

అం॥ ప్ర॥ ప్రభుత్వంచే గ్రంథాలయాల ఉపయోగార్థం అనుమతించబడినది
జాబితా III నెం. 5513/653 (1972)

అల్లూరి సీతారామరాజు
మహోజ్వల చరిత్రక నాటకం
21 వ. ఘట ద్రి

వికపాతాభినయ అనుబంధంతో

రచన :

పదాల

ప్రచురణ :

ఆంధ్రశ్రీ పబ్లికేషన్స్
రాజమండ్రి - 533 103

సర్వహక్కులూ రచయితవి

రచన	1950	మొదిటి ముద్రణ	1953
రెండవ ముద్రణ	1956	మాదో ముద్రణ	1958
నాలుగో ముద్రణ	1960	ఐదో ముద్రణ	1961
ఆరో ముద్రణ	1963	ఏడో ముద్రణ	1964
ఎనిమిదో ముద్రణ	1966	తొమ్మిదో ముద్రణ	1968
పదో ముద్రణ	1969	పదకొండో ముద్రణ	1970
పన్నెండో ముద్రణ	1972	పదమూడో ముద్రణ	1976
పద్యాలగో ముద్రణ	1981	పదిహేనో ముద్రణ	1983
పదహారో ముద్రణ	1984	పదిహేడో ముద్రణ	1985
పద్దెనిమిదో ముద్రణ	1988	పందొమ్మిదో ముద్రణ	1989
ఇరువయ్యో ముద్రణ	1990	ఇరవయ్యొకటో ముద్రణ	1991

ముద్రణ :

వంశీ ప్రింటర్స్,
రాజమండ్రి - 3

వెల :

10-00

కృతజ్ఞత

ఇది 21వ ముద్రణ.

ఇది కేరళలో 5 కేంద్రాల్లోనూ, మైసూరులో 5 కేంద్రాల్లోనూ, మహారాష్ట్రలో 3 కేంద్రాల్లోనూ, సశ్చిమ బెంగాల్లో 6 కేంద్రాలలోనూ, ఒరిస్సాలో 2 కేంద్రాల్లోనూ, బర్మాదేశములో 2 కేంద్రాల్లోనూ, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ అన్నిమూలాలా ప్రదర్శించబడి స్వర్ణ, రజత పథకాలను అందుకుంది

తెలుగు పత్రికలన్నీ దీన్ని ఉత్తమ నాటకంలా ప్రశంసించాయి. రాష్ట్రపతి శ్రీ వి. వి. గిరి “ఇటువంటి ఉత్తమ నాటకాన్ని చూడగలుగు తున్నందుకు నిజంగా ఎంతో సంతోషిస్తున్నాను” అన్నారు. ప్రముఖ మల యాల దినపత్రిక “మాతృభూమి” “ఇది తెలుగు నాటకమే అయినా హృదయస్పందనమైన సన్నివేశాలతో, అద్భుత దర్శక ప్రతిభతో మలయాల ప్రేక్షకులను ఎంతగానో ఆకర్షించింది” అని రాసింది, మరో కేరళ దిన పత్రిక “మలయాల మనోరమ” వేరుతంపి, భగవత్స్వింగ్ లాంటి తలవం చని స్వాతంత్ర యోధులకు తలమానికమై పోరిన “అల్లూరి సీతారామరాజు వీరచరిత్ర యీ నాటకంలో అత్యద్భుతంగా చిత్రీకరించబడింది” అని వక్కా జేంచింది.

ఈ నాటకానికి రూపాయల్ని, రక్తాన్ని చెమటగామార్చి ప్రదర్శన లిస్తున్న ఆంధ్రప్రదేశ్ లోని అన్ని నాటక సమాజాల వారికి, అన్యభాషా ప్రాంతాలైన కేరళ, మైసూరు రాష్ట్రాలలో ప్రదర్శనలిచ్చిన ఆంధ్రప్రదేశ్ పెక్రటిరియేటు కల్చరల్ అసోసియేషన్ హైదరాబాదు వారికి మహారాష్ట్ర లోనూ, సశ్చిమ బెంగాల్లోనూ బర్మాదేశములోనూ ప్రదర్శనలిచ్చిన ప్రజా

నాట్యమండలి వారికి, ప్రగతి యూనివర్సల్ థియేటర్ ట్రూగర్ వారికి, ఓరిస్సాలో ప్రదర్శనలిచ్చిన నవోదయ నాట్యమండలి జయపూర్ వారికి, ఇటీవల హైదరాబాదు, గుంటూరు, విజయవాడ పలు ప్రాంతాల్లో ప్రదర్శన లిస్తున్న కృష్ణదేవరాయ థియేటరు విజయవాడ వారికి వివిధ ప్రదేశాల్లో 50 వరకూ ప్రదర్శన లిచ్చిన ఏలూరు రిమేజ్ ఆర్టు థియేటరు వారికి కృతజ్ఞుడిని

పదో ముద్రణ నుండి సీత పాత్రను తగ్గించా. భార రహితం చేయడానికి వీరయ్యదొర, భాస్కరరావు పాత్రలను కూడా తగ్గించా. రాజును వాస్తవంగా కాల్చి చంపినవాడు గుడల్ కావడం వల్ల ఆ పాత్రను రూఢి ఫర్డు స్థానంలో ప్రవేశపెట్టా. కొన్ని సన్నివేశాలను నాటకీయం చేశా.

కొన్ని సమాజాలు యీ నాటకాన్ని గత ముద్రణలోని కొన్ని భాగాలను కలపడమో, ఉన్న భాగాలను తీసివేయడమో చేస్తూ వికృత పరుస్తున్నారు. అట్టి ఆవాంఛనీయమైన మార్పులవల్ల నాటక ఔన్నత్యం దెబ్బతింటుందని గమనించ ప్రార్థన.

అనేకమంది కళాకారుల కోరికపై ఇందులో ఏకపాత్రాధీనయాన్ని అనుబంధించినాను,

రాజమండ్రి-3
మేడే 1981

భవదీయుడు.

పడాల రామారావు

పాత్రలు

సీతారామరాజు

వయస్సు 25 సంవత్సరాలు. వెనుకకు వొంగిన ఉంగరాల జుట్టు బొద్దుగా పెరిగిన గడ్డం. విశాల నేత్రాలు. ధరించేవి కాషిడుస్తులు. విప్లవ దీక్షపరుడు,

గంటందొర

వయస్సు 35 సంవత్సరాలు. పెద్ద మీసం, వెనుకకు సిగ్గ, క్రింద, జాలపాలు, ధరించేవి కబ్బా - మోకాళ్లు దిగు పంచె, అశానుభావం, గంభీర స్వభావం,

మల్లుదొర

వయస్సు 30 సంవత్సరాలు. మనిషి పొట్టి, దుస్తులూ, జుట్టూ గంటం వలెనే. స్వభావం సూర్యాకారం పాలు.

వీరన్న పడాల

వయస్సు 30 సంవత్సరాలు. పొడగరి. ధరించేవి పంచె, లాల్సీ. చెవులకు కుండలాలు, వెనుకకు వ్రేలాడే వుంగరాల జుట్టు. పట్టుదలమెందు,

శింగన్న

వయస్సు 40 సంవత్సరాలు. మోకాళ్ళ వరకూ ముందు వెనుకల వ్రేలాడే గోచీ. చిక్కల మొలత్రాడు. ముక్కుకు కాడ, మెళ్లో కంటి పూసలు, భుజంపై కంబళి, అణగారిన అవేళి,

గోవిందు :

కోయ యవకుడు. నడినెత్తిన శిగ, వెనుకకుతిరిగిన వంకీలు, చెవులకు కుండలాల, వయస్సు 23 సంవత్సరాలు, తలకు ఏటవాలుగా ఎర్రనిగుడ్డ శిగపై పొచం. మెల్లో తాపీడు, దండలకు పూసలు, మోకాళ్లు దిగు పంచె.

రత్తి :

చెంచపిల్ల, చలాకైంది. ప్రక్కకు పిగ. ముక్కుకు నత్తు, చెవులకు పూసల కుండలాల, మెల్లో పూసలు, బిగుదైన రవిక, రంగుల లంగా, వయస్సు 18.

బాస్టియన్ :

కన్వర్టెడ్ క్రిష్టియన్, లావు, నలుపును, వయస్సు 40 సంవత్సరాలు. కట్ మీసం, కోటూ, పేంటూ ధరిస్తాడు, లోభి. కూరుడు.

సంతానంపిళ్ళె :

వయస్సు 35 సంవత్సరాలు. యంగీ లోపల చొక్కా, పైన బెల్టూ, ఆపైన కోటూను, చేతిలో గొడుగు. గిల్లి కజ్జాలు పెట్టే రకం.

సబ్ ఇనస్పెక్టర్ :

ముస్లిం. పిల్లిగడ్డం. వయస్సు 40 సంవత్సరాలు, దుర్మార్గుడు.

గుడాల :

వయస్సు 40 సంవత్సరాలు. బ్రిటిష్ మేజర్, రాజభక్తుడు. కూరుడు.

పోలీసు :

వయస్సు 50 సంవత్సరాలు. బోపీ పూర్వపుడి. భయస్తుడు.

కాలం : 1921-24

1

[సూర్యోదయం. దూరంగా కొండలు దిగువ సరస్వే
నెలబడున్న మద్దిచెట్టు, గొడ్డలినాల్లు వినబడుతున్నాయి]

గోవిం : (వొల్లంతా చెమట, కొడుకున్న గొడ్డలిని ప్రక్కకు నెట్టి,
వొల్లంతా విరుచుకొని చెమట విదల్చి, నోటికి ఏటవాలుగా ఆర
చెయ్యి పెట్టి పిలిచాడు) రత్తీ....! ఆకలాపురావురుమంటోంటే
ఇంకా ఎక్కడుంటాడే? (మూడువైపులా చూచి గట్టిగా పిలిచాడు,
రత్తీ ....!)

రత్తీ : (లోపలినుంచే) వొత్తుంటి మామోయ్:
వొత్తుంటినోయ్
వద్ది - తెత్తుంటినోయ్ :
(అందెల రవళితో వచ్చి బద్దిముంతగల తట్టను దించింది)
బద్దిలోను నా మననంతా
పిండి పోసినానోయ్ మామూ
పిండిపోసినానోయ్ :

గోవిం : ఇంకేం పో పిప్పీ !

రత్తీ : పలనుమీరిన నా వయనంతా
వొలకపోసినానోయి - మామూ
వొలకపోసినానోయ్ :

గోవిం : ఏదీ చూద్దను

రత్తీ : ఆశ్రయం చెందకు మామ, ఇంకో కాయం తెత్తినీ

గోవిం : ఆడేంటంటా?

రత్తి : సంజుకోను నా పొగవంతా
 నూరి తెచ్చినానోయ్ మామా
 నూరి తెచ్చినానోయి

గోవిం : (తట్టను కాకబోతూ) అయితే తే :

రత్తి : ఉహూ : నాకో మాటిత్తనవి పొప్పు :

గోవిం : ఓ నీయిట్టం అడుక్కో.

రత్తి : ఒట్టెయ్.

గోవిం : ఒట్టు

రత్తి : (దూరంగా గెంతి)

బుగ్గపై నీకందకుండా

ఒక ముద్దు పెట్టు - మామా

ఒక్క ముద్దు పెట్టు మామా :

గోవిం : (చేయిలాగి) ఓపి దొంగా. ఇందుకా ఇంతకీ తెగి ప్తీ

రత్తి : (కిలికిలా నవ్వి) ఏంటి తెగి ప్తీనీ :

గోవిం : నీ అయ్యను అడక్కుండా నాతో వచ్చేప్తివి.

రత్తి : నాదేముంది మామ : ఒక పూటంటే మరో పూట వస్తులు వడు
 కుంటము కులమా - అంతా అనయ్యించుకొనే చెంచు లోళ్ళం
 తెగువంటే నీదే మామా.

గోవిం : ఎందుకంట :

రత్తి : నలుగురికీ అప్పులు, నవ్వులు ఇచ్చు కొమందులు మీరు, కులమా!
 అంతా మెచ్చుకుండు కోయోళ్ళు : అట్టప్పుడు అయ్యను అట్టా
 విడిసి నన్ను చేర్చి డివి. నువు గొబ్బోడివి, మామ.

గోవిం : హే : మగోడేం చేసినా మనులుకుంటిదు - నలుగురిలో, మరి ఆడ
 దానికి మా చెడ్డకట్టం రత్తీ, నువ్వే గొప్పదానివి.

రత్తి : నాదు నువ్వే.

గోవిం : నువ్వే అంటే :

రత్తి : ఉహూ! నువ్వే.

గోవిం : కాదంటే!

రత్తి : కోపమెందుకులే మామ - పోసి మనిద్దరిచీను,

(ఇద్దరూ పకపకా నవ్వారు.)

పదాలు : (ఓర తలపాగా, కాసుల గుండీలన్న చాల్చీ, చేతిలో కర్ర, తటా
లన కోపంగా వచ్చాడు.) ఆపండి : మీ నవ్వులూ, నాటకాలు :

(వాళ్లు మరీ విరగబడి నవ్వారు) ఏంటీ పకపకలు :

గోవిం : నిన్ను చూస్తే నవ్వు ఉండబట్టడంలే పదాలూ.

రత్తి : ఉహూ : నాకు ఏడుపు ఉండబట్టడంలే :

పదాలు : మీకు కూటిపురుగు తలకెక్కింది.

గోవిం : అవును నీ అబ్బికూడు పెడుతుంటివి కదూ :

పదాలు : కాకపోతే ఊళ్లు ఊళ్ళన్నీ కదిలి రోడ్డు పనికి వస్తుంటే మీరెం
దుకు రాకపోవాలి :

గోవిం : ఓ యబ్బో, మనుషుల్ని కొనేస్తే వనుకొంటినే :

పదాలు : అవును, మొలతాడు కట్టిన మగోడూ, శాశికట్టిన ఆడదల్లా రోడ్డు
పనికి రావాల్సిందే.

గోవిం : మా రెక్కల కష్టం. ఆకలి పోట్లా; కట్టానికి తగ్గ దుడ్డుముట్టందే
పనికి పోగూడదంటినే :

రత్తి : (పదాలన నవ్వింది)

పదాలు : జాగర : దొరతనం మాట జవదాటారా : కొంపలూడ మీకుతారు.

గోవిం : అడవిలో వుంటే అడవినే ఊడమీకిస్తురా ఏంటి :

రత్తి : పదాలు మామకు దొరతనం దుడ్డు మాలావు ముడుతుంటిదే :

పదాలు : ముడతాది, బాగా ముడతాది. దొరతనాన్ని ధిక్కరించడం సూర్యుడిని ధిక్కరించినట్లే. జాగర్ర కూటికి ముఖమొచ్చిపోతారు.

గోవిం : నీటిచుక్కకై నా నోచుకుందుము కదా :

రత్తి : ఏమో మామా నీటిని కూడా కట్టేత్తరు దొరలు.

పదాలు : కొమ్ములు బాగా మొలిచాయి. అవును మీకీ కొమ్ములిచ్చింది — దొరలే, చేతినిండా పనులు చూపి జేబునిండా డబ్బుపోసి కన్నూ మిన్నూ కానకుండా చేసింది వాళ్ళే, చెట్టూ, పుట్టూ ఎక్కి. పురుసూ పట్టూ, పట్టుకు తినే మీకు కడుపునిండా కూడుపెట్టి మత్తె క్కించింది వాళ్ళే.

గోవిం : పరుగెత్తకు పడాలూ పళ్ళూ డలాయ్.

పదాలు : పళ్లడలాయే :

గోవిం : కాక : మన్నెంలో పుట్టి మన్నెపోడినే తిడుతుంటేవే :

రత్తి : తిడుతుడు, తిడుతుడు. పెరటికూర పుల్లనంటరు కదా.

పదాలు : కాకపోతే కూలిపనికి రారే :

గోవిం : రాము, రాము, రాము.

పదాలు : మెడపై చెయ్యేసి లాక్కెడతా :

గోవిం : ఏదీ వెయ్ :

పదాలు : (మీదికెళ్ళి) ఇదిగో

గోవిం : (వెనక్కి అడుగువేసి, గొడ్డలి తీసి) అయితే రా!

పదాలు : రావాలే (కర్ర విసిరాడు)

రత్తి : (తెవ్వన అరచింది. పదాలు. గోవిందు తీవ్రంగా పోట్లాడు కుంటున్నారు)

గంబ : (పరుగెత్తుకొచ్చి) అగండాగండి! ఏంటీ పోట్లాట :

గోవిం : (గొడ్డలిదిండి) చూడు మామా. మేం కూలికిరాం మొర్రో అంటే మెడపట్టి లాగుతుండు.

గంట : ఏం పడాలా :

పడాలు : అవును వచ్చి తీరాల్సిందే.

గంట : కాదు మరి మొగరాజువి, హు చింతవల్లి మాబురోడ్డు పేరుతో
అంగుడు లేకుండా డబ్బు ప్రసంగుతున్న ఆ బాప్టియన్స్ ని ఒక్క
మాటనలేనివాడికి దొరికారనుకుంటా - యీ అమాయకులు.

పడాలు : ఇది దొరత్వం హుకుం.

గంట : అని వీళ్ళచే బలవంతపు పని చేయిస్తావా :

పడాలు : బలవంత మెలా అవుతుంది - కూలి యిస్తుంటే.

గంట : ముష్టికూళ్ళి ఇస్తే ఆరు కానులు. అంతేనా. అందులో వీళ్ళు
కందలు కర్రగించే, చిందించే నెట్టుటి ఖరీదెంత : నడి ఎండకు
మెదడు కరిగి ముచ్చుకుల్లాంటి రాళ్ళకు కాళ్ళు పగిలి చందలను
బ్రద్దలుగొట్టి భూగర్భాలను దొలవడంలో రాల్చిన చెమటబిందు
వుల కిరాయి ఎంత : పిచ్చోడా. ఎప్పుడై నా ఆలోచించావా :

పడాలు : గంటం మామా.

గంట : అవును, మనిషంటే ఎవడనుకున్నావు : ఎదుటివాడి కన్యాయం,
అవకారం తలపెట్టనంతవరకూ వాడికి స్వేచ్ఛవుంది. వాడి మాటకు
తిరుగులేదు. వాడి ఉనికికి వాడే మహాప్రభువు. కాని యిప్పు
టికే ఆ స్వేచ్ఛనంతా దోచుకున్నారు - దొరలు. ఇక మిగిలిన
స్వేచ్ఛ - వారికిష్టం లేని పనికి రాననే హక్కు. ఆ మాత్రానికైనా
నోచుకోలేదా, యీ దీనులు. పడాలా :

పడాలు : స్వేచ్ఛంటూ విధిని ధిక్కరిస్తే ఊరకోమంటావా :

గంట : విధి : ఏది విధి : మన పశువులు హాయిగా మేపే వీళ్ళకు కంచె
వేయించడం, మనం స్వేచ్ఛగా అనుభవించే అడవులను నర్సే
చేయించడం, మనం పొగుచేసే భూముల్ని మూఠాదార్ల కప్పగించడం
దొరల విధంటావా :

పదాలు : మాట్లాడేది గంటందోదేనా :

గంట : అవును గంటాన్నే. ఎందుకంతాళ్ళర్యం : ఒకానొక దొరల చేతి క్రిందనున్న చిన్న మునుగులు ఆ దొరలకే ఏదురుతిరిగి మాట్లాడు తున్నాడనా : లేక ఎన్నడూ బయటపడి మాట్లాడి ఎరుగని గంటం యీనాటిలా తెగించి మాట్లాడుతున్నాడనా : ఆళ్ళర్యపడకు పదాలూ కొంపలంటుకున్నాక నూతులు త్రవ్వి ప్రయోజనం లేదు. ఇంపు టికే దొరల దుష్కృత్యాలు పెచ్చు పెరిగాయ్. తెలివైనవాడివి. ఒక్కప్పుడు పొలం పుట్రా వున్న శామందువు ఆరోచించు - ఇంపుదా పొలం పుట్రా ఏమైందో : ఏండ్లకీ మేష్ట్రీ పనికి నోరు కున్నావో :

పదాలు : ఆగు గంటం గ్రుక్క తిప్పుకోవియ్.

గంట : మరేం కంగారులేదు. ఆరోచించు; మనరో మనకే టీలికలు పెట్టి మనరో అంద బలం గలవారికి మేష్ట్రీ పనులిచ్చి మన చేతనే మన కోయలపై దొరన్యాలు చేయించే యీ దొరల కుట్రలను రోతుగా ఆరోచించు. దొరక్కపోదు-దాని అంతు: నే వెడతా....

పదాలు : గంటం చూచూ :

గంట : (నకుస్తూ వెనుదిరిగి) ఆరోచించు పదాలూ:

మల్లు : (రోషావేశంతో పిడుగులా వచ్చాడు. చెమటకు అతడి దుస్తులు తడిసాయి) అన్నా.

గోవిం : ఏంటి మల్లుమామా.

మల్లు : రంజిల్లిపోయారు....రొడీ ఎదవలు.

గంట : ఎవరూ : అసలు కథేంటి :

మల్లు : కథకాదు. వ్యధ. ఎధవ నాయాళ్ళు ముక్క-ముక్కలుగా కోసినా కపి తీరదు. ముక్కూ మొఖం పిండి పారెయ్యాలి.

గంట : మల్లా : ఎక్కడున్నావ్. ఎవరితో మాట్లాడుతున్నావ్ :

మల్లు : కంకా ఎక్కడ : ఎవరంటావేంటన్నా : ఎర్రబట్టలోళ్లు వన కూలి
జనాన్ని కుప్పి కుమ్మి వాదిల్లిరి. నెత్తురు మడుగులైనది.....

గంట : ఎందుకనీ :

మల్లు : ఏముందన్నా, మోరన్నేయం చేప్తిరి. కూలెక్కువైస్తమని పని
చేయించుకుంటి. పనికస్తా తీరినాక వాలుగు కాసులాళ్ళ మోహన
కొట్టించు. "ఏంటి దోరా ?" అంటే ఏవులా చిట్ల గొడ్తిరి.
హం నాయాళ్లు.

శవాలు : నువ్వు నెప్పింది నిజమా మల్లా :

మల్లు : (పెనక్కి తిరిగి బల్లెన్ని ఎత్తుకూ) ఓ నువ్వు యిక్కడుంటి
వేంటి : నా సామిరంగా మిమ్మల్నా :

గంట : (మల్లను ముందుకు త్రిప్పి) మల్లా, ఏమిటి ఆవేశం :

గోవిం : ఆవేశం కాక ఎంత దురన్నేయం గంటం మామా : ఇట్టా వల్లె
రుపై బండి దొరిపోతమేనా అంట :

గంట : అదే నా ఆలోచన గోవిందూ :

మల్లు : అబ్బి ఎందుకన్నా ఆలోచన : నువ్వలా ముంచుంటివా : ఆ ఎర్ర
బట్టలోళ్ళ సంగతి నేను తేల్చివేత్తను.

గంట : కాదు మల్లా. ముందు మనం ఆ బాప్టియన్ వి కలుసుకోవాలి.

రత్తి : ఎందుకంట :

గంట : ఈ అన్యాయాలి నాపమని చెప్పాలి.

మల్లు : వాదినకేం దున్నపోతినకేం :

గంట : అయినా అధికార్లకు మొర వినిపించడం మన ధర్మం మల్లా.

గోవిం : వాడు కాదంటే :

గంట : తర్వాత తేల్చుకుంటాం.

మల్లు : వాళ్ళంతే తేల్చుకుందము పదండోహే.

గంట : పదాలూ విన్నావు కదూ, ఇప్పుడు నీవూ తేల్చుకో, మీరుండండి గోవిందూ.

గోవిం : అంతవరకూ సాగనంపి వత్తుము పద మామా.

మల్లా : పదండి. (అంకా పెళ్ళిపోయారు.)

పదాలు : (చిత్తభ్రమంతో అటూ ఇటూతిరుగుతున్నాడు.)
ఏమిటి నా కోయలపై నేనే దొరన్యాయాలు సాగిస్తున్నానా :
(నేవధ్యంలో మాటలు వినబడుతున్నాయి.)

గంట : కాకపోతే ఆ చింతవల్ల ఘాటురోడ్డు పేరుతో అంగుడు లేకుండా డబ్బు మ్రింగుతున్న బాప్టియన్ వి ఒక్కమాట అనలేని వాడికి దొరికారనుకుంటా - యీ అమాయకులు)

గంటం :

(మల్లా : కూలెక్కువిస్తమని పని చేయించుకుంటి, పని కాస్తా తీరినాక నాలుగు కాను లాళ్ళ మొఖాన కొట్టిండ్లు. "ఏంటి దొరా" అంటే వీవులు చిట్లగొడ్డిరి - దొంగనాయాళ్లు.)

మల్లా :

(గంటం : మన వకువులు మేసే ఖిళ్ళకు కంచె, వేయించారు. మనం ప్లేచ్చగా అనుభవించే అడవులను సర్వే చేయించారు. మనం సాగుచేసే భూముల్ని ముఠాదార్ల కప్పగించారు....)

అవును నా భూముల్ని ముఠాదార్లు లాక్కున్నారు.

(గంటం : అంతేకాదు, మనలో మనకే చీలికలు పెట్టి మనలో అండబలం గలవానికి మేష్ట్రీ పనులిచ్చి మనచేతనే మన కోయలపై దొరన్యాయాలు చేయించే యీ దొరల కుట్రలను రోతుగా ఆలోచించు)

విజం గంటం. విజం. ఇంకాలోచించక్కర్లేదు. విష్ణులాంటి
విజంతో నా కళ్ళు తెరిపించావ్, మత్తు వొదిలించావ్. నాకున్న
అండ దండ చలాన్నిక ముందా దొరలే చవిచూస్తారు,.....
(వికటాష్టహాసాలు - రత్తి : పదాలు పూచుకు దొరతనం దుడ్డు
మాలావు ముడుతుంటేదే)

(గోవిం : కాక మన్నెంలో పుట్టి మన్నెపోడినే తిడుతుంటేవే)

(మల్లు : నాసామి రంగా, మిమ్మల్నాః)

అబ్బా: మీ పరుషవాక్కులతో నన్ను చిత్రవధ చేయకండి. ఇక
యీ పదాలు కుబునం వీడిన కొండనాగు. నామాట నమ్మండి.
ఈ దొరల దురంతాల నికముందు సాగనివ్వను. (గర్జించాడు.)
గంటం. మల్లు, గోవిందూ....

స. ఇ : (తటాలున వచ్చాడు. పోలీసులతో) అహ్ హ్ హ్ హ్ బేవకూవ్.
కత్తిపై సాము కర్నాచాహేతే :

పదాలు : కత్తిపై కాదు - మీ కుత్తుకలపై.

స. ఇ. : క్యాబోలా. శరభయ్యా, పకడో ఉన్కో.

పోలీ : అచ్చా సాబ్.

పదాలు : ఊ. రమ్మను.

స. ఇ. : (రివాల్వరు చూపుతూ, పైకి కాలాడు) లేజాకే లాకప్ కరో.
చెరో జబ్బా పట్టుకొని లాక్కెడుతున్నారు.

పదాలు : ఓరి నీచుల్లారా. మిమ్మల్ని మనస్థం రక్షకులని భ్రమించాను -
కాదు భక్షకులు.

స. ఇ. : అరె చల్ చల్ బేచల్.

గోవిం : (కొద్ది క్షణాలకు రత్తితో ఆత్మతగా వచ్చాడు. ఎవరూ లేరు),
ఏంటిరత్తి, ఏంటో వెర్రి కేకలు వినిపించినట్టుంటేదే.

రత్తి : ఆకలికి నీ పొట్టలో పేగులు అరుత్త వసుకుంటువులే మామా.

చద్ది తిను.

గోవిం : మరచిపోతివే. తే రత్తి :

రత్తి : వొత్తుంటే నానోయ్ మామా

చద్ది - తెత్తుంటేనోయ్ మామా

చద్దిలోమా నా మనసంతా

పిండిపోసినానోయ్ మామా

పిండిపోసినానోయ్ ॥

వలసుమీరిన నా వయసంతా

వొలకబోసినానోయ్ - మామా

వొలకబోసినానోయ్ ॥

పంజుకోమ నా పొగసంతా

నూరితెచ్చినానోయ్ మామా

నూరితెచ్చినానోయ్ ॥

వొత్తుంటే నానోయ్ మామా

చద్ది - తెత్తుంటేనోయ్ ॥

గోవిం : ఏదీ :

రత్తి : (తట్టను తటాన తీపి) సరి. నువ్వు తిను మామా : నానీలోగా నాలుగు తునికి పండ్లెరుకొత్తును.

గోవిం : (చద్ది తింటూ) సంసారం వంటపడ్తిదే :

రత్తి : వొల్లొంచి కచ్చెలు కొడుతుంటేవే నీకు పట్టనేదూ :

(తట్టతో విసురుగా వెళ్ళబోయింది)

గోవిం : (పైటబట్టి) కొత్తకుండ గట్టిగా పట్టా :

రత్తి : పో మామా (చర్రున వెళ్ళిపోయింది)

గోవిం : (గంజి త్రాగి) ఉత్సాహంగా లేచి నడుం గుడ్డ తలకు కట్టి గొడ
లై నర్వేనెంబరున్న చెట్టును నరుకుతున్నాడు)

ఎల్లారే ఎల్లరి పిల్లా

పుంతలోన ముసలమ్మ తల్లి

పుట్టిన పిల్లకు పురుదుపోసె

ఎల్లారే ఎల్లరి పిల్లా

పుట్టిన పిల్లకు నోరు ఒక్కటి

పుట్టెను పనికి చేతులు రొండూ

ఎల్లారే ఎల్లరి పిల్లా

చేతులు రొండూ చల్లగ ఉంటె

చల్లకదలని చక్కని బ్రతుకు

ఎల్లారే ఎల్లరి పిల్లా.

స. ఇ. : (తటాయన వచ్చి కొరడాతో లీపుపై బాదాడు) తైరో :

గోవిం : అమ్మా :

స. ఇ. : నీకీ కనబడ్డం లేదుబే చెట్టుకా నర్వే నెంబర్ :

గోవిం : (ఎదుటకు తిరుగుతూ) ఓరూ :

స. ఇ. : హెవరా పొగరు తలకెక్కిన కోయబద్మాష్ : (లీప్రంగా) పోలో
నర్వే నెంబరున్న చెట్టుపై గొడ్డలెందుకేసావ్ :

గోవిం : నెంబరేంటి దొరా :

స. ఇ. : మాలాం నహీ : ఏ సర్కారుకా స్వాదీనంలో పున్న చెట్టు, యీ
చెట్టుకి హెవదు ముట్టినా వాడి పని కూడా ఖతం హవుతుందని
మాలాం నై :

గోవిం : అదేంటి దొరా, మా మన్నెంలో ఏనాడూ లేదే :

స. ఇ. : హీనాల్కీ ఆయా, హంతవరకూ మీకీ శాకల్కీ సొమ్ములల్లే
హనుధిచించారన్నీ.

గోవిం : ఒకరు అనుభవించేవేంటి చొరా : మా శాత ముర్తాకల ముందు
నుండి మా కడ్డులేదే :

స. ఇ. : సహితో హిష్ట మీకీ మాకి హాధికారాల్కీ తలవంద వలపిందే
గోవిం : తూత్. మా మన్నెం టడికీ తలొందదు, అది మా మన్నెం
పుట్టుల్లే లేదు.

స. ఇ. : పుతిమీరుతున్నావ్ - హే శరభయ్య :

పోరీ : (లోపల) వస్తున్నా సార్.

స. ఇ. : పిట్కీ చర్మం పావూ చేయవాలి. (హంబదుతో కొట్టాడు)

పోరీ : (చచ్చి) అచ్చా సాబ్.

స. ఇ. : పిట్కీ చెట్టుకి ఐండ్ కరో.

పోరీ : (మిది కెళ్ళాడు.)

గోవిం : మీకు నేనుమా చొరా; ఈ మన్నె రో ఎప్పుడైనా ఓ చెట్టుకొట్టు
కున్నా. ఓ పంట పండించుకున్నా. ఓరైన్నా అదిగితిమా :
ఓరైనా అట్టు పెట్టింద్రా హొప్పచొరా :

పోరీ : అవి మన హయ్యారా.

గోవిం : ఇదో :

పోరీ : చొరల హయ్యారం.

గోవిం : వాడేడమందొచ్చిరిరా :

స. ఇ. : ఒహూత్ దూర్తత్ ఆయా తూ; దే ఫైవోయ్యం శరభయ్య : కట్టు,
చెట్టుకు, కొట్టు కొరడాతో.

పోరీ : (గోవిందును ప్రక్కలో పొడిచి) ఊ తప్పుకోరా.

గోవిం : (చెట్టును నావలించుకొన్నాడు) నేనొరయ్యి. ఇది నా హక్కు.
స. ఇ. : ఏ నహీ, నీ హక్కు మీది. (చెట్టునకది) షిః శరణ్యాయా.
ప్రక్కలిరగదన్ను మాచర్చోదీకి.

పోలీ : (గోవిందు గింజుకుంటున్నా బలవంతంగా రెక్కలిరిచి కట్టాడు)
స. ఇ. : కుత్తా (మరల కొట్టి, పోలీసులతో) దేఖా మీరు హిచ్చిస రోకువ
మీది. ఎర్రదోపీవి చూపి వాణకవలసిన వాక రోయ బద్మాన్
ఆ ఎర్రదోపీకే ఏదురు తిరుగుతాడ్. నహీ, నహీ! ఇక ముంపీ
కుక్కల్ని కాలిక్రింద అణచిపెట్టి మరీ అధికారం చెలాయెస్తాం.
యాద్ రుఖో.

పోలీ : అబ్బా సాబ్.

స. ఇ. : హచ్చాఖ్యా : జావ్. ఈశోకి వెడదామన్న బాప్టియన్ కాల
ఎందాకా వచ్చాదో దేఖో కె ఆవ్.

పోలీ : అలాగే సార్ (వెళ్లాడు)

స. ఇ. : (గోవిందుతో) ఖబ్దార్. బాప్టియన్ దొర హంచే మీ పున్యాదికే
పాదూషా. ఆయస్కి పేరు వింటేనే పిట్టల్ని పేళ్ళు ముట్టచ
నీ సంగతి కాని సునేతో....

గోవిం : ఓరయినా తలకొట్టి మొలెస్తురా :

స. ఇ. : మొలెయ్యర్ పీకలోతు గోతిలో పాతి, ఉక్కు జోడుతో తొక్కి
తొక్కి ఖైమా చేస్తార్. (కొట్టబోయాడు లోవల "ధన్" మని.
శబ్దం. వెడుతున్న పోలీసు వెనక్కి తూలి తనపై పడ్డాడు.
వాడ్నితోపి) క్యారే డరతే క్యోం, ఏ కాన్ హై?

పోలీ : దొ....దొ....దొర కాల్చుకుంటూ వస్తున్నారు సార్!

స. ఇ. : కాన్ :

పోలీ : దొ....దొ....దొర.

స. ఇ. : అరె హెవర్ని : హెంద్కూ : (ముందుకెళ్ళబోయాడు)

బాప్తి : (కార్చిన తుపాకిని దించి, వికటాబ్ధహాసంతోషచ్చి) ఏడి కింగన్నా :

స. ఇ. : నహీ ఆయా సాబ్.

బాప్తి : పిలిపించు. చెమిటి వెధవని :

స. ఇ. : శరభయ్యా : చలో బాడ్కి లాక్కురా.

పోలీ : అచ్చాబాబ్. (కాల్యాబ్ చేపి వెళ్ళాడు)

బాప్తి : (వెనక్కి తిరిగి) బీదెవడు :

స. ఇ. : నర్వేనెంబరున్న చెట్టుపై గొడ్డలేపిన బడ్డావ్.

బాప్తి : మాంచినని చేశావ్. సంకెళ్లు వేసి లాకప్ లో పారేయ్.

స. ఇ. : ఇంతకు ముందు ఒకర్ని లాకప్ లో పారేసాన్ సార్.

బాప్తి : బాదెవడు :

స. ఇ. : మనకీ హెదురు తిరిగిన పడార్.

బాప్తి : నాబ్. పడార్ : మన మేస్త్రీ : మన రోడ్డు పనులకు కూలీ జనమును రోజుకు వస్తున్న పడార్.

గోవిం : (ఆశ్చర్యంగా) పడార్ నే :

స. ఇ. : ఎవ్ సార్. ఆ పడార్ నే.

బాప్తి : ఏమి విపరీతం : రాస్కెచ్చు. ఎవడిలో చూచినా ఆరాజకం, అధికార ధిక్కారం. తిరుగుబాటు తత్వం.

పోలీ : (వచ్చి ఎటెన్షన్ లో చిలిచి) వస్తున్నాడు సార్.

బాప్తి : ఏడీ :

కింగ : (చెమట కారుస్తూ వొజకుతూ వచ్చాడు) దొరా :

బాప్తి : ఇంకా ఎక్కడెరుస్తున్నావ్ :

కింగ : ఏదిదొరా. చీకటుండగా వచ్చిణ్ణు. బంగళా ఊపిగమంతా చేసిణ్ణు. కబురంవేతిరి, వచ్చిణ్ణు.

బాప్తి : (హంకరించి) వచ్చిఱ్ఱు. వచ్చిఱ్ఱు ఇడియట్. (లాగి లెంప
కాయ కొట్టి) ఆ సాహుకారు సామాను పంపాడా :

శింగ : (కంపిస్తూ గద్గదంగా) నేడు దొరా. విన్నటి దినం పోయుంటి
దుడ్డు తెమ్మనిండు దొరా.

బాప్తి : అ! వాంగి నలాంచేసే వెధవకంత పొగరే! ఆ సామాను పోయిం
త్రానికి పంపకపోతే దుకాణం దూకలో కలుపుతానని చెప్పు పో.

శింగ : చిత్తం పోతుండా దొరా. (వెళ్ళాడు)

బాప్తి : యస్సై : జవాన్ని కూడా వంపు.

న. ఇ. (పోరీసుతో) జావ్ టూ నాట్ టూ.

పోరీ : యస్ సార్. (కాల్యాట్ చేపి వెళ్ళాడు)

బాప్తి : (చక్ మని తిరగడంలో ఎదురుగా శబ్దం విని) యస్సై అదెవరో
చూడు :

న. ఇ. : అచ్చా సార్. (వెళ్ళాడు)

పిళ్ళై : (ఒగర్చుతూ గొడుగు ముడుస్తూ) సార్. సార్. సార్.

బాప్తి : ఏమిటి సార్ సార్,

పిళ్ళై : యస్ సార్.

బాప్తి : ఏంటి యస్ సార్ :

పిళ్ళై : నో సార్.

బాప్తి : పటన్ యూ నో వేర్ యూ ఆర్ :

పిళ్ళై : యస్ సార్.

బాప్తి : ఏడికావ్.

పిళ్ళై : ఏడికానూ, (గుట్టకలు ఓరించి) విజంగా ఏడికామ సార్. ఆ
నడింపాలెం మల్లుదా సార్....!

బాప్తి : ఆ....మల్లూ :

పిళ్లె : కూలినాయీలతో పని బండు చేయి ప్రిడి సార్.

బాప్టి : ఎంత బొగరు : ఎందుకూరుకున్నావ్ :

పిళ్లె : నేనేం చేస్తును సార్. నేనుదా వొన్నుదా మనిషిని వాళ్లెలా వొన్నుదా మాట సార్.

బాప్టి : ఇంత యంత్రం మనుకుంటే కుక్కలా పారిపేయొచ్చావా :

పిళ్లె : వాడో బలే తంత్రగాడు సార్. నన్ను తరిమి తరిమి విడిచిండు సార్.

బాప్టి : ఆ కూలివెధవల్కి ఒక్కణా ఎక్కువంటే వాడినే తండురుగా.

పిళ్లె : అందామనుకుంటిని....కాచి;

గోవిం : ఎముకులిరుగునవి పెనక్కి వచ్చేప్రివి.

బాప్టి : (గోవిందును) యూ పూల్ .... (నళ్ళు కొరికి యన్నై యన్నై అని పిలిచి, వరుకవందున గింజకొవి పిళ్లెతో) ఈ....కాచీ :

పిళ్లె : ఆనలు పత్తుదినం బట్వాడా ఎగేపివామనే వాళ్ళదా అక్కను.

బాప్టి : నాన్నెన్న నా నర్వంటువని తెలిసే మాట్లాడుతున్నావా :

పిళ్లె : అమా సార్;

బాప్టి : పటవ్ : (మితిమీరిన కోపంతో కలద్రొక్కుతూ) విన్న. నడిం పారెం బీడుకు కంచెవడో తొలగిస్తే ముతాదారు వెంకప్పా మాట్లాడలేదు. ఈ యన్నై కలుగజేసుకోలేదు.

పిళ్లె : ఇళ్లే సార్.

బాప్టి : నోర్మయ్. పోసి జమాబంది బద్దులన్నా వహలు చేశారా :

పిళ్లె : ఇళ్లే సార్.

బాప్టి : పిళ్లె :

పిళ్లె : అమా సార్, విన్నటిదినం కంతమాలల నడిగితిము. "పిట్టలు కొట్టుకుతినే పూకాడేముంది దొరా !" అని పొలిరిసార్.

బాప్తి : దీనికంతటికీ తెర వెనుక ఏదో కుట్ర వుంది.

పిళ్ళై : (మెల్లగా బాప్తియన్ చెవివద్దకు వంగి) ఇరిక్కి-దాసార్.

బాప్తి : ఏమన్నావ్ :

పిళ్ళై : ఆమాసార్, ఇదంతా అశ్చమల్లా, వాదన్న గంటం దొతల ప్రోస గండా సార్ : కొత్తభూమి చట్టం రద్దుచేస్తేనేగాని ఎర్రటి ఏగాడ నేదిరాదని గంటం కూడా....

బాప్తి : ఆ గట్టు పొజకల మునసబే :

పిళ్ళై : ఆమా సార్.

బాప్తి : ఎంతరైర్యం? ఎంత సాహసం : ఎదురులేని తెల్ల ప్రభుత్వానికి బెదురులేని ధిక్కారం:....కానియ్ : వీళ్ళంతిక తెల్పుకోవలసిందే:

గోవిం : నిప్పు తొక్కుతుంటిరా దొరాయ్ :

బాప్తి : (చెళ్లన కొట్టి) కాదు మీ తలకాయల్ని :

గోవిం : ఆమ్మా. (తలవాల్చేసాడు)

(తునికి సంద్లున్న తట్ట ఆందరిముందూ పడింది. అంతా అటు చూసారు. యస్. ఐ. రత్తి ఏగపట్టి బాప్తియన్ పైకి "పద ! కిబండి ముంద" అంటూ విసిరాడు.)

గోవిం : రత్తి !

రత్తి : గోవిందూ :

స. ఐ. : దీన్ని తునికి పండ్లెరుతోంది సార్ :

బాప్తి : ఏరుతుందేరుతుంది; అడవిలో తునికిచెట్లన్నీ దీని బాబు నాటిం చాడు - కదూ ? (జుట్టు పట్టి) ఏమే ?

రత్తి : తిండికి మొగమొచ్చిపోతిమి దొరా; తునికిపండ్లయినా ఆకలి తీరుతు పని ఏరితిని దొరా.

బాప్తి : తిండికి ముఖమొస్తే నోటమట్టి కొట్టుకోండి. మన్యంలో ఒక పూతిక పుల్లగాని ముట్టారా తలలు తెగుతాయి జాగర్ర :

పిళ్లె : ఇదిదా రోడ్డుపనికి వరిళ్లె సార్ :

గోవిం : మీచే ఎముకలరగొట్టించుకుంటా :

బాప్తి : వీడూ రాలేదా :

పిళ్లె : ఇళ్లె సార్.

బాప్తి : మరీ వంగతి ముందు చెప్పలేదేం : (న. ఇ. తో) యపై వాడి వంగతి కనుక్కో : ఏమే బ్రతకాలని లేదే. (జాట్లు పట్టి గింజాయించాడు.)

రత్తి : గోవిందూ :

గోవిం : (వళ్ళు కొరికి) దొరా :

న. ఇ. : (చెళ్ళున కొట్టాడు) హేంటా - పొగరు :

బాప్తి : (రత్తితో) ఏం రోడ్డు పని కొస్తావా :

గోవిం : ఎందుకు రావాలంట. ఆరుకాసులిత్తురని రెక్కలు ముక్కలు చేసుకొని మీతో చావు దెబ్బలు తినుటకా.

పిళ్లె : ఎలా వస్తురు : తునికివండల్లన్నీ తెగతిని మత్తెక్కి ఏడుస్తుంటరు :

గోవిం : చెట్లు మీరుగాని పాతిరా :

బాప్తి యపై పీడి నోరు మూయిండు.

న. ఇ. : (గోవిందును పొడిచాడు)

గోవిం : ఆహ్లా.....

రత్తి : గోవిందూ :

బాప్తి : హం. గోవిందు. (రత్తి జాట్లుపట్టి ఎత్తి) రేపటినుండి, కాని రోడ్డు పనికి రాకపోయారా : మీ బ్రతుకుఁడవ్ (గోవిందు పైకి

రత్తిని విపిరి) పదండి. పూళ్ళో మిగతావాళ్ళ సంగతి కనుక్కుందాం. యన్నై జవానను పూళ్ళోకి పంపించు.

స. ఇ. : అచ్చా సాబ్ : (వెళ్ళాడు)

బాప్తి : పద పిళ్ళై : మనం చుండు వెడదాం. (నడిచాడు)

పిళ్ళై : అమా సార్ (మాదా వెడుతూ రత్తిని జద్దిపట్టి ఎదుటికి లాగి) లంకిజీముండ : రేపుగాని పనికి రాకపోతివా : (తోపేసాడు)

మల్లు : (అలాపడ్డ రత్తిని తటాలున వచ్చి పట్టుకున్నాడు.) అగండి. మీ పెతాపం వీవులు చిట్ల గొట్టినా ఊరుకునే వెర్రిబాగుల కోయలపై కాదు, ఇదిగో యీ మల్లదొరపై చూపుడు. తాదో పేదో తేలి పోవును.

పిళ్ళై : (బాప్తియన్తో) వీడుదా సార్. ఆ కూలినాయీలతో పని బంద్ చేయి ప్రిడి (మల్లు నుద్దేించి) వాయిముడరా, నాయీ :

మల్లు : మూస్తనురా, మా మన్నైం పొదుక్కోసి, పాలు తాగుతుంటిరి. అవన్నీ కక్కిస్తును.

బాప్తి : షటప్ ఊ యన్నై :

మల్లు : రారా, ఎర్రబుట్టలోళ్ళని ఉపిగొల్పి, మా కూలిజనాన్ని కుమ్మి కుమ్మి వాడులుటనుకొంటివా : వీడు మల్లరా : రణమల్లు :

స. ఇ. : బంద్ కరొ. (కొరడా విసిరాడు)

గంట : (తటాలున వచ్చాడు. ఆ దెబ్బ అతడికి తగిలింది) అపండి! నేను బ్రతికుండగా యీ నా తమ్ముని వొంటపై చెయ్యెయ్యలేదు, తెల్లనివన్నీ పాలనుకునే అమాయక జాతిని హింసించడం పాడి గాదు.

రత్తి : గంటం మామా :

గంట : భయపడకమ్మా.

బాప్తి : హూ! పలుకుబడి గల పెద్దవే. మాదే హింసంటున్నావా :

మల్లు : ఏం : పలుకుబడి పలుపుతాడలా పనిచేస్తుందనా పొగడ్త :

పిళ్ళె : పలుపుతాడే స్తినేగాని సీతిలేని మవ్వంజాతి లొంగదని.

మల్లు : ఏమన్నావ్ (పాదాన్ని నేలను తాడించాడు) సీతిలేని జాతి మీదా
మాదా : ఆ రోడ్డు పనికాడ చిటికెలో దాటిపోయింటిని నాయాళ :
లేజిపోతే నీ ఓవర్సీర్ పస తేలిపోవును.

గంట : (గద్దించి) మల్లా : ఆవుచెయ్. (బాప్టియన్తో) ఆయ్యా మా
సాముదాయక సంపదవంతా మీ వశం చేసుకున్నారు. మవ్వం
మలమల మాడిపోతోంది. మొన్న నడింపాలెంలో రామన్నదొర
భార్య పాపం: నిన్నకాక మొన్న ముచ్చటగా పెండ్లయింది. ఆ
పాద పారాణీ, కండ కాటుకైనా అరకుండానే కాటికి పయనం
చేపేసింది. ఎందుకో తెల్సా దొరా : ఆకలికి అల్లాడి పోవటంవల్ల
చింపంబలి త్రాగగా కలరా పోకడంవల్ల. ఇన్ని జరుగుతున్నా
ఇదంతా ఖర్చువి మాకు మేమే దూషించుకున్నాం గాని మిమ్ము
వల్లెత్తు మాతైనా అనలేదే : ఒక్కసారి మా బాధల్ని గమనిం
చండి దొరా : నాచుక్కోపినా ఆచర్థమాడని మా జాతిని నమ్మండి
దొరా :

బాప్తి : వస్తుబట్టి రోడ్ల సమరిచ్చాం. కాని కవికరిస్తే కంట్లో కారం
కొట్టే మీ జాతి కట్టి కట్టింది - కట్టిడి.

మల్లు : కట్టమా : కండలు కరిగించి పొద్దలా పనిచేసిన కూలి జనానికి ఆరు
కాపులిస్తామని నాలుగు కామలు చేతిలో పెట్టిందే. "ఇదేం
దొరా : అని అడిగినంత రక్తాలు కారేలా కొట్టిపెరే. జాగర
మీరొంది ఆట పాడింది పాళ్ళయ్యే రోజులు గిట్టివి.

పిళ్ళై : గతి ప్పివి - మీ దినాలు

గంట : (గద్దించాడు) పిళ్ళై యీ దొరల వలలో చొచ్చి పిచ్చి తల్ల వచ్చి నట్లు మాట్లాడుతున్నావ్ ?

స. ఇ. : నీ కి వలలో పీళ్ళకి దొంగించి పీకి హామతున్న నాటకం ?

మల్ల : అవునులే దొరల మోచేతి నీళ్ళ రువలా అనిపించును.

పిళ్ళై : వాయిముడు.

మల్ల : నువు ముడు.

గంట : దొరా, నా మాట చినండి. ఈ భూమున్న మూతాదార్లకు కట్టవెట్టి యీ చట్టాన్ని రద్దు చేయండి. బట్టాదాలకు కోతపెట్టే ఈ అక్రమాలను ఆపుచేయండి, మన్యానికో అన్నంముద్ద పెట్టండి.

బాప్పి : చాలించు నీ పెద్దమనిషి వేషాలు.

గంట : (రెచ్చాడు) నోరు సంజాించుకోండి.

బాప్పి : ఆ! మళ్ళీ అను.

గంట : ఒక్కసారికాదు వెయ్యిస్సార్లంటా. జాగర్ర. కొండను ఢీకొంటున్నావ్. దోపిడీని సహించడం మా మన్యపు! మన స్వత్వానికే ప్యతిరేకం. చుట్టూ కొంపలు తగలడుతుంటే చూస్తూ ఊరుకునే స్వార్థానికి మా జాతి జానినకాదు.

బాప్పి : డామిట్.

గంట : (గర్జించి) వేడినీళ్ళకు కొంపలంటుకోవ్. నీ బెదిరింపులకు మన్యం హడలిపోదు, పులిసయినా పిలిచి చంపగల మా మన్యం చూవనంలో పిరికికి తావుంటుందమకోకు.

మల్ల : పిల్లనైనా వస్తుపెట్టి పులతో పొడి ప్పివా, ఎగిరి పీక కొరకదమ కోకుము.

బాస్తి : షటవ్. (హంబరుతో కొట్టబోయాడు)

మల్ల : (ఆ చేయి పట్టుకొని) ఆయిందా : ఇదిగో నా తదాఖా చూడు.
(పిడికిలిపెత్తాడు)

గంట : (ఆ చేయి పట్టుకొని) మల్లా తొందరపడకు. అర్థంలేని ఆపేశాలు
అనర్థాలకు మూలం.

బాస్తి : అహ్హహ్హ నా చేతిలో అంగ అర్థబలాలున్నాయ్ - జాగర్త.

గంట : వీ అంగ అర్థబలాన్ని అంగలాప్పించే కండశక్తి మాకుందని
మరచిపోకు.

బాస్తి : నా అంగబలానికి ఆయుధాలున్నాయ్. తెల్సా : (పెళ పెళొర్చు
టులు, ఓ పెద్దపులి ఘాడ్రీంపు వినిపించింది, మల్ల తన వొర
నున్న బాకుదూసి దైర్యంగా ముందుకొచ్చి నిలిచాడు, హడలె
త్తిన బాస్తియన్ వొణకుతూ తుపాకీ గురిపెట్టాడు.)

రాజు : (చేతిలో దెత్తముంది. పిడుగులా వారి మధ్య పడి వాడి చేతిలోని
తుపాకీ లాక్కొని) అహ్హహ్హ, ఎక్కడ వీ ఆయుధాలు
(అంత ఒక్కపారిగా పక్కవ నవ్వారు.)

బాస్తి : సువ్వెవడవ్ :

రాజు : నేనా : నా పేరు ఆల్లూరి సీతారామ రాజు. కలుచుకుంటే నిన్ను
వీ అధికారాన్ని తృటిలో తృణంగా మార్చగల ఈ మహామాన
పుల మనిషిని, జాగర్త. వీళ్ళ కండశక్తికి అభేద్యమైన దైర్య
సాహసాలు కంచు కవచాలని తెలుసుకో, వీళ్ళు గర్జించే సింహ
రైతే....

స. ఇ. : మాకీ మొరిగే కుక్కుల్లీ హంబవ్ : (అలా నవ్వారు)

బాస్తి : మాట్లాడుతున్నది ఎవరి ఎదుటో తెలుసా :

రాజు : తెల్పు. ఒక జిత్తులమారి నక్క ఎదుట, దిక్కులేని సజలము పొరుచుకునినే ఒక గుడ్లగూబ ఎదుట.

బాప్తి : మాటలు మితిమీరుతున్నావ్?

రాజు : మితిమీరి చరిస్తున్నది మీరు.

స. ఇ. : యీ దొరల్ని అలా చరింబబట్టే యీ మన్నెపోతు ఎర్రటి ఏగా దిక్కి చూస్తున్నారో, పెద్ద పెద్ద రోడ్లు వేయించి రెండు చేతులా పనికి కడుపునిండా తిండికి పెట్టబట్టే వీళ్ళకూ పొగరూ పోచ్చింద్.

రాజు : (అవేశంతో చేతికర్ర విరిగిపోయింది) స్వదేశీయుడవై పోయావ్. యీ దొరలు రోడ్లైస్తున్నది మనకోసం కాదురా. మున్యం సంపదనంకా గతుకులేని రోడ్లపై దొర్లించుకు పోడానికిరా మూర్ఖుడా. ఏ తల్లి కడుపున పుట్టావో ఆ తల్లి కడుపులోనే చేయి పెడుతున్నావా దుష్టుడా !

బాప్తి : (హంటరెత్తాడు) పటవ్.

రాజు : దురహంకారీ.

గంట : ఏమిటీ దౌర్జన్యం ?

మల్లు : ఏదీ చెయ్యెయ్.

బాప్తి : (హంటరు విపిరాడు) ఇదిగో.

రాజు : (ఆది తగలకముందే) ఏదీ : (మణికట్టు పట్టాడు)

బాప్తి : ఆ....ఆ....ఆ....ఆ.... (మెలిదిరిగి హంటరును వదిలేసాడు. అంతా నవ్వారు)

రాజు : పో, ఇంకెప్పుడూ ఎదుటివానిపై చేయి విసరకు (పట్టుకున్న చేతిని విడిచిపెట్టాడు)

పిళ్లె : రంకి సార్ .. పోదుము.

రాజు : (కిందపడ్డ హంటరును బాప్టియన్ పైకి విసిరి) ఇదిగో ఇక వెనుదిరిగి చూడకుండా పొండి.

బాప్టి : (హంటరు పుచ్చుకొని పోతూ పోతూ) ఇదిగో గంటం నీ మునసబు గిరి వీ కేస్తున్నా. నీ ప్రవర్తన మార్చుకోకపోతే నీ భూమి హిందోవర్ చేసుకుంటాం జాగర (దురుసుగా పిళ్లె ఇనప్పైకరత వేళ్ళిపోయాడు. అంతా పక పక నవ్వారు)

రత్తి : (రాజు కాళ్ళపైబడి) రామమాలా వచ్చింద్రు సోమీ.

రాజు : (లేవనెత్తుతూ) కాదు, మీ దూతనేనమ్మా (గోవిందును చూచి అయ్యో ముందీ కట్లు విప్పండి.

గోవిం : రచ్చిత్తిరి సోమీ.

రాజు : ఒకరు రక్షించేదేమిటి : దౌష్ట్యానికి లోబడని ధైర్యం అన్యాయాన్ని ఎదిరించగల సాహసమే ప్రతి మనిషిని రక్షిస్తాయి. మీ అత్మకత్తి, సంఘటనకత్తే మీకు శ్రీరామ రక్ష. శిష్ట రక్షణకూ దుష్ట రక్షణకూ ఆ రాముడేపుడూ పుడుకుంటాడు నాయనా.

వవిశ్రాణాయ సాధూనాం
వినాశాయ చ దుష్కృతాం
ధర్మ సంస్థాననారాయ
సంభవామి యుగే యుగే.

(వెళ్ళిపోయాడు, కాసేపట్టి అంతా కనులు తెరిచారు.)

అంతా : సోమీ. (ముందుకొచ్చారు. రాజు కనబడలేదు)

మల్లు : మెరుపులా మెరపి మాయమై పోయిందే :

గంట : ఆశ్చర్యం. మనపై ఎంత దయ. ఎంత ప్రేమ! ఆహా వాట్టి హుటల్ బాప్టియన్ అంతబోడ్ని పరాభవించ గలిగిన ఆయన దెంత ధైర్యం ?

మల్లు : అరె పులిలా అరచి భీక భీక రెత్తించిందూ ?

గంట : ఈయనెవరో సామాన్య వ్యక్తికాదు. మన మన్యం పాలిటి మరో శ్రీరామచంద్రమూర్తిలా వున్నాడు.

గోవిం : బహు చోదెంగా వుంటేదే.

రత్తి : (తటానన ఏదో స్ఫురజకొచ్చి) ఆ తెలిపిపోతది మామ :

గోవిం : ఏంటో తెలిసిందీ

రత్తి : మొన్న పేటకు సంతకు పోతిమి. గుడి వుంటిదికదా అక్కడ ?

గోవిం : ఉంటిదీ - సీలకంటసోమి గుడి.

రత్తి : ఆ, అదే. ఆ గుడిలో ఓరో సోములవా రుంటిరని పోతిమి. మన గూడెం ఎంకికి ఎంచక్కా చెప్పిండ్లు - చెయి చూపి.

గోవిం : ఓరు రత్తి.

రత్తి : ఈ సోములవారే.

మల్లు : జ్యోతిషం చెప్పిండ్లా.

రత్తి : నిక్కం మామా. నీ మొగుడు మొనగాడై పోతడనగానే దాన్ని పట్టలేకుంటిమి మామా.

అంశా : (నవ్వారు)

గంట : ఎంకి బ్రతుకుపై ఎంత నమ్మకం కలిగించారు

మల్లు : (ఏదో బుర్రలో మెరపి) ఆ ఇప్పుడు తేలిపోనాది!

గోవిం : ఏంటంట ?

మల్లు : రాత్రిళ్ళు గూడేలు తిరుగుతూ కల్లు మాచిస్తుంటిరీ సోములు వారే నహే.

రత్తి : విక్రం :

మల్లు : విక్రం రత్తి. అబద్ధమాడే గాచ్చారం నాకెందుకంట : “వొల్ల
ఇల్లా గుల్ల చేస్తది కల్లు” అంటిరి. దాని విషా యెక్కి మనిషి
రాచ్చునుడై పోతడని చెప్పిండు.

గంట : విజయంతే.

మల్లు : అదేంటన్నా : ఆ మాటిన్నాక : గానికి పెమాణం చేసి నేను
కల్లు మానిణ్ణు

రత్తి : అందుకే నువిషివైతివి.

మల్లు : ముందు పశువునంటివా : (అంతా నవ్వారు) హే నవ్వుతారేంటి
ఊళ్ళు ఊళ్ళన్నీ అంతుపట్టివి ఆనందం చెందుతుండు.

గంట : నరకాన్ని స్వర్గంగా మార్చేస్తున్నారు స్వామి.

రత్తి : కూడు ముద్దురు మామా, పళ్ళూ, పాలే పుచ్చుకుంటరు. ఏం
సత్తెము: ఏం తేజమనుకుంటిరి :

గంట : ఆహా : ఏ తల్లి కన్నదో ఈ పుణ్యపురుషుడ్ని, లోకం బాధనే తన
బాధగా లోకాన్నే తన కుటుంబముగా ఎంచి మన్యం కోసమే
ఇకదేకెంచి పుంటాడు.

రత్తి : అరుగో : మామోయ్ సోములవారిచే వత్తుండు.

గోవిం : అల్లారి సీతారామరాజుకీ :

అంతా : జై :

(సీతారామరాజు వచ్చాడు. ఆయన పాదాలకంతా ప్రణమిల్లారు.
అందరినీ ఆయన లేవనెత్తుతూ.)

రాజా : మనం బాధిన విముక్తి కోసం పోరాడుతున్నాం. ఏదీ ఆనంది
స్వతంత్ర భారతకీ :

అంతా : జై !

రాజు : వాడలు పులకరించేలా.....ధరిత్ర జలదరించేలా.....ఏదీ మళ్ళీ ;

అంతా : స్వతంత్ర భారత్ కీ జై : (శింగన్న ఆశ్రుతతో వచ్చి ప్రక్కన వక్కాడు)

రాజు) చూడం దతదెవరో?

అంతా : ఎవరది ?

గంట : (ప్రక్కకెళ్ళి చూపి, శింగన్న చేయి పట్టుకొని తీసుకొని వస్తూ)
ఓ శింగన్న మామా : రా మామా, యిక్కడ భయం లేదు, పీను అల్లారి సీతారామరాజు గారు. మన పాలిటి రాముడే రా భయం లేదు.....ఇడుగో స్వామీ, ఇతడు మా శింగన్న మామ కర్మ కాలి ఆ కిరాతకుడైన బాప్టియన్ వద్ద వెట్టి చేస్తున్నాడు.

రాజు : ఏమిటీ, యీ కాలంలో యింకా వెట్టా : తమతనగా పది చుందికి పెట్టగలిగిన శ్రమజీవే వెట్టి చేయడమా :

శింగ : ఏం చేస్తాను సామీ : నా పేనం - నా కొడుకు లాగరాయ పితూ రీలో చచ్చిపోనాక.....

రాజు : ఇంతకు ముందు పితూరీ జరిగిందా :

గంట : ఒకటా : మూడు జరిగాయ్ నలభై ఏండ్లక్రితం తెల్లోళ్ళపై దండెత్తిన ద్వారబంధాల చంద్రయ్య పితూరీ తరువాత కనబడిన అధికారివల్లా సరికివేసిన కోయరాముడు పితూరీ. దాంతర్వాత సరిగ్గా ఆరేళ్ళక్రితం పొలిం పుట్రా మందేనన్న లాగరాయ పితూరీ :

రాజు : ఓహో మన్యమే ఓ అగ్ని పర్వతమన్న మాట.

శింగ : ఆ పర్వతం పగిలే నా కొడుకు.....

రాజు : తర్వాత :

శింగ : నా అడవి బెంగతో మంచ మెక్కింది, దానికోసం నా ఆరెకరాల పుట్రా నూరు దుడ్డుల కమ్మేసా. అపేనం దక్కలే అంతా ఐపో నాక యీ దొడదగ్గర ఎట్టి చేస్తుంటివి,..... దిన దినం కొట్టి కొట్టి వాడుతుందు సామీ. నీక పిసుక్కు బద్దమనిపి న్నది.

రాజు : విచారించకు శింగన్నా విచారించకు, యీ మన్యం క్షేమం కోసం నీవక్కడ పులిమీద పుట్రలా వుండాలి. మాకు అక్కడి సమాచారం ఎప్పటికప్పుడు అందించావా చాలు.

శింగ : అందులే యిప్పుడొ ప్తివి సామీ. ఇంతకు ముందే ఎదురు తిరిగిం దని పదాలు మామమ ఖైదులో కుక్కిండ్రు.

గంట : పదాలునే :

శింగ : అవును మామా. ఇప్పుడిప్పు డెర్రబుట్టలోళ్ళు ఊళ్ళో ఇళ్ళన్నీ కూల్చేసిండ్రు.

మల్లు : ఎంత హెరం, ముందు పెప్పకపోతివే.

శింగ : ఇంకా హెరం చేసిండ్రు మామా. పాపం ఆ వీరిగాడి పెళ్ళాన్ని నడివీధిలో చెరిచిండ్రు,

రాజు : అమామషం.

మల్లు : రాళ్ళును.

రత్తి : నెలయ నిండుకున్న పీతమ్మనే:

శింగ : అవునమ్మా పేనాలు కూడా ఏచిపింది.

గంట : రామ రామ :

మల్లు : ఇంకా రామ రామంటావేంటన్నా. దొంగనామాళ్ళని ఎగరేసి సరికెయ్యాలి.

గోవిం : అంతే మామా. దీనికి పెత్తికారం చెయ్యాలి.

గంట : అవును చెయ్యాలి.

రాజు : అది మానవుని జన్మహక్కు కూడాను. తన గడ్డగాని గడ్డపై అడుగుపెట్టి ధోషిడింకు దొర్తనాల్గు సిగిన యీ చొరతనాన్నిక దగ్గం చేయకపోతే మనకు బ్రతుకులేవ్. పేదల పంచాయితీ రాజ్యం స్థాపన కాకపోతే మన శోకాలంతం కావ్.

గంట : నిజం స్వామీ నిజం.

మల్లు : పదండపా ముందు ఊళ్ళోకి పోదుము.

శింగ : అసలీళ్ళ నడుమంతరం వనులకే విరుగుడు చూడాలి సామీ.

గంట : మార్గం :

రాజు : ఉంది. వీళ్ళ నంతమొందించే అన్ని మార్గాలూ మన కళ్ళముందే ఉన్నాయ్. బానిసత్వం కన్నా వీవమైన బ్రతుకింకోటి లేదని తిండి లేక చచ్చే బదులు పోరాడి చద్దామని ఇంటింటికీ పోయి ఉత్తేజ పరచాలి. మన్యంలో మొలత్రాడు కట్టిన మగోడల్లా బిరిరొకి ఉరకాలి అంతే.

మల్లు : ఓ గేమగేమాలూ అందుకు నయ్యే.

శింగ : భద్రం సోమీ! మందూ మార్పులమూ వున్నోడు. కుంపిణీదోడు.

రాజు : మనమూ దాంతోటే ఢీకొంటాం.

గంట : అదీ మనకెలా వస్తాయ్.

రాజు : (తుపాకిని తీసుకొని) బాదెలా వచ్చింది : అలాగే, అంతే తృటిలో యీ దొరలకు గతులూ, మతులూ లేకుండా చేయగలం. మూపున బిడ్డను కట్టుకొని స్వతంత్ర సమరం చేసిన రూస్సీ మనకో విప్లవ జ్యోతి. ప్రాణాన్ని తృణంగా తృణించి శతపోరు సల్పిన చంద్రయ్య మనకు వెలుగుబాట. ఆ జ్యోతి కాంతిలో, ఆ వెలుగు బాటలో సాగినవానికి సాధ్యం కావది లేదు. పదండి పోదాం. శింగన్నా మవు ముందెళ్ళిపో. ఎప్పటి సంగతులప్పుడు మాకందించు చాలు.

శింగ : శత్రు సామీ : (వెళ్ళిపోయాడు)

గంట : సామీ! ముందు పడాలను విడిచివాలి.

గోవిం : (రత్తి భుజంపై చెయ్యేసి) ఆ పని మేం చేతుం మామూ.

మల్ల : ఓ మా మొనగాళ్ళలా బయలుదేరు తుంటిరే : ఆ యినస్సెట్టరుని అగ్గిదొరంబరు తెలుసా :

రత్తి : అడికి అగ్గెచ్చే వొత్తుము మామ :

రాజు : వాళ్ళని వెళ్ళనియే మల్ల : ఆ వెనుకే మనమూ అక్కడకు వెడదాం పదండిక!

గంట : అల్లారి సీతారామరాజుకీ :

రాజు : కాదు. స్వతంత్ర భారత్ కీ :

అంకా : జై.

రాజు : (తుపాకిని గాలిలోకి కాల్చాడు) మ్రోగిందిక వీమ దొరల చావు
గంట. కదిలించొక వీడితజన జగన్నాథ రథం!

అంతా : ఉప్పొంగి పొంగరా ఓ తెలుగుబిడ్డా !

భారత స్వాతంత్ర్య సమర రంగనా

పలనాటి చంద్రుని తెలుగు విక్రమదాటి

నాగులేతినాగ భుగభుగల వగ ఘాటు

రాణి రుద్రమ రౌద్ర రోషవల జ్వాల

నీ మహాశక్తిరా. శ్రీరామ రక్షరా :....

॥ఉ॥

గోదావరీ పరుగు - కృష్ణవేణి ఉరక

పర్వతాలే రగులు మన్య తేజముతో

దిశలెల్ల దుందుభులుదంధణా జై కొట్ట

తొడగొట్టి చేబట్టు జయము మొనగాడా

॥ఉ॥

(పిడికిలి విగించి “జయము మొనగాడా” అంటూ వ్రతీ ఒక్కరూ వెళ్ళిపోయారు. రత్తి, గోవిందులు అక్కడే నిలిచి “జయము మొనగాడా” అని ఆలపిస్తున్నారు).

2

(రాజవామ్మంగి పోలీసుస్టేషను : ఓ ప్రక్క లాకప్ లో పడారీ మరో ప్రక్క రైపిల్ స్టాండు, మధ్య కుర్చీ. పేబిలీ పేబిలుపై పైళ్ళు పులికలా వున్నాయి. గోడకో క్యాలండరు. బిటిషురాజు బొమ్మ వ్రేలాడు తోంది. కానిస్టేబుల్ శరభయ్య రైపిల్ స్టాండుకు అని కునుకుపాట్లు వడుతున్నాడు. రత్తి గోవిందులు నేరుగా వచ్చి చుట్టూ చూసారు : ఎవరూ కనబడలేదు. ఆళ్ళ ర్యంగా తమను చూస్తున్న పడారీను సమీపించి పైగ చేశారు. ఆ పైగతో శరభయ్య ప్రక్కను నిద్రపోతు వుట్లు పడారీ చెప్పాడు)

రత్తి : (శరభయ్య చెంతకెళ్ళి) ఏయ్ శరభయ్య దొరా. (పలకలేదు)
ఓ శరభయ్య దొరా. (గాజాలు గలగల్లాడించింది. పలకలేదు)

గోవిం : (రత్తి గజ్జెలు కదవగా పిలిచాడు) ఓ శరభయ్య దొరా.

పోలీ : (త్రుళ్ళిపడి లేచి కాల్యాబ్ చేశాడు.) సార్.

గోవిం : అహ్లాహ్లా మేం దొరా. కోయదొరలం.

రత్తి : నాను రత్తిని దొరా.

గోవిం : నాను గోవిందును.

పోలీ : ఓరి వెధవాయ్ - వీ కింకా కాప్తి సరిపోలేదా :

గోవిం : అబ్బి దొరా, వీ దెబ్బలకు వొట్ల హూవమైపోనాది దొరా.

పోలీ : మరేమనుకన్నావ్ - శరణయ్య చెయ్యంటే. (మీసాలు మెలి
 (దీపుతూ) పట్నంలో పెద్ద పెద్ద రాడీలకు మనమంటే హడల్.

పదాలు : అవునవును పెద్ద గాడిదవు కదూ, నీవు :

పోలీ : అదే, అదే, దొర రానియ్.

పదాలు : అవునవును వాడో అడ్డగాడిద కదూ :

గోవిం : వీడోడు దొరా, మా అఖండుడలా వుండడే.

పోలీ : (సొగడీపి) అఖండుడేలే. ఇప్పుడు మీరెందుకొచ్చినట్లో :

రత్తి : నీ పేషకం కోనమే వచ్చుంటిమి దొరా.

పోలీ : ఆ ఆలా దారిలోకి రండి.

గోవిం : నీ బుద్ధి మాకు తెలుసు దొరా.

పోలీ : నా బుద్ధా :

పదాలు : అదే - కుక్క బుద్ధి.

పోలీ : నోర్మయ్.

రత్తి : అతగాడి జోలెందుకులే దొరా. నీకు మంచి ఇనాం తెస్తామి.

పోలీ : అదిగదీ....ఏంటదీ.

రత్తి : నీకు దేవిమీద మనసు :

పోలీ : అదే....అదే....(నాలుక బప్పరిస్తూ) నాకు తెలుసు మీరు తెస్తా
 రని. అదిలేక విచ్చెక్కి పోతుందంటే నమ్మండి.

గోవిం : పోయ్ రత్తి. దొర మా బెమ్మెక్కి పోతుండు.

రత్తి : పోత్ర. మరెప్పుడూ మాపై చెయ్యి వేయకూడదు.

పోలీ : ఓట్టు.

రత్తి : అయితే వట్టు : (కొద్దిగా నాలుకపై పోపి వాడు చప్పరిస్తూంటే దూరంగా వెళ్ళి ఊరిస్తూ.....)

అదుష్టమంటే వీడెరా
ఆదెట్టులంటే ఓ దొరా

చింతపూలా చీరకట్టి
మధువు వింపిన బుంగవట్టి
మోహిసి అవతారమెత్తి
వచ్చి విలుచుందిర రత్తి....

||అ||

మత్తుగా మధువుగోల
గమ్మత్తుగ ఉండుర వొల్లు
గిర్రున తిరిగి కనుల ముందర
వచ్చి విలుచుండుర సొర్రం....

||అ||

చుక్క వేయ లంకాసురుడు
కైలాస మెత్తినాడింటర
గుక్క వేయ హిరల్పుచ్చుడు
నేలను బావగ చుట్టెనంటర

||అ||

ఊ! వట్టు దొరా :

పోలీ : ఓ అమృతం.....అ.....మృ.....తం

గోవిం : దొరకి పొట్టవిండా పొయ్ రత్తి. (పోలీనుకు విషా హెచ్చి వాలి పోతుండగా రైఫిల్ స్టాండు మూలకు నెట్టారు. రత్తి తాళాల గుత్తికై వాడి మొలను వెదికింది. కనబడలేదు. గోవిండు చేబిలు సొరుగును లాగాడు. దొరికింది. వెంటనే తాళాలు తెరచి

పడాలును బయటకు లాగి మరల తాళం వేసి హైరుగులో పడే సాడు.

పడాలు : (గోవిందును కావలించుకొని) గోవిందూ ! ఆహా మీ రెంత ఉదాత్తులయ్యా. అపకారికి ఉపకారమన్న మాటను నేనింతవరకూ విన్నానేగాని ఇప్పుడు కళ్ళారా చూసాను. ఎంత సాహసాన్ని పొందమై నన్ను విముక్తి చేసారు : కాలు కాలుతుందని తెలిపి కూడా విప్పులో దుమికారే విజంగా మీరు త్యాగజీవులు. నేనేమి చేసి మీ ఋణం తీర్చుకోగలను.

గోవిం : మాదేముంది మామా, ఇదంతా ఆ గంటం మామ చలవ.

పడాలు : ఆహా ! గంటం. మన్యానికి నీవొక కొండవి - ఏది ! ఎక్కడ గంటం : ముందు నాకు చూపించండి, అతడి కాళ్ళపై బడి నా తప్పుదాలను క్షమించమని వేడుకోవాలి :

రత్తి : అదంతా బయట చూత్తుము, శీఘ్రం పోదుము. పద మామా సోములువారు మనకోసం చూత్తుంటారు.

గోవిం : అవును పద పడాలూ !

పడాలు : ఎవరా స్వాములవారు.

గోవిం : ఏం చెప్పను మామ. అవతార పురుషుడనుకో.

పడాలు : అయితే మన మన్యం కష్టాలు గట్టెక్కాయన్న మాట.

రత్తి : తినబోతూ రుచెందుకంట : చూద్దువు పద మామ.

పడాలు : పదండి.

గోవిం : అన్నట్టు సోములవారిచ్చిన మిరపకాయ బసా సంగతి మరచి పోతివే.

ఎత్తి : ఆవును మామోయ్. (బొడ్డులో దాచిన “అమ్ము”ను తీసింది, దాని కొనను ఓ చీటి మిరపకాయతో కట్టివుంది, దాన్ని చేబిలుపై గుచ్చింది.) ఇప్పుడదిరిపోతడు - దొర, (ముగ్గురూ పకపక నవ్వుతూ ఫర్రున వెళ్ళిపోయారు. ఇనప్పైక్తురు తావీగ వచ్చి బిల్లకు గుచ్చి వున్న “అమ్ము”ను చూచాడు).

స. ఇ. : క్యా.....బాణం. బహుత్ చోద్దెంగా వుందే! (దాన్నిలాగాడు) ఏ క్యా. మిరపకాయ! ఆరే మిరపకాయకి చిట్టి. (చీటి చదివాడు) “నోటీస్.....పట్టపగలు యీ స్టేషను మీదే దాడి చేస్తున్నాం. రైల్వేముంచే ఎదుర్కోండి” ఇట్లు అల్లూరి సీతారామరాజు. చచ్చారా హల్లా. (కుప్పీలో కూలబడ్డాడు. ఓ ఊణం గడిచాక) ఏయ్ టూ నాట్ టూ.

పోలీ : (నెమ్మదిగా లెప్పరిల్లుతూ) ఎవడా నువ్వు - పూల్. పేరెట్టి పిలువలేవురా :

స. ఇ. : క్యా శరభయ్య :

పోలీ : (షెల్లగా లేచి తులతూ) ఎవడా శరభయ్య : నేను లంకా మరుడ్నిలా, కైలాస పర్వతాన్నే ఎత్తి పారేశానురా నువ్వెంత ; నోర్మాస్కు పడుండు. లేదా....పీకవిసికేస్తా .... (ఇనప్పైక్తురు పైకి వెళ్లారు)

స. ఇ. : (తప్పుకొని) ఐదూప్ పోలీసు స్టేషన్లోనే త్రాగుడా :

పోలీ : ఆహ్లాహ్లాహ్లా దీవి మజా నీకేం తెల్పురా హిరక్ష్యాక్షుడు తెలుసా, సాహేబువి - నీకేం తెల్పు పోరా - వాడు నేలను చాపగా చుట్టేసి సముద్రంలోకి విసిరేశాడు....ఏమనుకున్నావో. నేనుగాని గవ్వెరైతే కాకిమకూ కల్లు నత్రంలు పెట్టించేద్దనురా....

స. ఇ. : టువ్-హో ఇడియట్. (చాచి చెంపపై కొట్టాడు)

పోలీ : (నిషా దిగింది. వొణుకుతూ) సార్! క్షమాకరో సార్! నిషారో
ఏమేమో అనేసాను సార్ !

స. ఇ. : అచ్చా క్షమాకియా హిచి సీక్ ఫస్టు వార్నింగ్, ఇంకొకసారి ఇలా
చేశావా, దిప్టిన్. ఖబ్దార్. ఆ! డ్యూటీ దిగిన కానిస్టేబుల్స్
కహా :

పోలీ : అందరికీ నెంట్రి డ్యూటీ వేసాను సార్.

స. ఇ. : హేడవలేకపోయావ్ - ఒకడ్ని రప్పించి స్టేషన్ కీ గత్తెయించు

పోలీ : ఏమి సార్,

స. ఇ. : హిదిగో డేఖో. (నోటీసు చేతికిచ్చాడు.)

పోలీ : (చదువుతున్నాడు. దడ పుట్టింది) పట్టవగలు ఈ స్టేషను మీదే
దాడి చేస్తున్నాం. ధైర్యముంచే ఎదుర్కోండి. ఇట్లు....ఇట్లు....
సీతారామరాజు.....దాడి.....దాడి. (గుర్లు తేలేసాడు).

స. ఇ. : (పట్టుకొని గింజాయించి) ఏయి. టూనాట్ టూ శరభయ్యా. ఓ
బహత్ ముష్కిల్ ఆయా. (ఠేబిలుపై పైచాతో విసిరాడు)
ఉలో బద్మాష్, లేవనెత్తి చలో ఇల్లీ చలో పిరికి వీనుగా.

పోలీ : అచ్చా కాబ్ (వెళ్ళబోయాడు.)

స. ఇ. : హెక్కడికి :

పోలీ : అవును - ఎక్కడికి సార్ :

స. ఇ. : కాటికి. ఇడియట్. నోటిమాట జారిందో లేదో అప్పుడే తుర్రున
వరుగు. హిదిగో డేఖో. నీవు జల్దీగా నర్సీపట్నం వెళ్ళి—ఆ—
(బుర్ర గోక్కుంటూ)—ఆ

పోలీ : (వలుకలేదు)

స. ఇ. : నోటిలో హేమి పెట్టుకున్నావోయి - కొయ్యలాగ.

పోలీ : ఏంటి సార్ :

స. ఇ. : ఏడిసావ్ - వెడవసారూ నువ్వునూ! వెళ్ళు ఫస్టుబస్ కి జల్దీగా వెళ్లు. వెళ్ళి రెండు లారీల రిజర్వు పోలీసులను తక్షణం లే ఆవ్ పోలీ : అచ్చా సాబ్ (వెళ్ళబోయాడు)

స. ఇ. : హిదిగో.

పోలీ : (ఆగాడు)

స. ఇ. : హక్కడ నూపర్నెంటు దొరతో - మొన్న పితురీదార్లు చింత పల్లి స్టేషన్ కొట్టేశారని, రాజవామ్మంగికికూడా కొట్టేస్తారని.... (కంగారుపడి) .... నహీ .... నహీ .... కొట్టేస్తానన్నారని .... బోలో. ఆ. ఒక్కొక్కసారి పులిలా గాండ్రీస్తారనీ....నాన్నెన్న ఫూండ్రీంపడమేమి : పులిలా హైపోతారని బోలో, ఊ జావ్ !

పోలీ : (వెళ్ళబోయాడు)

స. ఇ. : హచ్చా - హుందవోయ్, చిట్టి రాపిస్తా....(చేబిలు సొరుగునుండి తెల్లకాగితం తీసి ఏదో రాపి పోలీసుకిచ్చి) హిదిగో హిక్కడ ఉన్నట్లు రావాలి సుమా....

పోలీ : (ఉత్తరాన్ని పుచ్చుకుంటూ) అచ్చా సాబ్.

స. ఇ. : హాలన్యం చేస్తే :

పోలీ : అవును సార్ మెడకాయపై తలకాయ....?

స. ఇ. : ఆ. అబ్బి చరో.

పోలీ : (వెళ్ళాడు)

స. ఇ. : హారే, హల్లా : (కుర్చీలో కూర్చుని ఓ క్షణమాగాక తటాకున గుర్తువచ్చినట్లు (త్రుక్కిపడి) అచ్చా హిష్టా హీ లాకప్ తోని

బద్మాష్ సంగతీ తేలుస్తా : (లేచాడు) ఆ, క్యా పడార్ :.....
 (చూసాడు లాకప్ ఖాళీ) క్యా అరె కాళంకీ వుంది. లోపలికి
 మనిషి లేద్ .... (చేబిలు పొరుగులో కాళంకీసి. లాకప్ తెరచి
 చూసాడు. ఎవరూ లేరు) హెంత సాహసం : మీ హగ్గి దొరకి
 హయాంలో గైర్ హాజర్ : కహాగయా, పదాల్ :....కానిష్టే
 బిల్స్....(బయటికి వెళ్ళబోయాడు)

రాజు : [గొల్లవాని వేషంలో గడ్డిమోపుతో వచ్చాడు. ముక్కుకు కాదా,
 చెవులకు పోగులు, వెనుక శిగ గడ్డం, నోటిలో పెద్దచుట్ట
 చేతిలో కర్ర వుంది] ఏం దొరాయ్ - చిటపటలాడుతుండ్రు.

స.ఇ. : తూ, కొన్ హై :

రాజు : నే నెరికనేదేంటి దొరా, నేనే మీ బనిపోడి తమ్ముడ్ని.

స.ఇ. : ఆ గడ్డం హేంటిరా :

రాజు : [మోపుదించి గోముగా] ఇదా. భద్రాద్రి రామయ్య మొక్కు
 దొరా

స.ఇ. : నీ హన్ను రాలేదేం:

రాజు : వాడొల్లు అగ్గిలా వుందాది దొరా.

స.ఇ. : మరి తేనెకుండ తెస్తానన్నాద్ :

రాజు : ఇచ్చిండు దొరా. నాను ఇంటికాడ తమమ్మోరి కేచ్చిమ్మ.

స.ఇ. : క్యాబోలా : — గాడిద.

రాజు : అవును ఇచ్చిమ్మ దొరా.

స.ఇ. : మీ పై హమ్మోరంటావురా బద్మాష్.

రాజు : అదా : మా వాడుకలే దొరా.

స.ఇ. : నరేగాని హమ్మగారికి కంచె కోడిమాంసంపై పోయిందిరా.

రాజు : అబ్బో అది మా చెడ్డకట్టం దొరా. మన్నెపోళ్ళకి ఆదంపే మా మక్కువ, ఏం : అమ్మోరికి మేకపోతుపై పోనేదా :

స. ఇ. : ఏమి కూసావు పూర్ :

రాజు : అబ్బో కోప్పడుతుంటిరే. మేకపోతుని తేవడం చాలా తేలిక దొరా, అంచుకని అంటివి,

స. ఇ. : అదా : ఎలాగూ మీ మన్నెపోళ్ళు తెలివి మీరారులే ధర్మం వొం వాలిబే మీకు — అచ్చా, తూ—జా, (లాకప్ వొంక చూసాడు)

రాజు : వన్ను పొమ్మని ఆ పంజరం వొంక చూస్తేవేం దొరా పక్షలే మైనా ఎగిరిపోతివా ఏంటి :

స. ఇ. : ఓరి పిడుగా, ఊచుకున్న కొద్దీ నీ హెవ్వారం ముదురుతున్నదే : జా బే జా

రాజు : పోదునూ మరి మేకపోతు యవ్వారం తేలిస్తేరి కాదే :

స. ఇ. : బావరే బావ. నీకీ మేకపోత్కి ఒక్క సలాం - జబ్బి జాబేజా,

రాజు : అదేంటి దొరా అలా బెదిరిపోతుండ్రు :

స. ఇ. : సీతారామరాజు దాచికొస్తున్నాడు - జాబే జా.

రాజు : ఏంటీ, ఆ పితూరీ రాజుగోరా అహహహ. నానిప్పుడు చూపిం్ను : వాగుదగ్గర నీళ్లేసుకుంటుండే,

స. ఇ. : ఏటిసావ్ జా జా.

రాజు : విజం దొరా. అయినా రాజు గుంటడులా ఉంటడే చేతికర్ర కూడా నేడూ ఆ గుంటడుకోసం బయటందరు జవానెందుకు దొరా :

స. ఇ. : చువ్ ముందు బయటికి పోబే.

రాజు : ఏం దొరోయ్. మాటలు మలావుగ విసిరేస్తుంటిరే.

స. ఇ. : రాస్కెల్, ముందు నీకి బయట్లో పోతావా, పోవా : (మెడపట్టి గెంటబోయాడు)

రాజు : చేయి చేపికుంటుండే

స. ఇ. : పటవ్ :

రాజు : పటప్పు :

స. ఇ. : తూత్, ఇడియట్ : (కొట్టబోయాడు)

రాజు : (నిజరూపం చూపి, తీవ్రంగా) ఆగు.

(బయట "అల్లూరి సీతారామరాజుకి జై" అని నినాదాలు)

స. ఇ. : రాజు, సీతారామరాజు! (పిస్తలుతీసి కాల్చబోగా బయటనుండొక బల్లెం వాడి గుండెలపై ప్రత్యక్షమైంది, చేతిలో పిస్తల్ క్రిందకు జారిపోయింది)

మల్లు : అహహహ, నూరు గొడ్లనుతిన్న రాబండు ఒక్కదెబ్బకు సఫా. (బల్లెం దిండుతూ వచ్చి తీవ్రంగా) తియ్ - పిస్తోలు.

స. ఇ. : (వాణకుతూ తీసాడు)

మల్లు : ఇయ్ — రాజుగోరికి.

స. ఇ. : (ఇచ్చాడు)

మల్లు : జాగ ర్త. జవానులు బయటన్నారనుకొంటేవేమో వాళ్ళప్పుడే కాళ్ళకు బుద్ధి చెప్పిండు.

రాజు : వాదిలిపెట్టారా :

గోవిం : (తుపాకితో వచ్చి) పదాలు తరుంతున్నాడు (అనేపి ఎదుట పైని కునిలా పహరా ఇస్తున్నాడు)

రాజు : టేవ్, పదాల్ ప్రతీ ఆంధ్రుడికి — ఆదర్శప్రాయుడు.

గంట : (కంగారుగా వచ్చాడు. విల్లమ్ములూ, గండ్రగొడ్డలి ఉన్నాయ్.
జిన్ని వట్టుకొని మీరొచ్చేయండి.

రాజు : [మందహాసంతో] గంటం : జీతం రాళ్ళకు పనిచేసే పోలీసుల
కంత వసెక్కడనుండి వస్తుందయ్యా :

గంట : (సబ్ ఇన్స్పెక్టరును చూచి) ఏం అలా, వాణికిపోతున్నావ్ ?
తోడేయిలా గ్రామాలపై బది జనాన్ని వేధించుకుతిన్నట్లు లేదే :

స.ఇ. : మాప్లకరో నాకీ అలా....

మల్లు : ఇంకను బొంకుతుంటేవే :

రాజు : ఏదీ నీ ప్లేషను రికార్డు :

స.ఇ. : అచ్చా హుజూర్! (తీసి యిచ్చాడు)

మల్లు : [ప్లేషన్ కలియజూచి] హా, రాజరికం : [బ్రిటిషు రాజు బొమ్మను
పీకేసాడు]

రాజు : [చుట్టూ చూచి] తుపాకులూ తూటాలూ ఎక్కడ :

పదాల : [విల్లమ్ములూ, మొలను బాకూ, చేరబల్లెం, భుజంపై తుపాకలూ
సంచి వున్నాయ్, తుపాకులు ముందు పారేసి] ఇవిగో ఇవిక్క-
డెందుకుంటాయ్ : మనల్ని కల్చడానికి ముందే పోలీసుల చేతుల్లో
పెట్టాడు, ఏడువనాయలకిచ్చా, యీ నాలుగూ మనకు. (సంచి
ముందు పడవేసి] ఇవిగో. తూటాలు :

గంట : [మూటవిప్పి తూటాలు తీసి] అన్నమో రామబండ్రా అని అఘో-
రించే ఆకలి జీవుల కిదా అన్నం :

మల్లు : ముందు పీక్ని పొడిపే : [బల్లెం ఎత్తాడు]

రాజు : మల్లూ మరచిపోయావా : మన శత్రువు తెల్లవాడు, యీ తుపా-
కులూ, తూటాలు లేకపోతే వాళ్ళు మన దేశాన్నొక్క-

క్షణం పాలించగలరంటావా : పిచ్చోడా, ఎవడు తిండి పెడితే
వాడి పక్షాన పనిచేసే ఈ పొలీసు లేంచేపాలోయ్;

స.ఇ. : తీక్ కహా. హుజూర్,

రాజు : హూ, నిజం వీడి నిజం : నీ వాంఛుడివై యుండి కూడా అధికార
మదంతో అరమరికలేని ఈ అమాయక అనాది జాతిని అణగ
ద్రొక్కుతున్నది నిజం జానినగా అమ్ముడుపోయి. వీసమైనా
జాలిలేని కసాయి దొరలకు తెలుగు సంపదను భారాదత్తం చేస్తు
న్నది నిజం. (గద్దించి) కాదంటావా :

స. ఇ. : హేలా హంటాం :

మల్లు : పురుటి నొప్పుల కబుర్లు.

స. ఇ. : నహీ, నహీ, నిజంకీ చెబుతున్నా హుజూర్.

రాజు : నిజం నిజానికి నీకూ చాలమారం. నీ నిజం వీళ్ళకు దాగా
తెలుసు పో! నల్లవాడివై పోయావ్.

మల్లు : వీడు మన్నెంలో చేయని పాపంలేదు. ఈ కలుపు మొక్కల్ని
వేరెయ్యకపోతిమా మన్నేవికే నష్టం రాజా :

రాజు : ఇతడి పాపం ఇతడే తినేస్తుంది, ఇతడు దొరలచేతిలో కీలు
బొమ్మ. అనలు మనం దొరల్ని వేరెయ్యాలి.

గంట : అవును మల్లా, స్వామి చెప్పిందే సత్యం. (ఇనప్పైకర్తును
చూచి) సరే! రాజుగారి పేరు చెప్పుకు పో.

స. ఇ. : అచ్చా గంటందొర, అల్లారి సీతారామరాజుకీ తై :

మల్లు : ఛా! ఆ పేరెత్తకు, ఎత్తి ఆ పేరుకే మద్ద తిస్తువు.

స. ఇ. : అచ్చా సలాం (ద్రువన పారిపోయాడు)

మల్లు : దొంగనాయాళు.

పదాలు : మరి చెట్టుకు కట్టబడ్డ పోలీసుల సంగతి :

రాజు : విడిచిపెట్టు “ప్రజల వొంటిపై చేయి పడిందా — జాగ్రత్త”ని
హెచ్చరించు. (పదాలు వెళ్ళాడు, బయట “అల్లారి సీతారామరాజుకి
జై!” అని నినాదాలు, అంశా అటు చూసారు)

మల్లు : ఎదుటికెళ్ళి చూసి) అబ్బి ఎంత జనం : ఇనుకవేస్తే రాలనంత
మంది.

గంట : రాజా, ఇప్పుడు మీరు మన్యానికి మకుటం లేని మహారాజులు! ఈ
గద్దె నదిష్టింబండి (కుర్చీవేసి) చూడండి రికార్డు.

రాజు : (రికార్డు అందుకుంటూ) యీ పోలీసు రికార్డు చూసేదేమందిలే
గంటం — లంచాలివ్వని మన కోయల్ని పెట్టే హింసలేగా. ఈ
రికార్డు : (చూచి) చూచావా : మన పదాలు దొరతనం డబ్బు ఎగ
వేసినందుకు లాకప్ చేసినట్టు సృష్టించారు.

గంట : సీమలు.

గోవిం : నేనంటినే — వీళ్ళొట్టి శవాలపై పేలాలేరుకుతిను రకమని:

మల్లు : అందుకే చావు తప్పి కన్నులొట్ట పోతివి — వెధవనాయాళ్ళకి.

పదాలు : (వచ్చాడు) మీ దర్శనానికి ప్రజలెదురు చూస్తున్నారు రాజా :

రాజు : దర్శనం. ముంచీ రికార్డును దర్శింపమను. (ఎదురువెళ్ళి) నాయన
లారా : (బయట అల్లారి సీతారామరాజుకి జై : నినాదాలు) మన

కిప్పుడు కావలసినవి వినాదాలు కాదు. చేతలు. మనల్ని అభోపాతా
శానికి అణగద్రొక్కి నెత్తికెక్కి నాట్యం చేపే దొరల పరిపాలన
నంతం చేయాలి. మూడుపువ్వులారు కాయలుగా నున్న మన
కుటుంబాల్ని కూల్చి చీటికి మాటికి లంచా లివ్వలేదని చీకటి
కొట్టలో క్రుక్కి చావబాది బాధించే సీమదొడల వీడ వాదిలించు
కోవాలి. నరుడు తలచుకుంటే నల్లరాళ్ళకాదు - ఉక్కు పర్వతా
లైనా చెక్కముక్కలై తీరుతాయ్. దొరల కాయపు పట్టులైన
పోలీసుస్టేషన్లను చుట్టముట్టండి, తుపాకులను కొల్లగొట్టండి.
పదండి — మరో స్టేషనుపైకి : గంటం రేపిపాటికి సురో
స్టేషన్ కొట్టాలి . పదండి :

పదాలు : ఆగండి నేడు పితూరీకి పవిత్రదినం. ఈ చిహ్నంగా ముందుకు
సాగుదాం. (అంతా “మన్యం పితూరీకి జై” అంటూ తుపాకులు
కొల్పారు. బయట వినాదాలు మిన్నముట్టాయి)

కింగ : (ఆశ్చర్యంగా వచ్చి) సామీ : ఇంతవరకూ మా మన్నెంలో జరిగిన
పితూరీలన్నిటినీ మరిపిస్తుంటివి. కాని—

గంట : కాని :

కింగ : మొన్న మీరు చింతపల్లి కచేరీ కొట్టిపిరని తెలిపిపోనాక బాప్టి
యన్ దొర నర్సిపట్నం విండా జవాన్లని దించిండు. జయపురం
నంస్థానం నుంచి ఏనుగులు కూడా వచ్చుంటివి.

మల్లు : అవెందుకో :

కింగ : మనుషుల్ని పట్టిస్తుదట మల్లు మామా :

రాజు : నర్రీపట్నం నుండి మనకు తాజా సమాచారం కావాలి. అది చాలా ముఖ్యం. అర్జంటు కూడా.

కింగ : ఆ సమాచారం నేనందిస్తును మీరు ముందీత నుండి తప్పుకోండి, సామి, బాప్టియన్ ఈడకొస్తూ కచేరీలో ఇనస్పెక్టరుంటిదో లేదో చూసి రమ్మవి ముందు నన్నంపిండు.

రాజు : సరే కింగన్నా నువ్వెళ్ళు భద్రం. మన్యమే నీ గుప్పిక వుంది సుమా.

కింగ : అది నాకు తెలియకపోనాదా? నేను వెడుతును. మీరీడనుండి తొందరగా తప్పుకోండి. మీ సేమం మా మన్నెం సేమం. సామీ.
(వెళ్ళిపోయాడు)

రాజు : మనమూ పోదాం పదండి.

మల్లు : బాప్టియన్ ఇక్కడకే వస్తున్నాడంటిదే, ముందు వాడి పనిక్కడే తేల్చి పేక్షము.

గోవిం : అవును వాడంతిక్కడే తేల్చుదాం.

రాజు : కాదు మనమింకా బలం వుంజుకోవాలి గోవిందూ.

మల్లు : ఏడికాదు - నల్లని నలిపేసినట్టు నలిపేయనా అంట.

గంబ : మల్లా ఆ ఆశేమే తగ్గించుకోమంటున్నా.

పడాలు : అయితే ఆలస్యమెందుకు పదండి.

గంబ : అవును ఆలస్యం అమృతాన్ని విషంగా మారుస్తుంది.

పడాలు : అత్రోపని క్రిష్టదేవుపేట వెళ్ళి ఆ జనంతో గాముకొండ చేరితే :

మల్లు : ఎట్లా :

రాజు : అవును, ఇదీ మంచి ఆలోచనే. మనం విన్ననుకున్న కాళీపూజ సంకల్పమూ సిద్ధిస్తుంది. అక్కడే మన దళాలను సమాయత్త పరచి, వాటికి పోరాట శిక్షణా ఇవ్వచ్చు.

గోవిం : బావుంది - ఒక దెబ్బకు రెండు పట్టాలు.

పదాలు : మీదెంత లోతైన ఆలోచన :

గంట : లోతులోనే నీళ్ళుంటాయ్.

రాజు : ముందు పదండి పదాలూ. నీవు, మల్లా, గోవిందూ ఒక దళంతో వెళ్ళి క్రిష్ణదేవుపేట స్టేషన్ను కొట్టండి. నేనూ గంటం మరో దళంతో వెళ్ళి అడ్డతిగెలపై దాడి చేస్తాం. మీరు అక్కడి జనంతో గాముకొండ చేరేసరికి మేమూ అడ్డుగా వచ్చి మిమ్మల్ని కలుసుకుంటాం.

మల్లు : ఇంకోలా చేస్తేనో :

గంట : ఇంకెలాగూ లేదు. రాజుగా రగ్గిలో దూకమన్నా దూకవలసిందే.

రాజు : పదాలూ, బయట మన దళాలు సిద్ధంగా వున్నాయా :

పదాలు : (చూసొచ్చి) ఓ. పదండి.

గోవిం : మనస్థం పితూరీకి....

అంతా : జై,

రాజు : స్వతంత్ర భారత్ కీ....

అంతా : జై :

వాధితులగు జీవులార .

వానిసలగు దీనులార .

దాస్య బంధనాల త్రెంచ

ఏకమై పడండిరా :

పడండిరా ; పడండిరా, పడండిరా....

॥బా॥

తరతరాల దాస్యముతో

కరిగిపోయె మన తనువులు

యుగ యుగాల పీడనచే

ఉడిగిపోయె మన శక్తులు....

॥బా॥

మూగజీవితమును వీడి

మున్నందుకు సాగిరండి

గాండీవము చేతబట్టి

కదనానికి కదలిరండి

॥బా॥

దౌర్జన్యం సాగదవి

దారిద్ర్యం పొసగదవి

ద్రిగిడ్డికులు కంపించగ

ఐక్యకంఠ వినాదాల

జై జై అవి సాగరా.....

॥బా॥

(“పడండిరా” అని ఒక్కొక్కరే అలపిస్తూ వెళ్ళిపోయారు.)

కింగ : (వచ్చాడు) అమ్మయ్య. పిట్టలెగిరిపోతివి. లేకపోతే వాటి నెత్తురు కళ్ళ చూచును — యీ బాప్టియన్ దొర. (బయట అలికిడి, కాస్త ముందుకెళ్ళి చూసాడు)

బాప్టి : (మిలటరీ యూనిఫారంలో చకచక వచ్చి) కింగన్నా.

కింగ : కిత్తం.

బాప్టి : నే నొస్తున్నానని యస్తైరి చెప్పమని పంపితే ఇంకా ఎక్కడేడు స్తున్నావ్ :

కింగ : ఈడనే వుంటిని దొరా.

బాప్టి : ఏడీ యస్తై :

కింగ : లేడు దొరా.

బాప్టి : చూడు సరిగా. ఏంటిదంతా : చాలా గందర గోళంగా వుంది.

కింగ : ఏమో దొరా ఈడేవో కాగితముంటిది చూడు దొరా. (క్రింది నున్న కాగితం తీసిచ్చాడు)

బాప్టి : (చదివి) వాట్. యెంత సాహసం : త్రోవనబోయే జవాన్లని దోస్తున్నారు. స్టేషన్లు కొల్లగొడుతున్నారు, చూడు యస్తై ఎక్కడో :

కింగ : వెతికిఱ్ఱు దొరా ఏడను కానలేదు.

బాప్టి : బయట క్యాంపులో ఉన్నాడేమో చూడు.

కింగ : కిత్తం (వెళ్ళాడు)

బాప్టి : చించేపన పోబో, కాళీ తుపాకుల స్టాండా, రికార్డులేవి తీసి వున్న పొరుగూ, అందులో తాళాలు చూపి లాకప్ వైపు నడిచాడు) పెరిమల్ తాళం, తాళం లాగునే వుంది లోపల పడార్ పరార్.

స. ఇ. : (నక్కుతూ నక్కుతూ వచ్చాడు)

బాప్తి : స్కాండ్రల్స్ (బల్లగుడ్డాడు)

స. ఇ. : (త్తుళ్ళపడ్డాడు) మైహూ సాబ్. (ఎటెన్సన్ లో నిలిచాడు)

బాప్తి : ("చక్" పుని తిరిగి) ఓ సీవా, ఇంత పిరికిపందవా :

స. ఇ. : హక్కడికి చాలా గార్డుకి ఉంచా సాబ్: ఒక్కసారిగా విరుచుకు పడ్డారు సాబ్. పితూరీదార్లు.

బాప్తి : ఊళ్ళో క్యాంపు కెందుకు కబురు చేయలేదు:

స. ఇ. : రిజయ్స్ హిక్కడలేడవి కబురు నర్సీపట్నం బేక్డియా సాబ్

బాప్తి : కబురు, కబురతో కాయలా రాల్తాయనుకున్నావా స్టుపిడ్. పరే గార్డేడి :

స. ఇ. : పితూరీదార్లు ముట్టడించరాగానే పారిపోయార్ సార్.

బాప్తి : (తీవ్రంగా) ముట్టడించాక పీపు పారిపోయావ్, ఏం :

స. ఇ. : నాకీ తమ క్యాంపుకో ఆయా సాబ్:

బాప్తి : వచ్చి:

స. ఇ. : (ఒక కవరు యిస్తు) హక్కడెవరో మిలటరీ ఆఫీసరు....

బాప్తి : మిలటరీ ఆఫీసరా :

స. ఇ. : హవును సాబ్. హక్కడున్న మనకి సార్లంట్ మీకీ హిమ్మని దీన్ని హిచ్చాడు సాబ్, బహుత్ జరుర్ కా బోలా.

బాప్తి : (చిరాకుగా) ఊ (నట్ ఇన్ స్పెక్టర్ చేతిలోని కవరు లాక్కొని చించి చూపి) ఓ మైగాడ్: గుడాల మన చీఫ్ కమాండరా : వచ్చారా నాయనా. ఇప్పుడు తిండి తినడానికి తీరిక లేకపోతే రేపు నీళ్ళు త్రాగడానిక్కూడా కుదరదన్న మాట.... (కుర్చీలో కూలబడ్డాడు)

స. ఇ. : (ఆ ప్రక్కకు వెళ్ళి) కౌన్ సాబ్ హాయన :

బాప్టి : పరల్డ్ వార్ లో పాల్గొన్న ఘటికుడు,

స. ఇ. : అచ్చా అటువంటాయన ఉండాలి సాబ్.

బాప్టి : ఎందుకు :

స. ఇ. : నైతో యీ పితూరీమూకల నణవలేం సాబ్.

బాప్టి : నాన్నెన్నో. చేతకాకపోతే సరి.....

స. ఇ. : హాసల్ చిషయం బోలో సాబ్.

బాప్టి : ఏముందీ మొన్న నర్సీపట్నంలో కమాండర్ "నాథ్" నాయక
త్వాన మిలిటరీ ఆఫీసర సమావేశం జరిగింది. అందులో పితూరీ
నణవడానికి స్థాను వేశారు....

స. ఇ. : వేశార్. నమయానికి హచ్చా చిట్టి వచ్చింది సాబ్. హీ రెబ్బితో
పితూరీకి పునాదుల్లో పెరికి పసిఫిక్ సముద్రములో పడెయ్యొచ్చు
సార్.

బాప్టి : పవోచ్చావుగా పెద్దమ్మవి.

స. ఇ. : క్యాకర్నా సాబ్. - ఒకడ్ని, మన ఆఫీసర్లం రేల్వార్ బోలో
సాబ్.

బాప్టి : సరి విను. ఒకటి - ప్రజల్లో పితూరీకి బలముంది.

స. ఇ. : ఉంది కదండీ :

బాప్టి : (కోపంతో వ్యంగ్యంగా) లేదంటానండి : (తీవ్రంగా) చివండి,
అందుచేత ప్రజలపై నే దాడి చెయ్యాలి.

స. ఇ. : అంతేసాబ్. నైతోసాబ్. ఎవడ్ని త్రోవడిగినా ముక్కుకు
తిన్నగా పొమ్మన్నవాడే సాబ్.

బాప్టి : పే, ఎజెన్స్ : రెండు - పితూరీ గుట్టంతా మన ఆరచేతనుండా
లంటే వైర్లెస్ అరెండి చేయాలి.

స. ఇ. : చెయ్యాలి సార్ : హదేటి సాబ్ హవి లేక నేను రిజర్వు కోసం
మనిషిని పంపేగతి పట్టింది సార్. చేతులు కాలాక మూతులు
తడుంకుంటే ప్రయోజన మేంటి సార్ :

బాప్టి : గొప్పవాడివిలే విను మూడు - ఆంధ్రదేశమంతలో పితూరీకి
అఖండ సానుభూతి వుంది....

స. ఇ. : వుంది కదండీ :

బాప్టి : అందుకే ఆంధ్రామానం వున్న ప్రతివాణ్ని సైన్యం నుండే
రెయ్యాలన్నారు.

స. ఇ. : లడేంటి సాబ్, మనమంతా ఆంధ్రులమేగా :

బాప్టి : అదా పిచ్చోదా : మనలాంటి ఒబీడియన్ నర్వెన్సును కాదోయ్.

స. ఇ. అచ్చా అలా బోలో సాబ్, ఏమైనా ఈ పితూరీని అణచాలంటే
మన రిజర్వుఫోర్సు చాలదు సార్ .

బాప్టి : అందుకే అస్సాం, మలబారు గూర్ఖా పటాలాలు కూడా దిగు
తున్నాయి :

స. ఇ. : ఓహో, ఐహాత్ హచ్చాసార్.

బాప్టి : అంతేకాదోయ్, ఆఫ్రికా, ఆఫ్ఘన్ ఏడెన్ యుద్ధాల్లో కాకలు
తీరిన కవర్లు, హైటరులు కూడా దిగారు.

స. ఇ. : అవి హెడారు లనుకుంటాను సార్ :

బాప్టి : అవును.

స. ఇ. : మనవి హడవులుకదా సార్ పనికొస్తారా అని :

బాప్టి : ఓ, పూర్.

స. ఇ. : (రంగుమార్చి) హావికాదు సార్. బ్రిటిష్ ఆర్మీకూడా వచ్చేయ
వారి సార్.

బాప్తి : అహహహ : బ్రిటిష్ గవర్నమెంటు టేక్టిక్స్ నీకేం తెలుసునోయ్;
ఆంధ్రేశ్వరజాతుల్ని ముందుపెట్టి పైన వాళ్ళు కమాండ్ చేస్తారు.
బయట కారు హోదస్, తనూ సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు అటు చూసారు)

పిళ్ళై : (హడావుడిగా వస్తూ) సార్ ....సార్ ....సార్.

బాప్తి : ఏంటా సార్.

పిళ్ళై : పెరియదొరదా వందొచ్చా సార్.

స. ఇ. : హనగా :

పిళ్ళై : కమాండర్ ఇన్ చీఫ్ దా సార్ :

బాప్తి : గుడారే :

పిళ్ళై : అమా సార్. చింతపల్లి, రాజవామ్మంగి స్టేషన్లు పిఠూరి
నాయాలు కొట్టివేస్తారని తెలిసిపోయిచ్చి సార్.

స. ఇ. : తీక్ :

పిళ్ళై : అమా సాయీబా.

బాప్తి : నిజమూ. అబద్ధమూ తర్వాత ముందు చిందర వందరైన స్టేషన్లు
సర్దు, చింపేసిన ఫోటో కనబడనీయకు. ఊ. క్విక్.

స. ఇ. (కంగారులో సామాను తారు మారుగా సర్ది చిరిగిన రాజు బొమ్మ
తీసాడు)

గుడాలు : (చటుక్కున వచ్చి ఏమిటా ఫోటో :

స. ఇ. : (కంగారు పడ్డాడు) హేమీలేద్ హుజూర్.

గుడాలు : ఇడియట్ కాన్ బదుతూవుంటే లేదని అంటావ్. యిలా
యాయము,

స. ఇ. : చిత్తం హుజూర్.

గుడాల : (పోటో చూసి) చక్రవర్తినే చిలికలు చేసి వేసినారా! (కండ్లు మూసుకొని) ఓ గాడ్ సేవ్ ది కింగ్.... (కళ్లెర్ర జేసి) వాట్ బాప్టియన్ మన్నెమునకు చీప్ ఆఫీసరువై యుండి కూడా ఇటు వంటివి సాగనిస్తున్నావా.

బాప్టి : మన్నెమంతా పితురీ మయమైపోయింది సార్.

గుడాల : ఎందుకు అణచలేకపోయినావ్ :

బాప్టి : అంతా ప్లాన్ వేస్తున్నాం సార్.

గుడాల : వాట్ ఎ బ్లడీ ప్లాన్. దొంగనము వారి జీతములు తినివేయుచూ కండ్లు మూపికొనినారా :

బాప్టి : లేదు సార్.

గుడాల : లేనిచో సీతారామరాజు జాడేమైననూ తెలుసుకుంటిరా :

బాప్టి : లేదు సార్.

గుడాల : పోసీ అతడు ఎటుల ఉండునో తెలియునా.

బాప్టి : తెలీదు సార్.

గుడాల : ఏం శిశ్నీ నీకు :

పిశ్నీ : సార్. వాదంత వచిపూ కాదు, అంత ఎరుపూ కాదు సార్.

గుడాల : పటన్ యూ స్టవివ్. ఏమి యన్నై నీకు తెలియునా :

స. ఇ. : వాడ్కి హంత పొడుగూకాద్. హంత పొట్టి కాద్ హుజూర్,

గుడాల : యూ ఫూలిష్ మేన్.

స. ఇ. : తీక్ హుజూర్.

గుడాల : అయినచో ఎందుకు పట్టుకొనలేదు ,

స, ఇ. ; లేదు హుజూర్.

గుడాలు ; ఏమి లేదు ? మత్తు పట్టినదా ? పిరికి వచ్చినదా....రైట్. మేమే చూచుకొనెదము - ఊ, ప్రొసీడ్. ఊరూరా దండోరా చేయించుము. పితూరీకి సాయమ్ చేసినచో ల్యాండును లాగుకొనెదమని ప్రకటించుము. బయట ఎక్కువ జనమ్ గుమిగూడినచో కాల్చి వేయుదమని హేచ్చరించుము. మీరు గాని తీవ్రముగా పనిచేయనిదో ఉద్యోగములు దిస్మిస్ చేసి వేయుదుము. రెలిసినదా ; (రివ్యూన వెళ్ళిపోయాడు)

పిళ్ళె : (కంగారుగా బాప్టియన్ తో) సార్ మీరుదా ఆఫీసరై వుండికూడా చింతపల్లి ఘాటురోడ్ కంట్రాక్టర్లో ఫణం తినిపెట్టిరని పెరియ దొరదా అనుమానం పడుచ్చి సార్.

బాప్టి : క్వయట్ నాన్ సెన్స్.

పిళ్ళె : ఉన్నమాటంటిని....

స, ఇ. పీడు వక్కా లిటిగెంటుసార్. మోకాలికి బోపితలకీ ముడి పెడతావ్.

పిళ్ళె : అమా నీ సంగతి తెలిసిపోయిచ్చి సాయాబూ. ఫణం తినివేసి పదాల్ని విడిచి పెడితివని.

స, ఇ. : తూత్ (బయట కారు హోరన్)

పిళ్ళె : నేనుదా పోదును సార్. (వెళ్ళాడు.)

కింగ : (ఉత్తరంతో వచ్చాడు) పితూరీదార్లు చోడారం కచ్చేరీ పైకి పోతుండ్రంట దొరా.

బాప్టి : యపై వచ్చేసినా యంతవేవేం చేస్తున్నావురా అక్కడ :

కింగ ; చూచుకుంటూ కచ్చేరీకి పోయింట్టు దొరా :

బాప్తి : కళ్లు మూసుకుంటూ కాటికి పోలేక పోయావ్ : (కింగన్న చేతిలో ఉత్తరం చూసి) అదేంటి :

కింగ : కచ్చేరీలో మీ కిమ్మని ఇచ్చిండ్లు దొరా.

బాప్తి : (ఉత్తరం చదువుతూ) “అడ్డతీగెలపైకి పితూరిదార్లు పయన మయ్యారని స్పెషల్ బ్రాంచి వార్త. మీరు తక్షణం రండి:.... ఆళ్ళర్యం రోజుకొక్క స్టేషన్, స్టేషన్ తర్వాత స్టేషన్ .... ఎంత సాహసం (కింగన్నతో) చోడవరం అంటావేంట్రా :

కింగ : (కంగారు పడ్డాడు) అలా తెలిపింది దొరా.

బాప్తి : (గద్దించి) ఎలా తెలిపింది :

కింగ : (తబ్బిబైచ్చి) గేమంలో అనుకుంటుండ్లు దొరా.

న. ఇ. : చెవిటిముండాకొడుకు, వీడ్కి హేం తెచ్చు సార్.

బాప్తి : సరే సీవు పోయి దండోరా వేయడానికి ఎవర్నయినా తీసుకురా.

కింగ : (గండం నుండి బయటపడ్డట్టు) కిత్తం (వెళ్ళబోయాడు).

న. ఇ. : తైరో.

కింగ : (భయంతో ఆగాడు)

న. ఇ. (బాప్టియన్తో) ఆ మాటల్ వీడ్కి చెప్పి దండోరా వేయించేయ మంటే సరిపోతుందిగా సార్ :

కింగ : (విట్టూర్ను విడిచి గుండె పడ్డుకున్నాడు)

బాప్తి : అవునవును ఒరేయ్ :

కింగ : కిత్తం.

బాప్తి : సరిగ్గా విను, లేకపోతే కొంపలు ముసుగుతాయ్.

కింగ : (చెవి దగ్గర పెట్టి) కిత్తం. సౌప్పండి దొరా.

బాప్తి : పితూరీకి సాయం చేసినచో భూముల్ని దొరతనం లాక్కొనును.
బయట ఎక్కువమంది జనం కనబడినచో చంపివేయును....వదీ
ఒకసారి అను.

కింగ : పితూరీకి సాయం చేసినచో భూముల్ని దొరతనం లాక్కొనును.

బాప్తి : బేష్. తర్వాత:

కింగ : బయట ఎక్కువమంది కనబడినచో చంపివేయును.

బాప్తి : చంపేవురా- “చంపివేయును” కాదురా “చంపివేయును” అని
వేయించు.

కింగ : కిత్తం దొరా:

బాప్తి : వదీ మళ్ళీ అను.

కింగ : చంపివేయునని వేయించు.

బాప్తి : వేయించేది నువ్వురా బ్రహ్మచేముడా.

కింగ : కిత్తం దొరా:

బాప్తి : ఊ. వెళ్లు.

కింగ : కిత్తం. (వెళ్లుడు)

బాప్తి : ఏం ముంచుతాడో ఏమిటో చెవిటి వెధవ. (ఇవన్నెక్కురుతో) వరే
నీవిక స్టేషన్ ఆర్డరులో పెట్టకో. నేను కబురు పంపితే గార్డు
బందోబస్తు చేసి రావడానికి సిద్ధంగా ఉండు. జాగ్రత్త. ఇక
పితూరీ గితురీ అంతా స్మాన్. నే వెడతా. (వెడుతుండగా

తలకు చూచు తగిలి పెంకు పడింది) అమ్మా. (వెనక్కి అడుగు వేసారు)

స. ఇ. వీ క్యామ్రై సాబ్ : (బయటకెళ్ళి చూచి వచ్చి) కోయినై పెంకు పార్.

బాబ్వి : పెంకు కాకపోతే కొండనుకున్నావా : ఇడియబ్ అమ్మా : సరే వుండు : (రల ఒత్తుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు)

స. ఇ. : అచ్చాసాబ్. (రెండడుగులు ముందుకేసి, సాగనంపి వచ్చి) బాప్రే బాప్, ఓ పెద్ద గండం గడిచిపోయింది. హిక ముంచ్చీ యేమున్నదో మునక్కకి పండుగ. (కుర్చీలో కూలబడ్డాడు).

(ఒక కొండ నానుకొని రెండో కొండవుంది. ఉదయ కాంతులు ఆ రెండు కొండల నడుమ పడుతున్నాయ్. ఎదుట పిఠూరీ రహస్య స్థావరం అక్కడక్కడ చిన్న గుడ్డిలు, కుడిప్రక్క కొండగృహ, అందుతో కాళికాదేవి విగ్రహం వుంది)

జ : (భుజాన తుపాకివుంది. ఆ రెండు కొండల వెనుక జరుగుచున్న విన్యాసాలను తిలకిస్తూ ఒక్కొక్క అడుగే వెనక్కి వేసు తుంటూ కొండ ఎక్కుతున్నారు)

(నే ప ర్యం లో)

నిలచెరా : శ్రేణాగ్ని విస్ఫుర్తు కణకణ
మందుతూ, విస్తేజమైన జాతి !

నిగిడెరా : శ్రాచుర్తు విలువెత్తు బుసబుస
మిడిమేన, నిస్ప్రాణమైన జాతి !

చెదిరెరా : నేల పెంజీకటల్ : భరభర
మెరయగా, విద్రాణమైన జాతి !

చెరిగెరా : మనతల్లి చెక్కిళ్ళ బొటబొట
జాలువారిస, కంటి జలము జాడ !

కండ చలమున కొండల పిండిజేసి
 మేడితో మేది నిందున్ని మేరమీద;
 అన్నదానమ్ము జేయు కర్తకుల జాతి
 కన్ను తెరచిన చోఁముల్ కరిగిపోవె !

శహబాద్ : ఇంతమంది వీరులు చాలు విదళించిన పింహాలా
 గర్జిస్తే రవి గ్రుంకని బ్రటిష్ ప్రాజ్యమే కాదు. రవి ఏలే
 అఖోంతరాళం కూడా దద్దరిల్లి పోవలసిందే. ఆహా! స్వతంత్ర
 భారత్ కీ : (ఎదుట విన్యాసం జరుపుతున్న వీరులనుండి “జై!”
 అన్న సాముదాయక నినాదం. రణ దుందుభులు మ్రోగాయి
 కొండ దిగువకు చూస్తూ పిలిచాడు) గంబం :

గంబం : (వచ్చాడు) ఏం రాజా :

రాజా : (కొండ దిగుతూ) అగ్గిరాజు కనబడదేం :

గంబం : చోడవరం దాడిచేసి వస్తూంటే - కొండపల్లవి శత్రువులు ముట్ట
 డించి, జనాన్ని హింపిస్తున్నారని తెలిసి. ఎర్రేకు నెన కేసుకొని
 వెళ్లాడట.

రాజా : అసలు చోడవరం దాడి కతన్నెవరు పంపారు :

గంబం : అతనే వెళ్ళాడు.

రాజా : అతనిది దుండుడుకు మనిషిని తెలుసా :

గంబం : చూడకుండా ఎలా తెలుస్తుంది :

రాజా : అక్కడే వుండి అపలతడు మన పితూరీలో తెలా వచ్చి కలిసాడో
 గుర్తుందా? పహాయ విరాకరణోద్యమమే అతడికి సంకుచితమై
 తెల్లవాడవేవాడి తల్లి నరకాలను తత్వంతో మనలో చేరాడు.

తలలు నరికితే విప్లవాలు వర్షలుకాయా : వోట్టి దుందుడుకుతనం
గాక అతని చర్యవల్ల మన పితూరీ అరాజకం పాలు కాకూడదు.
ఇంటి దీపమని ముద్దుపెట్టుకుంటే మూతి కాలుతుంది గంటం :

గంట : సరే, అతడు తిరిగి రాగానే మందలిద్దాం. (బయట కోలాహలం,
ఇరువురూ రెండడుగులు ముందుకేసి ఆటు చూసారు).

రాజా : ఏంటా కోలాహలం :

గంట : మహోత్సహం రాజా :

రాజా : అనగా :

గంట : అదిగో ఇదే వస్తోంది మన వీరులతో,

రాజా : ఎవరు :

గంట : ఇంకెవరు : కాళీపూజకు కాలికీ గజ్జకట్టిన మన రత్తి.

రాజా : ఆహా :

గంట : బహు చురుకైన పిల్ల (కొండదిగువ భేరీ నాదాలు “రణ....రణ”
ధ్వనులు కొండపై నుండి చెంగున గెంతేసి వచ్చింది రత్తి ఆ
వెనుక పదాలు, మల్లు, గోవిందు భుజాలపై చేతులేసుకొని
వచ్చారు).

రత్తి :	(భంగిమలో)	భేరీ మ్రోగిందోయ్
ప. మ. గో :	"	భేరీ మ్రోగిందోయ్,
రత్తి :	"	మన్యం కొండలో
ప. మ. గో :	"	భేరీ మ్రోగిందోయ్
రత్తి :	"	ఆ కొండలో గండువులి
ప. మ. గో :	"	ఘండించిందోయ్
రత్తి :	"	ఘండించ సేమకుక్క-

మూడవ రంగము

అగ్రె మెన్ హేర్ గాడు ఏనుగులూ, ఎలుగొడ్లు ఎనకేసుకొస్తే
అగిందా అంట హే దెబ్బకు ఎగిరిపోనేదా :

రాజు : అవును రత్తి మనకు జయం తధ్యం : లే. (భుజాలుపట్టి లేపాడు)

రత్తి : (లేచి తన్మయంతో) సామీ.

రాజు : (వుద్వేగంతో) అవునమ్మా భాయం మన జయం.

రత్తి : (స్పందించి) మన్నెం పితురీకి.....

అంతా : జై.

రాజు : రత్తి, వీలాంటి వీలాంగనలే కొందరున్నా మన దేశానికి దురవస్థ
యండకపోను.

పదాలు : లేకపోమా, దొరలేనాదో దొడ్డితోవను తోక జాడించి వుండే
వారు.

గంట : నిజం

రాజు : సరే ఇక రండి శత్రుసంహారీ, మిత్రసహాయీ అయిన మహా
కాళి దీవనలందుదాం. (అలయం ముందు కొచ్చాడు అంతా
మౌనంగా వరుసగా నిలబడ్డారు)

అంతా : మహాకాళికి జై. (చేతులు జోడించారు)

రాజు : (ద్విష్టాగరిష్టుడై నమస్కరిస్తూ) శ్రీ మన్మహాదేవదేవీ పుషీ
మండలా వాసమైయున్న యోదేవతా సార్వ భౌమామణి లోక
సంచారిణీ భక్త చింతామణి దుష్టశిక్షిణి మంజు భాషామణి
పాపసంహారిణీ ముక్తి కాంతామణి పావనీ నిన్ను వర్ణింప
బ్రహ్మాది కేసుండునున్నోపగాలేని నేనెంత నోయమ్మ మున్ను
యా దానవానికి దుర్మార్గులంబావగా పెక్కు రూపంబుల మృద్దు

- ప. మ. గో :   "   "బొయ్" మందందోయి
- రత్తి :   "   "బొయ్" మన్న సీమకుక్కవి
- ప. మ. గో :   "   పులి తరిమిందోయి,
- రత్తి :   "   "కాండ్రు - కాండ్రు - కాండ్రు" మంట
- ప. మ. గో :   "   కంఠ మట్టిందోయి :
- రత్తి :   "   కంఠ మట్టి సీమకుక్క
- ప. మ. గో :   "   పట్టి కరిచిందోయి
- గోవిందు :   "   బలేగా చెప్పావ్ :
- రత్తి :   "   ఊ:
- గోవిందు :   "   గండుపురీ - సీమకుక్క
- ఎవరెవరు :
- రత్తి :   "   గండుపురీ - కోయదొరా
- సీమకుక్క - తెల్లదొరా :
- ప. మ. గో :   "   ఒహో : ఒహో ఒహో :
- రత్తి :   "   భేరీ మ్రోగిందోయ్
- అంతా :   "   రణ....రణ....రణ :
- రత్తి :   "   భేరీ మ్రోగిందోయ్
- అంతా :   "   రణ....రణ....రణ
- రత్తి :   "   భేరీ మ్రోగిందోయి:

(అలాపవలో గిరున తిరిగి రాజు కాళ్ళ వద్ద పడింది.)

రాజు : (లేవనెత్తుతూ) వీ కోర్కె పిద్దిస్తుంది - రత్తి.

మల్లు : (జంటనుంచొచ్చి) పిద్దించడం మేటంట : మొన్న మన ఒంజేరి
కదాఖా జన్మజన్మలకీ మరచిపోతరా - ఎథవ నాయాళ్లు. హే

అత్రె మెన్ హేర్ గాదు ఏనుగులూ, ఎలుగొడ్లు ఎనకేసుకొస్తే
అగిందా అంట హే దెబ్బకు ఎగిరిపోనేదా :

రాజు : అవును రత్తి మనకు జయం తధ్యం : లే. (భజాలుపట్టి లేపారు)

రత్తి : (లేచి తన్మయంలో) సామీ.

రాజు : (వుద్వేగంతో) అవునమ్మా ఖాయం మన జయం.

రత్తి : (స్పందించి) మన్నెం పితూరీకి.....

అంతా : జై.

రాజు : రత్తి, నీలాంటి వీలాంగనలే కొందరున్నా మన దేశానికి దురుపద్ధ
యండకపోను.

పదాలు : లేకపోమా, దొరలేనాదో దొడ్డితోవను తోక కాడించి వుండే
వారు.

గంట : నిజం

రాజు : సరే ఇక రండి శత్రునంహారీ, మిత్రసహాయీ అయిన మహా
కాళి దీవనలందుదాం, (ఆలయం ముందు కొచ్చాడు అంతా
మౌనంగా వరుసగా నిలబడ్డారు)

అంతా : మహాకాళికి జై. (చేతులు జోడించారు)

రాజు : (నిష్ఠాగరిష్టుడై నమస్కరిస్తూ) శ్రీ మన్మహాదేవదేవీ * పహీ
మండలా వాసమైయున్న యోదేవతా సార్వ భౌమామణీ లోక
సంచారిణీ భక్త చింతామణీ దుష్టశిక్షామణీ మంజు భాషామణీ
పాపనంహారిణీ ముక్తి కాంతామణీ పావనీ నిన్ను వర్ణింప
బ్రహ్మాది కేసుండునున్నోపగాలేని నేనెంత నోయమ్మ మున్ను
యా దానవాసీక దుర్మార్గులంతావగా పెక్కు రూపంబుల ముద్దు

నందై తిపే తొడి యింద్రాది లోకంబునంజేరి తాజేయు కర్లోల
ముండాచి నీరాత్ములై యుండు పుణ్యాత్ములౌ దేవసంఘంబులుం
రాజేయు నదేదియుం గానకోదేవి యోశాంబవీ శాంకరి యోశంభు
రాజే భవానీ రక్షించుమో యంచు కైమోడ్పులై వేడ నొతారము
ర్పించియు బెక్కులౌ బాహువులం నడకూలాద్య నేకాయుధా
ల్లుట్టి యుంచాఁచెయిప్పార క్రోధగ్ని జ్వాలా వ్రకాశంబుచే
యెబ్బడున్వచ్చు నీ మోమునుంగాంచి యా దానవాసీక బృందంబు
లబ్బిచ్చి యీ రూపమేనాడు జూదంగ లేదంచు యోతల్లి యోమాత
యోదేవి రక్షింపు రక్షింపుమందుం దగన్వేడుచున్నట్టి యవ్వారిస
న్నీచి మహిషాసురుండుంచి దేవాదులం గాచి రక్షించినావమ్మ
యోతల్లి యో మాత యీనాడు యీ గ్రామ మందుండి యారీతి
యీ దొరల బాధలంబడవేయగానేల మేమెన్నడు న్నీకు నేయెగ్గు
గావింపగా లేకున్న యీ పేదకోయ జనమేదైన గావించినం
తల్లి చంబాన శాంతంబునుంజెంది మన్నించుమో పావనీ లోక
మాతా మమం గావ నీకన్న నేరెవ్వరులేరు కాపాడి రక్షించు మీ
బిడ్డలందొందు యీ బాధలంబాపి దుష్టులౌ యీ దొరల నీదు
రొద్రావలజ్వాల దగ్గ మొనరించుమో తల్లి దేవీ భవానీ పార్వతీ
శంభురాజే కృపాదృష్టిచే మమ్ము గాపాడ నీకన్న మారెవ్వరు
వ్వేల్పులున్నారు. వినొల్చి ఏజేట వీ యుత్పసంబాదిగా జాతరరేపి
తీర్థంబు గావించుకొందుమో మమ్ము రక్షించుమో జగన్మాతా,
తల్లీ నమస్తే నమస్తే నమః.

మాతా మహిషాసుర మర్ధినీ, మహాకాళీ, మేమంతా నీ
బిడ్డలం. పింఛితే పాలుగారే ఘన్యాన్ని నెత్తురుజేరుల ముంచె

త్తుతున్న ముష్కరులతో తలపడ్డం, మన్యం పాడివంటలు
కొల్లగొట్టి దందిపోటుల నెదుర్కొంటున్నాం, పైకాచిక కృత్యా
లతో మానవత్వాన్నే మంటకలుపుతున్న హంతకులతో పోరు
తున్నాం. తల్లీ, ఇదిగో నీ పదములంటి ప్రమాణం చేస్తున్నాం,
భరతగడ్డ నుండి దొరలను తరిమివేసేంతవరకూ ప్రాకారాల్నే
తృణంగా త్యజించి పోరునల్పుతాం, మమ్ము దీవించు తల్లీ.
(లోపల శంఖావాసం, గంటానాదం) భారతమాతకీ....

అంతా : జై. (అని నమస్కరించి రెండు పాయలు కాగా రాజు మధ్య
నుంచి మహోత్సాహంగా వస్తున్నాడు)

రత్తి : సామీ ఇదిగో, నెత్తురుబొట్టు పెట్టుకొని విజయం తే సామీ,
(బొటనవ్రేలు ప్రక్కనున్నవాని ఖడ్గపు అంచుకు కోసుకొని
రాజు నుదుట గ్రమ్మున తిలకం పెట్టి వుప్పొంగి గిర్రున తిరిగి
చివరికొచ్చి ఖడ్గం చాపి)
పులకరి ప్తివీ, మా మనసులెల్ల
చిలకరించవా విజయాల జల్లు,

గోవిం : రత్తి. (రత్తిని కౌగలించుకున్నాడు)

రాజు : తదాస్తు, రత్తి.

గంట : అబ్బి మీ ముఖం చూస్తేనే నెత్తురుజ్వంఝిస్తోంది రాజా.

వదాలు : నెత్తురేకాదు. హిరణ్యకశిపుని వధించిన నాటి నాడపింహాడు.
జరాసంధుని చండాడిన నాటి భీమవేనుడు, పైంధవుని తలక్రం
చిన నాటి ఫలుణుడు....

రాజు : (కోపంగా) చాలు చాలు,

వదాలు : క్షమించు - రాజా.

రాజు : ఇంకెన్నడూ స్తుతించకు మనిషివి విలువునా పూడ్చగలదీ ముఖ
స్తుతి. (అంతా నవ్వారు)

మల్లు : అన్నోయి. విన్న పీపు చూస్తే లేదో గాని మన రాజుగోరే ఆ
పెదవలనలో దొరల నాయల్ని తరిమి తరిమి కొడుతుంటే నా
సామిరంగా : నా వొల్ల “యల్ల” మందన్నా అబ్బి తెల్లోడంటే
రాజుగోరి కెంత పగో.

రాజు : మల్లు ! శత్రువు వంతగట్టిగా ద్వేషించలేనోడు హితుని మాత్ర
మెలా ప్రేమించగలడు :

గంట : ఎలాగూ మీరు మహావీరులు. పుట్టుకే - రాజు పుట్టుక :

రాజు : అవును మన తెలుగుజాతే - వీరజాతి. వీరులుగానే పుట్టాం
వీరులుగానే చస్తాం.

పదాలు : ఏమైనా ప్రజ్ఞావంతులు మీరు.

రాజు : ఆ ప్రజ్ఞావి తలదన్నిన విద్య మీనుండే నేర్చుకున్నాను.

గోవిం : మామండా :

రాజు : అవును.

గంట : ఏంటిది :

రాజు : అనుభవం.

గంట : మమ్మల్నెప్పుడూ మీరిలాగే పొగుడుతారు.

పదాలు : అవును వీరు పొగడితే తప్పులేదు. మనం పొగడితే గోతిలో
పూడుస్తున్నట్టు.... (రాజుతప్ప అంతా నవ్వారు.)

కింగ : (వచ్చాడు) సామీ శత్రువులు చిత్త కుక్కల్లా రెచ్చితిరి.

మల్లు : రెచ్చి :

కింగ : మన్నె రోడ్లన్నీ బందుచేసి జనానికి తిండి రాకుండా చేస్తిరి.

మల్లు : పిళ్ళ రాకుండా చేస్తే బాగున్నే;

రాజు : మల్లా చెప్పవియ్

కింగ : ఏడ చూచినా పై నేస్తేలే. అగ్గిరాజును తరమడానికి దొరొకడు సేనతో వెళ్ళిండు.

మల్లు : తరమవియి అగ్గిరాజు - అగ్గిపిడుగులే.

కింగ; మల్లుమామా : తెల్లపై నేస్తేలు చిల్లిగవ్వలనుకోకుము.

పదాలు : కింగన్నా శత్రుసంచలన మింత తీవ్రంగా వున్నపుడు తరమ నీ రాక మరింత ప్రమాదం సుమా.

కింగ : అంతకంటె పెమాదం - నిన్ను "పెదవలస" లో దెబ్బతిన్న పై నేస్తేలు మరికొన్ని పై నేస్తేలతో మన దళాలకోసం గాలిస్తుంటిరి. వెయ్యిమందైనా వుంటరు పదాలా. ఈసారి పెద్ద పెద్ద యుద్ధాలో గెలిచి, మనుషుల్ని చంపడానికి మొనగాళ్ళనిపించుకున్న కవర్లు, హైటరులు - ఆ సేనతో వచ్చిండు.

మల్లు : రావియి. మనసత్తా చూస్తురు.

రాజు : సరే నీవు త్వరగా వెళ్ళు కింగన్నా. మన్యానికే నీవు గుండెవు సుమా.

కింగ : మీరు మాత్రం భద్రం సామీ. (వెళ్ళబోయాడు)

రాజు : (పిలిచి) ఇదిగో మరిచాను, అప్పటికంటె అతి ముఖ్యం - మన రహస్యస్థావరం మాత్రం వొల్లలా కళ్ళన్న చేవేండ్రుడిక్కుడా తెలియకూడదు, (రత్తితో) రత్తి నీవు కింగన్నతో వెళ్ళుమూ, కొండ మలుపు వరకూ దిగబెడతాడు.

రత్తి : మరి మీరు తిండితిన్న పామాను :

గోవిం : నేను తెస్తునులే, నీ వింటికెళ్ళు.

కింగ : రామ్మా.

రాజు : జాగ ర్త కింగన్నా.

కింగ : నా జాగ ర్తకేం సామీ, మీ కపాయం రాకుండావుంటే అదే పది వేయి.

రాజు : మీలాంటి పెన్నిధులు సన్నిధులై యుండగా అది కలలోని వార్త! వెళ్ళండి.

కింగ : రామ్మా. (రక్తితో వెళ్ళిపోయాడు)

గంట : విజంగా, కింగన్న చినుకూ చినుకూ చీల్చుకుపోగలిగిన సహ దేవుని కత్తిలాంటోడు.

సదాలు : కాకపోతే బాప్టియన్ ఉక్కువలయాలన్నీ పైనాకల చక్రబంధాన్నీ భేదించుకు రావడం, మాటలా

రాజు : గోవిందూ, ఎందుకై నా మంచిది - నీవు కూడా ఓ దళంతో వెళ్ళి కొండ దిగువ సహారా చెయి.

గోవిం : అలాగే. (వెళ్ళిపోయాడు)

రాజు : చూడు, శత్రువు కంటబడ్డాడా : మిరపకాయ మొనకు కట్టి, బాణ మిక్కడకెయి. జాగ ర్త, మనం దొరికినా మన స్థావరం మాత్రం శత్రువుకి దొరక్కూడదు.

గోవి : అలాగే. (కొండ మలుపులోంచి వెళ్ళాడు, కాల్పుల శబ్దం)

రాజు : ఎక్కడనుండి కాల్పులు :

గోవిం : (ఒకగడ్డుబూ వచ్చాడు) సామీ పటాలాలు పైబడుతుంటివి. వలయాకారంగా విరగబడుతుంటివి. (మరల కాల్పులు)

గంట : (రాజును ప్రక్కను లాగి) మీరిలా ప్రక్కకురండి,

రాజు : కంగారెందుకు : యీ కొండలను చూచుకొని నిలచిపోయితివి
తేలిగ్గాదు.

మల్లు : అని పూరుకుంటే మన మెగిరిపోతమే.

పదాలు : మరుండండి. చూసొస్తా. (గదిగదా కొండ ఎక్కి చూస్తున్నాడు)

గోవిం : ఏదో పేగిరం చెయ్యాలి సామీ.

పదాలు : (కొండమీద నుండి) చాలా వైవ్యం వుంది రాజా. మహా ప్రవాహంలా ముంచుకొస్తోంది.

రాజు : (గదిగదా కొండెక్కి) అవును. వచ్చేస్తున్నారు. రాజును చూచిన బియ్యం పితురీదార్లు "పీతారాభరాజాకీ జై" అని నినాదం వచ్చారు)

పదాలు : వాళ్ళ కేదో ఘోషం చెప్పండి.

రాజు : (కొండ క్రింద పితురీదార్లతో) ఆసంది చెంటనే చెదరిపోండి. ప్రతి గుట్టకీ పుట్టకీ చెట్టకీ ఒక్కొక్కరుగ ఆవహించండి. ఊ, చెదిరిపోండి. (చెదిరిపోయినట్లు పెద్ద అలలు) పితురీదార్ల నాదం వినిపించగానే కల్పింది. (పదాలుకోపాటు కొండదీగారు).

మల్లు : మనం చెదిరిపోవడం మెందుకంట, ఇట్లాగే వుండి ముఖముని తేల్చుకుంటే నరీపోతదే :

రాజు : మల్లు పొరుషానికి లక్షణం ప్రాణశ్యాగం కాదు. ఎంతమంది శత్రువుల్ని కూల్చామన్నదే లెక్క. (బయట కాబ్బలు)

గంట : శత్రువులు మీద పడుకోంటే మన కిప్పుడు రాధాంత సిద్ధాంతాలా రాజా వెయి. ఘోషం.

మల్లు : (ప్రక్కకెళ్ళి వైవ్యాలను చూచి) వాళ్ళు పోతుంటిరిగా :

పదాలు : ఎక్కడికి పోతారు అదిగో. అక్కడ చూడు.

మలు : ఏంటిహే :

పదాలు : పొదలకు పాగాలు

మల్లు : ఎందుకంట : (రాజూ. గంటం. గోవిందూ వెళ్ళి చూసాడు)

రాజు : వెటాప్. పదాలు. మొనగాడ నవిపించకన్నావ్. చతురతలో
శివాజీని మరిపిస్తున్నావ్. అనాడు శివాజీకూడా యిలాగే పొదలకు
పాగాలు చుట్టి ఒక గెరిల్లా దళంగా శత్రువును వ్యభిచేటి డెబ్బ
కొట్టాడు.

గంట : ఇంత మతిమీడ వసుకోలేదు. . పదాలు.

మల్లు : భలే పన్నాగం పన్నింటివే!

రాజు : ఇప్పుడర్థమైందా మల్లు : వాటిని చూడగానే ఆ పైన్యాలు కంక
రుగా వెనక్కి సన్నాయ్. ఆ వచ్చిన న్నామను నేనీ ప్రక్క
వాగులోకి మళ్ళస్తా (చూపుతూ) అరుగో కింగన్న చెప్పిన
కవర్లు మైదలులు వాళ్లే అయి వుంటారు. వాళ్ళవని నీవు
గంటం వట్టిండి.

మల్లు : సైయ్యే.

రాజు : వాళ్ళప్పుడైతే చస్తారో అప్పుడు వారి సైన్యంలో ముసలం
పుడుతుంది. బెదిరి చెదిరి పోతారు పదాలు. నీవు ఆదిగో : ఆ
కొండ ప్రక్క పొదలో చూడేసి కాల్చి సమనవి శౌర్యంతో సమ
రోత్సాహంతో చిందులు తొక్కే మన కోయ. చెంచు. రేచలు
నీకు అందడందలుగా వుంటారు.... వాళ్ళు తిరుగు ముఖం పట్టే
త్రోవలో నేను కాసి అమ్మరి వర్షంతో కూల్చివేస్తా ఆ చివర
కొండ కొనను కాచివున్న గోవిందు ఆ కొంపలపై నుండి పెద్ద
పెద్ద బండలను దొర్లించి వాళ్ళ పుర్రెలు పుచ్చకాయల్లా పగిలేలా

చేస్తాడు. అంతే జాగ్రత్త. ఈరోజు ఆంధ్రజాతి చరిత్రలో భారత స్వతంత్ర సంగ్రామంలో సువర్ణ ఘట్టం కావాలి. మాతృగర్భ కోసం ఆత్మ బలిదాన విచ్చిన డౌగర్ డెబ్బులు సతాపి పోవరులు. మహారాష్ట్ర మత్తేభాలు, పంజాబు పింహాలు, తెలుగు పీఠ తురంగాలు కలపుకు రావాలి.

గంట : థేప్. రాజా! (కాల్పులు "ఓన్, ఓన్, ఓన్" మంటూ ఏకధారగా ధ్వనించాయ్)

పదాలు : పద, గోవిందూ !

రాజా : ఊ, వెళ్ళండి! పృథగా ఒక్క తూటా తూడా కాల్పనదు ఒక్కొక్క తూటా మనకొక్కొక్క పీరుడే సుమా ! ఆటూ ఇటూ ఎటుచూచినా మననాళ్ళే కనబడాలి, తెల్లవాళ్ళ కళ్లు చెదరి పోవాలి.

పదాలు : మీరు జాగ్రత్త పేం వెళ్ళొస్తాం! (గోవిందుతో వెళ్ళిపోయాడు)

రాజా : సరే మల్లు నేవెళ్ళి ఆ మృగాలనీ వాగులోకి రప్పిస్తా. మీరీరెండు కొండల నందునే కూర్చోండి ! (ముందుకొచ్చి ఒక అకుపై చోరుతో రాసి) "మీకు రైర్యముంటే యిక్కడ కొచ్చి ఎదిరించండి. ఇట్లు రాజా" (ఉత్తరానికి మిరపకాయ కట్టి విల్లమ్ములు సంధించి ముద్దుపెట్టి కొండ ఎక్కి "భారత మాతకీ కై" అని విడిచిపెట్టి కొండదిగి) గంటం, నేను శృంగనాదం చేయగానే మీరు కాల్పండి సుమా (వెళ్ళాడు లోపల కాల్పులు, వివాదాలు)

మల్లు : రెండు కొండల నందునుండే) పన్నాగం పారింది. అవిగో ఆ తెల్లమృగాలికే వస్తుంటేవి. ఆన్నా కొడికిమా "బిప్" మని ఎగిరిపోవాలి. శవాలు యీ వాగులో పడి దొడ్లపోవాలి....

గంట : తిన్న....న్న....న్న....న్న....న్న కంగారుపడకు, గురి తప్పకూడదు.
మహా :

మల్లు : వచ్చేపారన్నా : మవ్వం సంపదలు తెగ మెక్కి కై పెక్కి ఎట
నడుతుంటిరో వెధవనాయాళ్ళు. కాల్పన్నా : ముందు వాడివి నేను,
వెనుకవాడివి పీపు....

గంట : అగు, రాజాగారి శృంగనాదం రావీయ్.

(నే ప థ్యం లో)

పోరుతో : చిచ్చుల పిడుగులై బ్రిటిష్
దొరల గుండియల శకఘ్ని మోగ
పోతెత్తుతో : పెనుపొంగిన పెన్నితై
మున్నర వివహముల్ ముంచి వేయ
కుప్పించి దూకుతో కుంభి కుంభములపై
పింహాలుగా యాంగ్ల సేమ వొణక,
చెలగుతో చండ ప్రచండమో మీదుకో
దండ స్పాండిలివి దిగ్దక్కు లదరః
తెలుగు విన్నాణ మన్ని ఖండముల మెరియ
తెగువ శకటారి మన తెలుకల్లి ముక్తి
తెరిర సారించ లెమ్మురా, తెలుగుబిడ్డ
తెలుగు పేరిన్న చతురు తెల్లదొరలు.

గంట : (శృంగనాదం వివదింపి) జయం. కాల్ప. (ఇద్దరూ ఒక్క-
సారిగా కాల్పారు)

మల్లు : ఎగిరిపోయాడు వెధవనాయాళ్ళు. (లేవటోయాడు, ఒక గుండు
రివ్వనొచ్చి జెబ్బిలో దూసుకుపోయింది) అమ్మా.

గంట : (పట్టుకొని) చూసావా : చెయ్యెగిరిపోయింది. వాళ్ళప్పుడే పిచ్చి కుక్కలై పోయారు.

పదాలు : (వచ్చి) పిచ్చికుక్కలై పరుగెడుతుంటే ఆ చివర కొండ కొన పైన మన గోవిందు కొండ పణుకులు దొర్లించి పుర్రెలు పగల గొడుతున్నారు....

మల్లు : సెథాన్

పదాలు : జాగర్ర, కుక్కలే కరుస్తాయి. పోతూపోతూ కాలొచ్చు. మీరు కాల్పులు మానకుండా విహారో ఉండండి. (వెళ్ళిపోయారు).

గంట : అవును జాగర్ర మల్లు. (ఇరువురూ తమ స్థానాల్లో కుప్పాకిపట్టి ఏకాగ్రతతో మన్నారు. బయట భీకర కాల్పులు, వైనికుల మరణాక్రందనలు రెండు ఏముషాలు గడిచాయి)

పదాలు : (వచ్చారు - చురుగ్గా)

మల్లు : (చెక్ మని వెనుదిరిగి) మనోశ్శేమయినా రెబ్బతింటరా ఏం?

పదాలు : లేదు జయం మనదే, శత్రువులు పోరిపోయారు.

గంట : రాజెక్కడ :

పదాలు : పారిపోతున్న శత్రువులను తరుంతున్నాడు.

మల్లు : సామివి వాదిలో ప్తినా?

పదాలు : అరుగో వస్తున్నారు.

రాజు : (రక్త మరకలతో వచ్చి) పక్షిల్లా రాలిపోయారు - రాక్షసులు. ఇప్పుడు - తెలుస్తుంది. తెలుగుల సత్తా.

గోవిం : (వస్తూ) తప్పాదియ్యా. రామరావణ యుద్ధాన్ని మించి పోయిందివ్వేక.

మల్లు : కవర్లు హెబరు లంటరే - పండుల్లా దొర్లిపోతిరి - లోయలోకి.

గోవిం : న తెహా :

గోవిం : నత్యం గోవిందూ :

రాజు : జేష్-గంటం-జేష్. మన్యం మగతనాన్ని చాటారయ్యా.

పదాలు : మన కోయ, చెంచు వీరులకు మరికొన్ని ఆయుధాలున్నా శత్రువులను తుడిచి పారవేసే వాళ్ళం.

రాజు : అవును పదాలూ : మనకింకా ఆయుధాలు కావాలి. శత్రువును గ్రుక్క-తిరక్కు-ండా కొట్టాలి, ఇదే విగివి దగ్గరలో నున్న అన్న పరం ప్లేషన్ కొల్లగొడదాం పదండి.

మల్లు : యీ దెబ్బతో నాయాళ్ళవని సరి . పదందహే!

రాజు : పదండి : (ముందుకు సాగాడు)

పదాలు : అల్లారి సీతారామరాజుకి

అంకా : జై ! (మల్లు ఎత్తుకొనగా అందరూ అందుకొని పాడుతూ నడుస్తారు)

అల్లారి సీతారామరాజు :

మా కోయల బాధల బాపా అవతరించిన రాజు

అల్లారి సీతారామరాజు

తెల్లదొరలకు నీ పేరన్న హడలు :

దుష్టశక్తులకు నీవన్న భయము!

కవ్వారమ్మగమ్మలైన కుక్కలుగా తిరుగునురా ||అ||

రఘురాముడివై విల్లు పట్టినావు

పరశురాముడవై లంఘించినావు

శత్రుకరములనెల్ల ఎగరేసి నరికావు

||అ||

బాలచంద్రుని మోము నీది

పెన్నపూసా మనసు నీది

నీ పలుకే గిరిజనులకెల్ల వేదవాక్కాయెనురా ||౮||

(రెండు నిమిషాలు గడిచాయ్. “ధన్” మని తుపాకీ కాల్పు వినిబడింది. గుడార్, బాప్టియన్, సబ్ ఇన్స్పెక్టరులు నేలను కరచుకుంటూ వచ్చి మరో షణ్ణానికి బెదురుతూ లేచారు)

గుడాలు : వాట్ ఎ కరేజ్ : వాట్ ఏన్ ఎడ్వంపర్ : నుహేగుల్లాంటి కవర్డు హైటర్సునే కూల్చివేసినారు. ఇంతటి పరాక్రమ పంతులను ఎందునూ మేము చూచి వుండలేదు. (ఏదో తట్టినవానిలా రతనాలు బాప్టియన్ వొంకకు తిరిగి) బాప్టియన్ :

బాప్టి : (తుపాకీతో దిక్కులు చూస్తూ వస్తూ ఆ కేకకు అదిరి) సార్ :

గుడాలు : కావర్డు - హైటరుల శవాలను సైన్యములు వుండి కూడా ఏం తీసుకు వెళ్ళలేకపోతిమి తెలుసునా :

బాప్టి : నో సార్.

గుడాలు : నీకు తెలియదు. పితూరీదారుల సాహసంలో వీనమైత్తు మీలో ఉన్న యెడల ఏనాడో యీ పితూరీని స్మార్న్ చేసి వుండెడివారము తెలిసినదా :

బాప్టి : యన్ సార్.

గుడాలు : వాట్ ఎస్పార్ రాజు పర్మిట్ చేసిన పిదపను గదా శవాలను తీసుకెళ్ళగలిగితిమి. పెకేర్ - బాప్టియన్ : ఇప్పటికై వనూ : రికి తొలగించుకొనుము. (శౌర్యము తెచ్చుకొనుము....దురంగ కోలాహలం, వరుసగా విపరీతమైన కాల్పులు అందరూ భయంతో ఒక్కసారిగా నేలను కరచుతున్నారు) ఏంటా ఫైరింగ్ :

బాప్తి : చూడు యస్సై !

స. ఇ. : (వెళ్ళబోతూ) హడుగో విళ్ళేకి వరుగెత్తుకు వస్తున్నాడ్. (అంక అటు చూసారు)

పిళ్ళె : (ఒగర్చుకుంటూ వచ్చి) సార్.....సార్.....

గుడాలు : వాట్ :

పిళ్ళె : మనదా పిపాయిలు వత్తుమంది వచ్చిండ్రు సార్,

గుడాలు : హో మైగాడ్,

పిళ్ళె : ఆమా సార్. వత్తుమంది సార్.

బాప్తి : ఇక్కడ పితురీదార్లు లేరే :

గుడాలు : నాన్నెన్న యికడా ఆకడా ఏమిటి : ఏకడ చూపినా వారలే నేల యీవినటులుంటిరి, చూడడం లేదా :

పిళ్ళె : వాళ్ళు ఇళ్ళె సార్.

గుడాలు : వాట్ :

పిళ్ళె : ఆమా సార్. మనలో మనవాళ్ళుదా కాల్చుకు వచ్చిండ్రు సార్.

గుడాలు : నో, నో, ఆన్ బిలీవబుల్ మిశ్రీవియవ్.

పిళ్ళె : పెరియ మోసందా సార్. మనదా పిపాయిలు వస్తోంకే “కాండ్రు కాండ్రు” మని....

స. ఇ. : పులే :

పిళ్ళె : ఆమా అరువులు వస్తవీ. కొండకావతల ఏదో దుమికిన శబ్దం అయిచ్చి....

బాప్తి : అయితే :

పిళ్ళె : “పులి” అని మనదా పిపాయిలు భావించి కాల్చిండ్రు.

స. ఇ. : కాబిస్తే :

పిళ్ళె : కొండ కవతల పోతున్న మనదా సిపాయిరే పితురీదార్లనుకొని
వెనక్కి కాల్చిండు.

గుడాలు : హో ! వాట్ ఎ పూలిష్ యాకు :

బాస్తి : అయితే ?

పిళ్ళె : వత్తుమంది సఫా సార్.

బాస్తి : షటప్ :

గుడాలు : కొనార్డ్స్, స్కొండ్రబ్స్.

స. ఇ. : (అటుచూసి) శింగన్న ఆశాహై సాబ్,

బాస్తి : వాడేం చావు కబురు తెస్తాడో ?

శింగ : (వచ్చి) దొరా ఏమంపుల ఘాటీపై మన సామాను బళ్ళసిన్నీ
దోచిండు దొరా.

బాస్తి : పితురీదార్లే ?

గుడాలు : కాదు. ఎలుకలు, కొండ ఎలుకలు ! హో..... (సాలోచనగా)
బాస్తియన్.

బాస్తి : సార్,

గుడాలు : ఇటు రమ్ము.

బాస్తి : (దగ్గరకు రావడానికి వెనుకాడుతున్నాడు)

గుడాలు : రామ్ము.

బాస్తి : (వచ్చాడు)

గుడాలు : (బాస్తియన్ చెవిలో ఏదో ఊదాడు) ఈపుడు చేపుము బాస్తియన్.
ఏటుల వున్నది మైప్లాన్ :

బాస్తి : అద్భుతం దొరా,

గుడాలు : (పైగతో మరల పిలిచాడు) ఆ భస్మ-రావు గాదా సీతారాం
రాజుకు మొదట ఆశ్రయ మీచ్చినాడట. అతడు ఇంటిలోమన్

అటగదా : అతడి మాటకు సీతారామరాజు అడ్డు చెప్పడని కూడా తేలినది. మనమూ ఓటిపోయితిమని సీతారామరాజుకు స్వయం ముగా ఏక్సూన్ చేపుకొనెదమని ఇతడిని నమ్మించినచో ఇతడే అతడిని వొప్పించి మన వద్దకు పొంపును, వాడువచ్చును.... బాచ్చును ....

దాష్టి : ఓహో, వెరీగుడ్ ప్లాన్ సార్.

గుదాలు : అహహహహ. వెంటనే ప్లాను ఎగ్జిక్యూట్ చేయుము బాప్టియన్. ఇక రాజు గీజా అంతా స్మైల్. ఫుషాన్ (అంఛ వెళ్ళి పోయాడు)

రత్తి యిట్లు, ఉట్టపెన వంటసామాను, ఇంకో ప్రక్క బట్టలదండెం, దానిపై లంగా, గోడకు రామపట్టాభిషేకం బొమ్మ. క్రింద దేవదారు పెట్టె, ఆ ప్రక్క వెదురు మంచం వున్నాయి. రత్తి గోడమన్న చేతి తీస్తుండగా కొంత ఆమె ముఖమీద పద్మం తెరలేవడం జరిగింది.)

రత్తి : (చేతిలో వచ్చి చోటిలో చోళ్లు చేతిలో బోసి రోకలి తీసి దంచు తోంది.)

సువీ, సువ్వన్న రామ సువ్వరామ
పిరులా నరులన్ని మావచ్చి రామ.

పుట్టపెని తేనెపట్టు
ఉట్టపెని చద్ది చట్టి
కుంపిజీవాడి దంటడూ

ఎత్తూక పోతనంటడూ

||ము||

చక్కనైన మన్నెపట్టు

పీల్చిండు పట్టి పట్టి

పాపమూ - ఎంచవంటడూ

నిలువెల్ల దోచుకుంటడూ

||ము||

నత్తిగోవు ఆడబొట్టు

కంటి కప్పిటి బొట్టు

వుసురంకా - పోసుకుంటడూ

భగ్గూన మండిపోతడు....

||ము||

గోవిం : (దయచే నుండి) రత్తి !

రత్తి : (దంపు అపి తలుపు తీసి) మామా !

గోవిం : (ముందుకొచ్చి) రత్తి.

రత్తి : (కాస్త దూరంగా తప్పుకొని) ఎందుకే ?

గోవిం : ఏమిటా పెడముఖం ?

రత్తి : ఏంనేడు.

గోవిం : అయితే సదా ! కొన్నిళ్లు పెడుదువి !

రత్తి : (కోపమొచ్చింది, గోమొగా దూరంగా వెళ్ళి) నేపెట్టను.

గోవిం : (కూడా వెళ్ళి) ఎందుకో కోపం ?

రత్తి : మరి పగలు చేలంటవ్, పొద్దు గూకాక పిత్తూరికి పోదునంటవ్,
ఇంటికా దెప్పుడుంటవేం ?

గోవిం : అదా ఇటు చూడు,

రత్తి : (వెనక్కి తిరిగి) ఏమందువేం ?

గోవిం : (భుజాలపై చేతులేసి) రత్తి పిత్తూరి వుండబద్దే తెల్లవాళ్ళ చొర
పట్టిన మన భూదేవిని మరల విడిపించు కుంటిమి, పనిచేయబాటే
ఆ భూదేవి పంటను యింట వేసుకో గలుగుకుంటిమి.....నీవు
దంబగలుగుకుంటివి తెల్సా :

రత్తి : నాకు తెల్లంటవా. కొంచేపు వుండమనంటి గాని.

గోవిం : వుంటే పెద్ద నట్టం రత్తి.

రత్తి : (కోపంగా) అయితే పో, మామా. నీకు నీళ్ళు పెడుకును, (చక
చక వెళ్ళిపోయింది)

గోవిం : (రత్తి కూడా వెళ్ళాడు లోపల తనకు అమె నీళ్ళు పోస్తూ నీవును
తోముతున్న రత్తి గాజుల శబ్దం, ఓ క్షణానికి రత్తి గబగబా

వచ్చి దండెంపై తుండుగుడ్డ తీసుకెళ్ళింది, తను వొట్లు తుడుచు తుంటూ వస్తూ) రత్తి : నీవంటే నాకెంత మనసో తెలుసా; చేల్పై ఎవరు పొలికేక వేసినా, ఆ కేకలో తియ్యటి నీ గొంతె నన్ను పిలుస్తున్నట్లుంటది. ఏ అర్థరాత్రితో ఏ పటాలంతైనా పోరు సంభవిస్తే - నిన్ను తలచుకుంటే చాలు - నాకు ఏనుగుజలం వస్తుంటది రత్తి; నిజంగా నీవు నా.... (వెనుకవస్తున్న రత్తిని ఆలింగనం చేసుకోబోయాడు. రత్తి ప్రక్కనులేడు. కూడా వచ్చి దొడ్డిగుమ్మం వద్ద విలబడి పోయింది. ముందుకు తను వెళ్ళి ముఖం ఇటు త్రిప్పాడు) ఎందుకా, కోపం : చెప్పు రత్తి.

రత్తి : ఊ. చెప్పను.

గోవిం : అయితే నేవెళ్ళిపోతను. ఇక రానులే. (గబగబా బయలుదేరాడు)

రత్తి : (కూడావడి) సెప్పుతుంటి పోతు మామా.

గోవిం : మరి చెప్పు.

రత్తి : (దొడ్డిగుమ్మాని కక్షిముఖంగా నడుస్తూ) చూడు మామా, కాలం పొగను. ఆ మామిడితోపు చూస్తేవా : ఆ తోపులో గుబురుగా పొందిగా పెరిగిన ఆ చెట్టు ఎంత ముప్పుకుగా వుంది మామా....ఆ పాకిపోవు పలవలు, ఆ పలవల్లో చంటిబిడ్డవేళ్ళలా చిలువలా. ఆ చిలువల్ని కుండనం రేకుల్లా పిగుళ్ళు ఎంత పింగారంగా వుంటివి.

గోవిం : ఆవును వసంతకాలం. చిగురిస్తవి - చెట్లు,

రత్తి : చెట్లెగాని మనుషులు, మచ్చలా పిగర్చరా.

గోవిం : బలేమాట ఆడిగావ్.

రత్తి : సూడు మామా. ఆ గుబురుగా వుంటేదే - ఆ పలవల సందున....

గోవిం : ఏదీ :

రత్తి : అదీ.

గోవిం : (చూచి) అదా. పక్షిగూడు :

రత్తి : అందులో ఏముంటిదీ :

గోవిం : ఏముండిది :

రత్తి : పక్షి పొదగడంలే :

గోవిం : అయితే :

రత్తి : (సిగ్గు విరగమిమ్మి వెనక్కి తిరిగి గోవిందు బాహువుల్లో తల పొదిగి) పో మామ : నీకంతా పెప్పాలి సిగ్గు విడిచి :

గోవిం : ఓ రత్తి - తల్లి కాబోతుందన్న మాట (పకపకా ఇరువురూ నవ్వుకున్నారు) అయితే బుజ్జోడికి మన రాజుగారి పేరు పెడుదం రత్తి :

రత్తి : అలా. సూర, లేదు పేరు పెడుతుంటివే. (మళ్ళీ పకపకా నవ్వు కున్నారు. గంటం ఆత్మతగా ఆ దృశ్యం చూచి "ఒకీ" మవి అగి పోయాడు. రత్తి గోవిందులు సిగ్గుపడ్డారు)

గంట : గోవిందూ : నీ ప్రేమకలాపాల కిదా సమయం :

గోవిం : ఇప్పుడేం వచ్చింది మామా.

గంట : ఎప్పుడొచ్చివా సరే. మన్యం మన్యమంతా వురుకెత్తి పోతుంటే, శత్రువు పైన్యాలతో వూళ్ళు వూళ్ళన్నీ ముంచెత్తుతుంటే, నీ కిక్కడ ప్రేమకలాపాలా : పిచ్చివాడా : పేచ్చా స్వతంత్రమున్న ప్పుడే ప్రేమకు ముఖం. రాజుగారి సంగతి నీకు తెలీదు. నీకంటే అందరి కంటే మనంగా పంపప్రాణాలతో ప్రేమించారోక అమ్మాయివి.

రత్తి : యీ సంగతి నాకు తెలవదే :

గోవిం : నాకూ తెలిదే ?

గంట : అవును. అదో రహస్యం. ఆయన చదువుకుంటున్నప్పుడే విశాఖ పట్నంలో ఓ కామందుల అమ్మాయిని ప్రేమించారు కాని దేశంలో స్వతంత్ర జ్వాలలు అణిముకున్నాయి, స్వతంత్ర పోరాటంతో ఒక శ్రీ ప్రేమ ప్రధానం కాకూడదనుకున్నారు..... రంగంలో కురికారు, మరలెన్నడూ ఆమాటే తలపెట్టలేదు. ఐతే గుర్తుకు ఆమె పేరును తనలో కలుపుకుని రామరాజు "సీతారామరాజు" అయ్యారు.

రత్తి : విడ్డూరంగా ఉంటేదే. అతల్లి పేరు నీతమ్మన్న మాట.

గంట : అవునమ్మా .

గోవిం : నిజంగా ఆయనో అగ్నికణం.

గంట : (కంగారుగా) ఇప్పుడొక అగ్నికణం చాలదు. అనేకం కావాలి. జ్వాలలుగా మారిపోవాలి. రా వెంటనే. ఇక పూర్వంలా పగలు చేలలోనూ, రాత్రి పితూరీలోనూ పనిచేయుట అసాధ్యం. నేడు ప్రతీక్షణం ప్రమాదంగానే వుంది....

గోవిం : అదేంటి మామా : పీ ఆస్టి ఆ బాస్టియన్ స్వాధీనం చేసుకొని భార్యను, కూతుర్ని అడవుల పాల్లెస్టి, ఖైదు చేసి, హింపించిన వుడు లేని కంగారిప్పుడెలా వస్తాది :

గంట : ఇంకా కంగారంటున్నావా : కొండపల్లిని దగ్గంచేసారు - నీచులు.

రత్తి : రెండుసార్లు నడింపాలెం తగలెట్టినోళ్ళు ఎన్నైనా చేస్తురు.

గోవిం : అయితే శీఘ్రం పద మామా :

గంట : పద.

గోవిం : (వెళ్ళిపోతూ) రత్తి :

రత్తి : గోవిందు! (చెందడుగులు ముందుకేసి నిలబడి, చేయివూపి తలు
పేసి, రోటిలో చోళ్ళు చేబలో పోస్తోంది. దొడ్డిలో తలుపుతట్టిప
కబ్బం. "రత్తి" అంటూ కేక. రత్తి వెనుదిరిగి వెళ్లి తలుపు
తీసింది. రత్తి ముందు రాజు ఆశ్చర్యగా వెనుక వచ్చారు)

రాజు : గంటం వచ్చాడా రత్తి :

రత్తి : ఇప్పుడిప్పుడే పోతిరే :

రాజు : అయితే సరి. గంటం కోసమే వచ్చాను వెడతా.

రత్తి : నువ్వెందుకొచ్చివి - సామీ. మీరేదో కచ్చేరీలు కొట్టేత్తుందాని
వచ్చినోళ్ళు ఊళ్ళమీద పడి హంపిస్తుంటిరి.

రాజు : లేదమ్మా. వాళ్ళసంగతీవేళ. యీ పొలిమేరలోనే తేలిపోతుంది.

రత్తి : గంటం మామ గోవిందును వెంచెట్టు కెళ్ళిందే.

రాజు : అవును. వాళ్ళనోచోటికి వెళ్ళమన్నా. మరి నేవెడతా.

రత్తి : ఉండు సోమీ. నాదో మాటుంది. అదెన్నడూ నాతో పెప్పిండ్లు
కాదే :

రాజు : ఏంటిది :

రత్తి : మీరో కామందుల పిల్లకు మనపిచ్చిరకే :

రాజు : రత్తి : (గద్దించాడు)

రత్తి : సోమీ (అదిరింది. వీధిగుమ్మం నుండి కబ్బం. రాజు ముందు
కెళ్ళారు) వీ వచ్చెల్లకు సామీ : అది పగోడి సందడే.

రాజు : అయితే నీవెళ్ళి వూరవతల మన దళాలకు కబురుపెట్టు, నే
విక్కిదే తేల్చుకుంటా : (ముందుకెళ్ళబోయాడు)

రత్తి : (అడ్డువెళ్ళి) వాడు సోమీ : నీవీ దొడ్డి త్రోవను వెళ్ళు సామీ, నే
వెట్టా అయినా వీళ్ళ కళ్ళ కారం కొడుతుము :

రాజు : రత్తి, మగవాడినీ, అబలాపక్షాకు ప్రసేదిగన్న భారతజాతి
బిడ్డదీ యిక్కడుండికూడా నిన్ను ఆ రాక్షసుల కప్పజెప్పనా :
మనుషులంటే వాళ్ళకిప్పుడు బొత్తిగా లక్ష్యంలేదు, కాల్చివేస్తు
న్నారు రత్తి, నీవాగిపో : (తలుపు తీయబోయాడు)

రత్తి : (అడ్డువెళ్ళి తలుపు తెరవనీయలేదు. బయట మరల ఆత్మలగా
తలుపు శబ్దం. తలుపు నానుకొని అలాగే రాజు కాళ్ళపైకి జారి
మాటలు బయటకు వినబడకుండా) నీ కాళ్ళకు మొక్కుకా సోమీ
తలుపు తీయకు. వెళ్ళిపో : నీవు బ్రతికుంటే మా కజే వరాలు
పో వెళ్ళిపో సోమీ :.... (బయట "తలుపు, తలుపు" అంటూ
మరల శబ్దం) ఆ పగోడు కాదు సామోయ్, మనోదే. (తలుపు
తీసింది)

పదాలు : నమస్కారం రాజా,

రాజు : మా గుండెల్ని గుడిగంటల్లా కొట్టించావ్ :

పదాలు : ఏమీ రాజా :

రత్తి : పగోడనుకుంటిమి.

రాజు : మన దళాలు కదిలాయా :

పదాలు : కదలడమా : పొలిమేర కూడా దాటుంటాయ్. బాప్టియన్ బృందం
కూడా బయలుదేరిందని వార్త.

రాజు : అయితే పద.

రత్తి : నామాట పెప్పడి సామీ :

పదాలు : ఏమిటి :

రత్తి : సోమీ. ఓరికో పిల్లకు మనసిచ్చిరట....

పదాలు : అమాయకురాలు, మగువకుండే మనస్తత్వాన్ని దాచుకోలేక
పోయింది.

రాజు ; నువ్వురోక్క.

రత్తి : కష్టమైతే సౌవుకు పోమీ ;

రాజు ; కష్టంకాదు రత్తి ; వీవేపింది ప్రశ్నకాదు . నా గుండెను గ్రుచ్చిన గాలం,

రత్తి : అబ్బా. అయితే నెప్పుడులే పోమీ !

రాజు ; లేదు. వీధ్వారా మరొక్కసారా విద్యుత్కాంతను తలచుకునే అవకాశం లభించింది రత్తి. మనసేకాదు - తన వెచ్చని హృదయంతో. నాకు స్వతంత్ర దీక్షనే ప్రసాదించింది.

పదాలు : చపలచిత్తమైన శ్రీలో అంతటి దేశభక్తిని నమ్మమంటారా :

రాజు ; అదా పిచ్చోదా : మట్టిలోంచే మాణిక్యాలు పుడతాయ్. పంకం నుండే పువ్వు పుట్టింది. ప్రజల్లోంచే మహావీరులు పుడతారు. వాట్టి నిరక్షరాస్యులలో చరిత్ర ప్రసిద్ధికెక్కిన వీరవనిత లెందరు లేరాయ్. ఎక్కడివరకో ఎందుకు - మన రత్తి ఎవరంటావ్ ? మట్టిలోంచి పుట్టిన మాణిక్యం కాదంటావా :

పదాలు ; క్షమించు రాజా :

రత్తి ; బింది నాపైకి దొర్లిస్తుంటిరే.

రాజు ; కాదు రత్తి : ఈ నా స్వాతంత్ర దారణకు ఆమెయే మూలం, అందుకే నాలో ఆమె పేరును జితపరచుకున్నా. సరి, ఇక మేం వెడతాం. పైనుండి మిమ్ము కంటికి రెప్పలా కాపాడే జాధ్యతను గోవిందుకిస్తా. ఆపదొస్తే అత్మరక్షణ చేసుకోండి. పద పదాలూ. (వీధిగుమ్మాన వెళ్ళబోయారు)

రత్తి : (అడ్డువెళ్ళి తలుపు గెడవేసి) అటు దొడ్డిదారిని పొండి పోమీ

రాజు : భద్రమమ్మా.

రత్తి : అట్టనే సోమి. (గెడపెట్టి నట్టింట అడుగు పెట్టగానే వీధి తలుపు కొట్టిన శబ్దం. భయపడుతూనే తలుపు తెరిచింది)

బాపి : (తటాయన వచ్చి) ఏంటే కంగారు పడుతున్నావ్. (వెనుక వచ్చిన నవ్ ఇన్స్పెక్టరు, పిళ్ళే పోలీసులు పామాన్లను పగుల గొడుతున్నారు.

రత్తి : ఏముంది దొరా :

బాపి : మరెందుకు కంగారు :

రత్తి : ఏంటేదు దొరా :

బాపి : చెబుతావా : లేదా :

రత్తి : ఏంటి దొరా :

బాపి : రాంరాజిలా కాలేదూ :

రత్తి : ఏ రాజు దొరా :

బాపి : ఇంకే రాజు : యీ మన్యానికి చక్రవర్తిని చేద్దామను కున్నారే మీరు - ఆ బందిపోటు :

రత్తి : ఏమో దొరా.

బాపి : నంగనాచీ. (కొట్టాడు)

రత్తి : [కెవ్వమంది]

బాపి : (తన బృందంతో) చూస్తారేం : ఆన్నీ పగులగొట్టండి. [పిళ్ళే పోలీసులు ఆన్నీ పగులగొడుతున్నారు. నవ్ ఇన్స్పెక్టరు వుట్టి చూచి చది తీస్తుండగా)

రత్తి : [అడ్డుపడి] నోటికాడ కూడు మట్టిపాలు చేస్తురా దొరా. [కెవ్వన అరిచింది నవ్ ఇన్స్పెక్టరు బళ్ళున చదిమంత బ్రదరుగొట్టాడు]

బాపి : అహహహహ. వెదురు బియ్యం కూడు తిని గొర్రెల్లా మత్తెక్కి మీదా పడతారే - పిళాచీ :

రత్తి : (వగలిన పెంకులను పట్టుకొని వీడుస్తూ) నన్నేల బాధిస్తురు?

బాపి : బాధిస్తామా, ముక్కముక్కలుగా తరుగుతామా :

రత్తి : రంపంతో కోయండి - నాకు తెలదు.

స. ఇ. : రహస్యాల్ని హంచెవ్వడం తెలుపే :

రత్తి : తెల్లంటిగా.

స. ఇ. : కామోష్ :

బాపి : యీ డాగ్ కిలాకాదు బట్టబాడపీకించు.

స. ఇ. : (సాహసించలేదు)

పిళ్ళె : యీయన తెన్న తెరియుము సార్ : - నేనుదా ఆపని చేస్తును.
(మీదికెళ్ళాడు)

రత్తి : ఆగు. దగ్గరకొస్తావా :

పిళ్ళె : ఆ యింత పొగరే.

బాపి : హు. పిళ్ళె.

పిళ్ళె : (లాగడానికి పైట పట్టుకున్నాడు)

రత్తి : (బాపియన్ కాళ్ళబడి) దొరా.

బాపి : చెప్పు - వాడెక్కడ?

రత్తి : నాకు తెలవదు దొరా.

బాపి : పిళ్ళె ఈడ్చుకెళ్ళు. (రత్తి "దొరోయ్, దొరోయ్" అని మొత్తు
కుంటున్నా పిళ్ళె బరబరా లోనికీడ్చుకెళ్ళేడు) ఊ. యన్నె
చెప్పించు - దానితో.

స. ఇ. : హబ్బా సాబ్. (లోనికెళ్ళాడు. రోవల రెబ్బల వినబడుతున్నాయి.
రత్తి ఘొల్లుమంటోంది. పిళ్ళె బయటకు తనబడుతూనే వీర
లాగుతున్నాడు.)

బాస్తి : అహహహహ! (రోవల రత్తి "అవుడి దొర" పిళ్ళే చీరంతా "చక్" మని లాగేశాడు. రోవల రత్తి కెవ్వమంది. నట్ ఇనప్పెక్కడు కళ్లు మూసుకుంటూ బయటకు వచ్చాడు. పిళ్ళే, తాను వికటాట్ట హాసం చేస్తున్నాడు) అలా చేస్తే గాని లొంగడీ శంఖిణీ జాతి : మైగాడ్, మైగాడ్ చెట్టు పుట్టా ఎక్కడ చూచినా యీ కొరివి చెయ్యలే వీళ్ళంతిక కనుక్కుంటా. పురుగుల్లా సలిపేస్తా. పిట్టల్లా కాల్చేస్తా కమాన్ (నలుగురూ వెడుతున్నారు)

రత్తి : (దండెంపై లంగాలాగి వట్టుకొని పైట లేకుండానే గండ్ర గొడ లితో వచ్చి) నమ్మఖలాం : (ఆడరున వెడుతున్న పిళ్ళే తలపై నేసింది. ఆ దెబ్బ జారి వాడి ఛజంపై పడింది)

పిళ్ళే : సార్....(భజం వట్టుకొని తూలుతూ పారిపోయాడు. బయట నుండి పిళ్ళే కేకవిన్న బాప్టియన్ కాలాడు.)

గోవిం : నిలండి (రివ్వన అడ్డు వచ్చాడు. ఆ గుండు అకడి శిరస్సులో దూసుకు పోయింది) రత్తి....(రత్తి "కెవ్వ" మంటూ అంది చ్చిన చేతుల్లోకి వారిగి పోయాడు. బయట బాప్టియన్ వికటాట్ట హాసాలు)

రత్తి : గోవిందూ....గోవిందూ : అట్ట చూస్తుంటేమీ : నవ్విడిచి వెడు తవా ! వొద్దు నా గుండె పగిలిపోతది.... నేను బ్రతకలేను గోవిందూ....

గోవిం : ఏడవకు రత్తి ఏడవకు ఎన్ని జనమల రుణమో తీర్చుకొని పోతుం టివి....ఏడవకు. పడిస్తే నీ కడుపులో బిడమీధ ఒట్టు.

రత్తి : గోవిందూ....నా సమస్య కంఠమ తుడిచేసి పోతవా : నాకెన్న బాసలు చేస్తేవి. ఎన్ని ఆశలు పెడితివి. నేనంటే ఎంతో మన

నుంటివె: చేలపై ఓరు పొలికేక వేసినా నేనే : బస్తున్నట్టుంట
దంటే.....గోవిందూ....

గోవిం : రత్తి....ఇక మనం పొర్గంలో కలుసుకుందము. బిడ్డకు సామి
పేరు పెట్టకో, సామికి చెప్పకుండా పోతుంటిని....మన్నించమను
రత్తి....(ప్రాణాలు వదిలేసాడు)

రత్తి : గోవిందూ....(బోరున నెత్తి కొట్టుకొని ఏడ్చింది) నన్ను విడిచి
వెడితివా గోవిందూ....లేదు కోవమొచ్చి వెడితివనుకుంటను....
అవును ఈ పూట నీకు చద్ది పెట్టలేదు కదూ....ఇదిగో తెత్తుంటిని
చద్ది....పోకు గోవిందూ, పోకు....

(వి షా డా లా వ న)

ఒత్తుంటికానోయ్ - మామ

చద్ది - తెత్తుంటినోయ్

చద్దిలోని నా మనసంతా

పిండిపోసినానోయ్ మామ,

పిండిపోసినానోయ్.

ఏడి, ఏడి నా మామ : ఇంక రాదు నన్నిడిచి పోయిండు.
పోయిండు, గోవిందూ....

రాజా : (మహోగ్రంగా దూపిన ఖడ్గంతో అటుచూస్తూవచ్చి) హు పెరికి
సందలు - పారిపోతున్నారు. (రత్తి ఏడుపు విని ఇటు చూసాడు)
రత్తి, ఏమిటి :

రత్తి : (పెల్లబికిన దుఃఖంతో) సోమీ, గోవిందు చచ్చిపోయిండు ....

రాజా : చచ్చిపోయాడా : (ఖడ్గాన్ని ఒరలో దూర్చి దిగాలు పడి గోవిందు
శిరస్సు చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు) గోవిందూ, జీవితపుటంచుల

తీపినైనా చవిగొనని నీ తనువు ఇంకరోనే చెల్లిపోయిందా ?
మీనమైనా మొలవని బాలుడవే విన్ను పొట్టను పెట్టుకొన ఆ
కిరాతకులకు చేతులెలా వచ్చాయయ్యా.....రత్తి : యీ మీకుమారుని పెదవులేమీ తుది పలుకులు పలికలేదా ?

రత్తి : పలుకకేమీ సోమీ. ఎన్ని జనమల రుణమో తీర్చుకొని పోతుంటి నంటిడి, సోమికి చెప్పకుండా పోయినందుకు మన్నించమంటిడి....

రాజు : ఋణం : అతడా మనకు ఋణపడింది, కాదు రత్తి కాదు. అతడికే మనం ఋణపడి వున్నాం. ఆ ఋణం తీర్చుకునేంత వరకూ మన్నించివలసింది గోవిందేనమ్మా గోవిందే.

రత్తి : ఇంకేమనుకున్న నేమి సోమి, గోవిందు విడిచి పోయిండు....

రాజు : ఏడవకు రత్తి : గోవిందు ఎక్కడికీ విడిచిపోలేడు. దీపాన్ని కాంతీ, వుష్పాన్ని పరిమళం విడిచిపోతాయా ? పోవు. ఈమస్యం బ్రతికున్నంతవరకూ, గోవిందు పేరు చెరగదు. ఇకముందు ప్రతీ పనికి మనకుద్రేకం, వుత్తేజం గోవిందేనమ్మా....

కింగ : (చెమటలు గ్రక్కుతూ వచ్చాడు) సామీ. సామీ.

రాజు : అదేం కింగన్నా :

కింగ : ఇదెవరు సామీ : పింధూరాన్నారబోసినట్టు నెత్తురు భారబోసిన యీ పీరుడెవరు ?

రాజు : గోవిందు కింగన్నా.

కింగ : అయ్యో గోవిందూ : ఎంతవని జరిగిపోనాది బిడ్డా. ఇంతటి రూపాన్ని నీలో పోతబోసిన ఆ బ్రహ్మకు నీ నొసట తక్కువీడు రాయలుకు చేతులెట్ట వస్తే వి బాబూ.... (గద్దెస్తు) సామీ ఇక మన మన్నెం ముత్యాలదండ తెగిపోనాది సామీ.

రాజు : ఏందుకు శింగన్నా, ఇంతగా కుమిలిపోతావ్ ?

శింగ : అంతా జరిగిపోనాది సామీ....

రాజు : శింగన్నా !

శింగ : అవును మల్లు పట్టుబడిపోయిండు.

రాజు : ఆ !

రత్తి : మల్లు మామ దొరికిపోయిందా ?

శింగ : అవును తల్లీ ! అయిదొందల దండుతో వచ్చిన కీరస్సు దొరను రెండు గంటలు నిలబెట్టినాడు.

రాజు : అవు, శింగన్నా అవు. మనస్యం మాతృగర్భంలో దాగిన ఒక యోధుణ్ణి ఎక్కడో వున్న ఇంగ్లాండు దోరాచ్చి పట్టుకోవడమా కరకు కత్తులపై నడకలాంటి పోరాటంలో అకారణంగా పట్టుబడ్డం మన్యానికే సిగ్గుచేటు శింగన్నా.

శింగ : ఏం చేస్తుము సామీ. అంతకన్నా మొరాలు జరిగినాయి. కొండ పల్లిపోరులో అగ్గిరాజే దొరికిపోయిండు.

రాజు : అగ్గిరాజు దొరికిపోయాడా ?

శింగ : ఆ పోరులో ఎర్రేళూ చచ్చిపోయిండు సామీ.

రాజు : అబ్బ ! నా గుండెలో పిడుగుల్ని ప్రేల్చేవ్ శింగన్నా.

శింగ : సామీ.

రాజు : ఎన్ని మొరాలు జరిగిపోయాయ్ ?

శింగ : ఏమైనా నువ్వెంటనే వెళ్ళుడు సామీ.

రాజు : ఎక్కడకు వెళ్ళమంటావు శింగన్నా, వాళ్ళు బ్రతుకుతారా చెప్పు బ్రతుకుతారంటే సప్తసముద్రాలైనా క్షణంలో దాటి వెడతా.

శింగ : కాదు సామీ ! శత్రువులు గేమాలకు గేమాల తగలెడుకుంటిరి నే వీడకు వచ్చేవరికి తల ప్రాణం తోక కొప్పిది.

రాజు ; వెడతా, గంటం ఎక్కడ ?

కింగ ; నీ కోసం వెయ్యికళ్ళతో ఏదురు చూస్తుంటాడు సామీ : చారిలో బాప్టియన్ దండును తరుంతున్న పడాలను చూడ గంటాన్ని కలవమంటిని వేగిరం వెళ్ళుదు సామీ. పితూరీని మట్టిపాలు చేస్తూ అస్సాం రై ఫిల్దండు వచ్చి వడింది....

రాజు ; అలాగే. మన గోవిందు భౌతికదేహానికి దహన క్రియలు జరిపి....

రత్తి ; గోవిందూ....(కూలబడిపోయింది, రైట్లు ఆరాయు వెనుకగా ఓ కర్డెన్ వాలింది. ఆ వెనుక చితి. చితికి రెండువైపులా రాజూ కింగన్నలు కిరస్సులు వొంచి నిలిచి వున్నారు, రత్తి ఎదుట కూర్చుంటే వుంది)

(నేపథ్యంలో)

వారిగిపోతివా : - భూదేవి వాడిలోనే

తెలుగులోకపు కళ్ళ కన్నీరు నింపి

పయనించి పోతివా : - స్వర్గాంత సీమలకు

మమ్మీ విషాద, విషాద విష్కంభమున వీడి....

కింగ ; (రైట్లు వెలిగాయి. ఒక్కొక్క అడుగేవేస్తూ వచ్చి) రత్తి....

రత్తి : కింగన్న మామా....

కింగ ; (రత్తి కిరస్సు విమురుతున్నాడు)

(నేపథ్యంలో)

పయనించిపోతివా....

మమ్మీ విషాద, విషాద విష్కంభమున వడి....

రాజు ; (వచ్చి నువ్వెళ్ళు కింగన్నా, లేకపోతే....

కింగ : ఏంపోతవి సామీ : భాస్కరావు బాబోకసారి విన్ను కలవమ
నిండు [కన్నీరు తుడుచుకుంటూ వెళ్ళిపోయాడు]

రాజు : అలాగే

(నే ప థ్యం లో)

పయనించిపోతివా....

మమ్మి విషాద, విషాద విష్కంభమున వీడి....

రాజు : రత్తి :

రత్తి : సోమీ....

రాజు : ఒక్కొక్క యోధుడే బరి నొరిగి పోతున్నాడు. పితూరీ రృ
చక్రం గతుకుల్లో దిగబడిపోయిందమ్మా :

రత్తి : సోమీ : (బావురుమని ఏడ్చింది)

రాజు : (సాలోచనగా రెండుక్షణాలు గడిచాక ఆకాశంలోకి ఏప్పులు
రువ్వివట్టు చూస్తూ) ఈ దురంతాలకంతకూ మూలం ఆ దుష్టుడు
గుడార. గుడార : ఇక తలచుకోరా, సీమలోని నీ చక్రవర్తిని
కాచుకొరా. యీ ఖడ్గధారినీ (కదిలాడు)

రత్తి : వద్ద సోమీ. ఆ ఆగ్నిగుండంలో నువు దూకొద్దు. వెళ్ళొద్దు సోమీ
వెళ్ళొద్దు. (కాళ్ళకడ్డవడి కత్తి వార పట్టుకొని మొరపెట్టుకొంది)

రాజు : రత్తి. ఇదిగో (ఒరనుండి కత్తి లాగాడు) ఈ ఖడ్గం చేత
మన్నంత వరకూ నా బొందిలో ప్రాణ మున్నంత వరకూ
మన్యానికే భయంలేదు. నన్ను వెళ్ళనియ్ గోవిందు రుణాన్ని
తీర్చుకోనియ్ లే. అద్దులే. (ప్రక్కకు నెట్టి దూసుకుపోయాడు
రత్తి చేతి గాజులు పగిలాయి)

రత్తి : (క్రిందవడ్డ గాజు ముక్కుల్ని రెండు చేతుల్లోకి తీసుకొని
మోడువ ఏడ్చింది) సోమీ....

[అది ఒక ఎత్తైన ప్రదేశం. దాని వెనుక ఆకాశమే కనబడుతోంది. కుడివైపు సైనిక గుడారముంది. ఎడమ వైపు ఒక పెద్ద వటవృక్షం. కుడివైపుకంటా ఊడలు వ్రేలాడిన దాని పలవ వ్యాపించివుంది. ముందు భాగంలో పిల్లె సబ్ ఇన్స్పెక్టరులు చలిమంట కాగుతున్నారు]

గుడాలు : [తెలుపు సైనికడన్నలో అడ్డగా రివాల్యరుబెట్టు ధరించి దొర చుట్ట కాలుస్తూ గుడారంరోంచి దూకుడుగా వస్తూ] ఏకడ బాప్టియన్; (సబ్ ఇన్స్పెక్టరు పిళ్ళెలు కియంతో గమ్మున వచ్చి ఎటన్నలో నిలబడ్డారు)

స. ఇ. : కింగన్న చేత సీక్రెట్ తీయిస్తుండాడు సార్.

గుడాలు : బాప్టియన్ ఏమి తీయించగలడు : నశింగ్, వీడికి ఏమి చేత వచ్చును. కాన్నులు మూసకొనిపోయి ఇంతవరకూ ప్రాక్కలో నున్న సర్వెంటు యాక్షన్స్ నే కాననటువంటి పూలిష్ ఆఫీసరు.... అసలు ఈ రివోల్టర్ కి కారకుడు - బాప్టియన్.

పిళ్ళె : అమ, అదిదా నమ్మ మొదటినుండి సొల్లాను సార్.

గుడాలు : షటప్, యూ.... (పిళ్ళె కాలరు పట్టుకొని లాగి) స్కొండ్రల్ వానికి నీకూ బేధమూలేదు వట్టి పూర్ప్ ఇడియట్ బోల్ ఆర్ డిస్మిస్డ్, గెటౌట్ [పట్టుకున్న కాలరు వదిలి పెట్టేశాడు]

పిళ్ళె : సార్

గుడాలు : ఓ మిస్సెకెన్. మిమ్ము డిపిమిస్ చేసి వేసినచో జనము చూపులో లోకువ యేర్పడి తీరును. యన్, ఎక్సాన్స్ పొమ్ము బాప్టియన్ తో కింగన్నను వెంటనే పాంపనుని చేపుము.

పిళ్ళె : యన్ సార్. (వొణకుతూ వెళ్ళాడు)

గుడాల : యస్సై నీవునూ పొమ్ము.

స. ఇ. : హచ్చా సాబ్. (వెళ్ళాడు)

గుడాల : పూర్వ, క్వయిట్ బ్రైన్ లెస్ ఇండియన్ డంకీస్. డోడ్డు కంట్రాప్టు, పాలుకుబడి గలిగిన మాన్మెం పెద్దలకే యిచ్చియున్న యెడల కూలి ఎక్కువ తాక్కువలు వాళ్ళ నెత్తికే తగులుకొని యూండి వుండును. వాళ్ళ వాళ్ళకే పోల్లాటలోచ్చి కోట్లుకు వచ్చెడి వారు, అందరినీ అణచివేసెడివారము అహ్హహ్హహ్హ ; పిళ్ళకు వైట్ ఎడ్మినిస్ట్రేషన్ ఎక్తుగడలేం తెలియును. (గుడారంలో కెళ్ళాడు)

పిళ్ళె : సోప్పరానాయా : (చెక్కున కొట్టి కింగన్నను త్రోసాడు)

కింగ : (రక్తంతో తూలి పడ్డాడు) అమ్మా !

స. ఇ. : (కొట్టి) హమ్మకాదుబే హమ్మమ్మ కనబడాలి.

బాప్తి : (వికారంగా వచ్చాడు) నమ్మకరాం మా కళ్ళెంతకాలం కప్పావురా.

స. ఇ. : మన్యానికి పాదూషాలై పోదామనుకున్నారు సాబ్.

బాప్తి : ఆమకుంటారు - వెధవలు. (కొట్టాడు)

గుడాల : (బ్రాంది త్రాగుతూ దేరాలోంచి వచ్చి) ఆ....ఆ....ఆ....కొట కండి చేప్పివేయును, (కొట్టమని బాప్తియనకు బ్రాందీ బుడ్డితో పైగ చేశాడు)

పిళ్ళె : వీడొట్టి మరాఠీ ముండాకొడుకు సార్,

గుడాల : (బ్రాందీ గుటకేపి) ఏమిరా, విన్నేమీ చేయరు. సర్కారు యీనాం కూడా లభించును - చేప్పుము,

కింగ : ఏంటి దొరా :

గుడాలు : [తీవ్రంగా] రాంరాజెక్కడ :

శింగ : నాకు తెలదు దొరా :

గుడాలు : (కొట్టమని పైగ చేశాడు) ఊ (బ్రాందీ గుట్టకేశాడు)

బాప్తి : [పొత్తికడుపుపై మోకాలితోనూ, వెన్నుపై మోచేతితోనూ పొడిచాడు. శింగన్న "అమ్మా" అంటూ మెలిదిరిగి పోతుండగా సబ్ ఇన్స్పెక్టరు, పిళ్ళెలు పట్టుకున్నారు]

గుడాలు : నయాన్న చేప్పడు - వీడు.

పిళ్ళె : వుదంబి కుద్దిచేయాలి సార్.

గుడాలు : [పూర్తి చేసిన బ్రాందీబుడ్డి నేలను కొట్టి] టేకేర్. నీవు చెప్పక పోయినా, అడుగడుక్కి పి. ఐ. డీ. లున్న మా బ్రిటిష్ ఎంపైర్లో రాజు జాడ దొరకదను కొనకుము.

స. ఇ. : ఏ రీక్ మ్నా. ఆ విషయంకి నీవు ముందే చెబితే - ఆ కీర్తి దక్కుతుంది బే.

పిళ్ళె : ఫణం దొరుకునురా,

శింగ : ఏమో దొరా.

గుడాలు : (హాంకరిస్తూ) శింగన్నా, [సబ్ ఇన్స్పెక్టరుతో] ఎపై నా పెంట్లో బేగ్ తెమ్ము.

స. ఇ. : సార్. (వెళ్ళాడు)

గుడాలు : యీపుడు చేపుము.

స. ఇ. : [తెచ్చాడు - సంచి]

గుడాలు : [సంచి ఎత్తి] యీవిగో రూపాయలు చేప్పుము.

శింగ : అవి నా నాలుకద్దం తిప్పునా దొరా.

బాప్తి : ఏమన్నావ్ [కొట్టాడు]

గుడాల : తింక్ ఎగైన్ నీ తలదన్నిన పితురీ నాయకుల తలలుకొట్టి
వేపితిమి. [కింగన్న జుట్టుపట్టి ఎత్తి] చెబుతావా : చేప్పవా :
[కింగన్న పలుకడు] చావదన్నుము. [జుట్టును “చక్” మని
వాదిలేసాడు] లోనికి తీసుకొనిపోయి గోళ్ళ సందున సూదులు
గూచ్చుము.

పిళ్ళె : నల్ల బడియా సార్.

బాప్టి : పిలిచి చంకనెట్లుకు తిరిగామురా,

స. ఇ. : చల్ చల్ బే కోయవెధవా, [కింగన్నను పిళ్ళె సాయం పట్టగా
బరాబరా యాడ్చుకుపోయాడు)

గుడాల : బాప్టియన్ ఈ పేళ్ళుము.

బాప్టి : [వెళ్ళాడు లోపల కింగన్న “అమ్మో అమ్మో” అంటూ ఆరాటా
క్రందనలు వెలిగ్రక్కుతున్నాడు. చెప్పరా చెప్పు. లేకపోతే
చావుతధ్యం” అంటూ బాప్టియన్ పిళ్ళె సబ్ ఇన్ స్పెక్టరుల
కేకలు మధ్యమధ్య వినబడుతున్నాయి. బయట గుడారం ముందు
విల్చి కింగన్నను పెడుతున్న హింసను చూస్తూ గుడార్ విక
టాట్టహాసం చేస్తున్నాడు]

గుడాల : [రివాల్వరు తీసి] మీరు తాప్పకోండి.... రెనగేడ్ [కాల్చాడు
లోపల కింగన్న “అ....” అంటూ చచ్చిపోయాడు]

పిళ్ళె : [లోపల] చచ్చిండు సార్

బాప్టి : ఆ డొంకలో కీడ్చివేయండి - శవాన్ని [వచ్చాడు] సబ్ ఇన్ స్పె
క్టరు పిళ్ళెలు కూడా వస్తున్నారు.

గుడాల :

బాప్టి : } అహ్, హాహా :

(నే ప త్యం లో)

గంట : ఆగండిరా : దుష్టులారా : ఒకడ్ని కానక మౌతద్వైంతకాలం
చంపుకారో చూస్తా : తాదో పేదో తేలిపోవాలి నేడు.

గుడాలు : రాండి చాటుకు బాప్టియన్, సైన్సెమును రాప్పించుము, (బాప్టి
యన్ వెళ్ళాడు. తానూ సబ్ ఇన్స్పెక్టరు, పిళ్ళెలు దేరా
పెనక్కి పోయారు)

గంట : (పరశురామువీలా వచ్చాడు, పరశువూ, పిల్లమ్మలూ, తుపాకి
అన్నీ వున్నాయి. చేతులనిండా రక్తముంది) రక్తం : (చేతులు
చూచుకుంటూ వచ్చి) నులువెప్పని వేడిరక్తం. యింకా గడ్డకట్టని
రక్తం నిండు హృదయం గల దివ్యమానవుల రక్తం భూదేవిని
పునీతం చేసిన రక్తం. (బయటకు చూపి) ఇక్కడెన్ని నిండు
ప్రాణాలను బలిచేసారో హంతకులు. పిడికెడు మన్యాన్ని పొట్ట
పొట్టకోడానికి కసాయి సైనికులు పదివేలమందా : (పళ్ళుకొరికి)
యీ కిరాతక దుష్కృత్యాలెంత కాలం సాగాలి.... : (బయట
మిలటరీ మార్చ్ అవుతున్న శబ్దం దేరా వెనుకనుండి నవ్వులు
ధ్వనించాయ్. తాను తుపాకిపట్టి దిక్కులు పరికించాడు) రండిరా
నీచులారా (ధ్వనులు వస్తున్న వైపుకు కాలాడు. ఎదురు
కొల్పులు తానూ కొల్పుకుంటూ వదివృక్షం వెనుకనుండి నేలను
ప్రాకుతూ లోనికెళ్ళాడు, గుడాక్ దేరా వెనుకనుండి ముందు
కొచ్చి మరీ కాలాడు, ఒక విముషం గడిచింది. తనకు గుండు
దెబ్బ తగిలింది)

బాప్టి : [ఒక ప్రక్కనుండి వచ్చి] ఎగిరిపోయాడు సార్ గంటం.

గుడాలు : ఉష్....ష్....ష్! వచ్చుచున్నాడు పెబ్ బ్యాక్. పెబ్ బ్యాక్.
[దేరా ప్రక్కకు వెళ్ళిపోయారు.]

గంట : (రక్తపిక్తుడై, నెత్తురు కార్చుతున్న దొక్క పట్టుకుని వచ్చాడు)
హం. ఏకాకిని ఎవరు చుట్టుముట్టారురా? (నెనుకనుండి బాప్టియన్
కాల్చాడు) హా....రాజా (వడిపోయాడు)

పిళ్ళే : (బయటకొచ్చి) వచ్చిపోయిచ్చి సార్ :

గుడాలు }
బాప్టి } అహ్ హా హా :

(నేపథ్యంలో పడాలు - "నిలండిరా సీచుల్లారా")

పిళ్ళే : పడాలుదా సార్. పెరియగండం, పెరియగండం.

గుడాలు : సెట్ బ్యాక్, సెట్ బ్యాక్ (అంతా చెదిరిపోయి దాగున్నారు.)

పడాలు : (తుపాకి కాల్చుకుంటూ వచ్చాడు) రండి పారిపోకండిరా పడాలు
వద్ద చూపండి - మీ ప్రతాపం : (ముందుకెళ్ళగా కాళ్ళకు గంటం
తగిలాడు) గంటం.....

గంట : ప....డా....లూ, కొనవూపిరితో పిలిచాడు)

పడాలు : గంటం, (గమ్మున వెన్నున వేసుకొని ప్రాకుకుంటూ ఎదుటి
కొండ పణుకు ముందుకు తీసుకువచ్చి పంద చెంగు చింపి గాయా
లకు కట్టుకడుతున్నాడు)

గంట : [మూలుగుతూనే] పడాలూ నేనింక బ్రతకను....

పడాలు : కాదు - బ్రతకాలి, నా నెత్తురిచ్చి నిన్ను బ్రతికించుకుంటాను -
గంటం,

గంట : కాదు పడాలూ, నీ నెత్తురు రాజాకియ్, ఆయన బ్రతకాలి. మనస్యం
కోసం ఆయన బ్రతికితీరాలి. ఆయన్ని మూత్రం కంటికి
రెప్పలా....కాపాడుకో....నా....[పాణం వదిలేపాడు]

పదాలు : గంటం (దుఃఖించి) ఇక మన్యం దీపం ఆరిపోయినట్టేనా :
మన్యం బాధల్ని ఘోలాహలంగా మ్రింగిన ఒక మధుర కంఠం
మూగవోయినట్టేనా : మన్యం మానవత్వం, మానసం, సత్యం
ధర్మం ఆకళించుకున్న ఓ మహాకొండ కూలిపోయినట్టేనా—
గంటం :

గుడాలు : (గుడారం పక్కకొచ్చి రివాల్యరున్న చేయి చూపుతూ ఈ వెత
కండి - ఏకదశి పోయినాడో : (బాప్టియన్ సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు,
ఏకై వాణుకుతున్న చేతుల్తో రివాల్యరు పట్టుకొని వెతుకున్నారు
ఆ వెతకడంలో బాప్టియన్ పదాలున్న కొండ పణుకు సమీపం
లోకి వచ్చాడు. పణుకు ముందున్న పదాలు వెంటనే గంటం
మొలచున్న బాకుతీసి బాప్టియన్ ను గురిచూచి విసిరాడు)

బాప్టి : మైగాడ్, (పట్టుకున్న కూర్చుని పరుగెత్తాడు, పదాలు విసిరిన
బాకు బాప్టియన్ ను తప్పించుకొని గుడారం వెనుకనున్న గుడార
పైకి చూసుకుపోయింది; రివాల్యరుతో కల్పవచ్చిన గుడార
తప్పుకున్నారు.)

గుడాలు : ఎనిమీ! ఎనిమీ పైరావ్! (బాప్టియన్, సబ్ ఇన్ స్పెక్టరులు పట
వృక్షం వెనక్కిపోయి కల్పడం మొదలెట్టారు. శానుకూడా పడి
పోయిన రివాల్యరు తీసి కల్పడం మొదలెట్టాడు)

పదాలు : సీతారామరాజుకి జై! మీ పాపమిక పండిపోయిందిరా (తుపాక్కి
తీసి కల్పడం మొదలెట్టాడు. రెండు విముషాలు భీకర కాల్పులు
మార్మోగాయ్. తన తుపాకిలో గుండయిపోయాయి. శత్రు
వులు నవ్వారు) నవ్వులు కాదురా గవ్వలై పోతారు జాగ ర్త, నా
కండబలమింకా చావలేదు, మీ మారణహోమం ఇకపై సాగదు.
మన్నూ మిన్నూ ఏకంగానియ్, మీ హతం తధ్యం (గండ్ర

గొడ్డలితో లేచాడు, లోనికి వెళ్ళాడు. మరణాక్రందనాలు తుపాకి కాల్పులు నెత్తుటి మరకలతో వచ్చాడు. చాటునుండి గుడార్ బాస్టియన్ ఒక్కసారిగా కాల్చారు. గట్టిదెబ్బ తగిలింది. “అమ్మా. రాజా” ముందుకు తూలాడు. వెంటనే గుడార్ బాస్టియన్ సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు పిల్లె వచ్చి చుట్టముట్టి గుండవర్షం కురిపించారు. హా.....హా.....హా.....కూలిపోయాడు)

గుడాలు : అహహహహ. గంటం పడార్ గిడార్ అంశా స్మాష్ బ్రిటిష్ మిలటరీ కాడిఫీట్: బ్రక్కకు ఈడ్చివేయుము. అహహహహ (గుడారం లోకి వెళ్ళిపోయాడు బాస్టియన్, సబ్ ఇన్ స్పెక్టరు పిల్లె ఆ రెండు శవాల్ని ప్రక్కకు ఈడ్చేశారు, గుడారంలోంచి బ్రాంది గురికలువేస్తూవచ్చి పిల్లె. యాయుధములో చాచ్చిన మన పిపాయిలను పూడ్చివేయమని చేపుము గో ఆన్

పిల్లె : అమా సార్. [వెడుతున్నాడు]

గుడాలు : యన్నె! చావగా మిగిలిన వైవికలు రెండు ఓసుకొనమని పీపు చేపుము.

స. ఇ. : హచ్చా సాజ్ [వెళ్ళాడు.]

గుడాలు : కమాన్ బాస్టియన్. రెటజ్ టేక్ విక్టరీటోన్. ఇద్దరూ గుడారం లోకి వెళ్ళారు ఓ విముషానికి పకవకా నవ్వులు వినబడ్డాయి)

పిల్లె : [చెమటలు క్రక్కుతూ] సార్....సార్....సార్: [గుడారంలో అంశా ఒక్కసారిగా హడావిడిగా రివాల్వర్లు నర్దుతున్న ధ్వని]

బాస్టి : [రివాల్వరుతో బయటకొచ్చి] ఏంటోయ్—సార్:

పిల్లె : రాం.....రాం.....రాం..... [గురికలేసాడు]

బాస్టి : ఏంటీ నీ ముఖం—రాం:

పిళ్ళే : [కంపిస్తూ తిన్నగా చూపుతూ ప....వ....వ....వందొచ్చాసార్.

బాప్టి : ఎవరా వస్తున్నది?

స. ఇ. : [రివాల్యరుతో వచ్చి] సీతారామరాజు :

బాప్టి : రామరాజు : [భయంవల్ల రివాల్యరు జారిపోయింది]

గుడాలు : (రివాల్యరుతో బయటకొచ్చి పేరువిని) రాంరాజు. [రివాల్యరు జారిపోయింది]

పిళ్ళే : ఆమా సార్.

గుడాలు : [నెమ్మదిగా తేరుకొని] రివాల్యర్, రివాల్యర్:

స. ఇ. : హిడిగో సార్ (చేతికందించాడు)

పిళ్ళే : ఇక్కడికే :

గుడాలు : ఇంకెక్కడికి: సీతారామరాజు "అంధ్రాతైగర్" అని విని యుండలేదా - తైగర్ సింగిల్ గా ఎదుటకే వచ్చి పోరాడును.

పిళ్ళే : అమాసార్ వాన్నదా మనిషి సార్.

గుడాలు : వెరీగుడ్ ఆవర్ ప్లాన్ యీజ్ సక్సెస్. వాచేవండర్ టుడే. వెంటనే సైన్యమును రాప్పించుము. ఫిరంగులు బారు చేయించుము. పొమ్ము పొమ్ము. [రంకెలేసాడు]

బాప్టి : ఎప్పై నువ్వెళ్ళు.

పిళ్ళే : వందొచ్చాసార్—ర్ [అందరి చాటుకు వెళ్ళాడు]

రాజు : [ఖడ్గంచేబట్టి కొండలావచ్చినిలిచాడు. అందరి గుండెలూ గుఖిలు మిన్నాయి. వొణకుతూ రివాల్యర్లు గురిపెట్టారు: చుట్టూ చూచి తీవ్రంగా) రాజీకని పిలిచి బయటా ఫిరంగు లెందుకు:

గుడాలు : రాజీకని వచ్చిన పీ చేతిలో కాత్తి ఎందుకు :

రాజు : అందుకే బయటా ఫిరంగులన్న మాట:

గుడాల : అవును.

రాజు : సరి ఇప్పుడే చూడగలను . నీ విజాయితీ. యదిగో ముందుగా నేనే అత్రునన్యాయం చేస్తున్నా. [ఖడ్గాన్ని ఎదుట పారవేశాడు] ఇక మీ రివాల్వర్లు క్రింద పారేయండి, బయట మరఫలంగుల్ని తొలగించండి.

గుడాల : అహహహహ—బాప్టియన్— బాందించుము (సంకెళ్ళు తెచ్చి, హఠాత్తుగా రెండుదండలకూ తగిలించి, ఒక ప్రక్క పిళ్ళె రెండో ప్రక్క బాప్టియన్ విగించి వట్టుకున్నారు)

రాజు : ఎంత మోసం. ఓటమి నొప్పుకొని, క్షమాపణ చెప్పుకుంటానని రప్పించి ఒక నిరాయుధుడ్ని బంధిస్తావురా, సీమదా,

గుడాల : నీవు బంధిపోతువు కాబట్టి.

రాజు : ఏమన్నావ్, దేశం కాని దేశంలో పుట్టి దేశం కాని దేశం మెట్టి దేశదేశాల్ని కొల్లగొట్టే గజబంధిపోట్లు మీరు! ధర్మ వన్నాలు చెప్పి విలువుదోపిడీలు చేసే పయో ముఖ విషకుంభాలు మీరు జాగర! కొడితే ఏనుగు కుంభస్థలాన్నే కొట్టాలన్న తెలుగుజాతి బిడ్డడ్ని నేను, గగనాన్ని తాకిననగం ఢీకొన్న మరఫలంగై! ప్రేల గలజాతి నాది. కదవంలో నెత్తురుచేరులు పారినా మృగేం ద్రంలా పోరగలదు, భీకరతుపానును సైతం దూసుకుపోగల మెరపుగత్తీ నా జాతి, పోతెత్తిన పెన్నిధులే నా జాతి. బడబాగ్ని ముందు మండిపోతాయి జాగర!

స. ఇ. : (వచ్చి రాజును చూసి ముఖం చాపేసుకున్నాడు)

గుడాల : మిలటరీ వచ్చినదా యవ్వై :

స. ఇ. : (కంపిస్తూ) యవ్ సార్.

రాజు : ఒక అరక్షణీయుని కోసం ఆ మిలటరీ ఎందుకు : యీ ఆర్పాట హేర్పాట లెందుకు :

గుడాలు : పారిపోవుదవు గానుక.

రాజు : ఏమిటి కూసావ్ గుడాల్, పారిపోయే పిరికివాళ్ళం మేమా: రాజీ కని రప్పించి కాల్చావకి తయారవుతున్నావే ఇది పిరికితనం కాదా : మీ కలక్టరు రూఢర్ మా సల్నాటి వీర హానుమంతును రాజీకని పిలిచి చంపినది - పిరికితనంతో కాదటరా, ఓ నరరూప రాక్షసుడా : అటులనే నన్ను వొంటిరివాడ్చిచేసి కాల్చాలని చూస్తున్నావేమో. జాగర్ర సీవు కాల్చే ఆ కాల్చులకు నా గుండె ల్లోంచి చిందే ప్రతి రక్తపుబిందువు మీ మృత్యువును కోరే కోటానుకోట్ల అల్లారి సీతారామరాజులై వెలుస్తాయి. ఆ వెలసిన వీరుల కత్తి దెబ్బలకు పిదపడితే కాల్చరా, లంసటుడా, ఇదేరా తెలుగు బిడ్డ గుండె ఇదేరా సీతారామరాజు గుండె, రక్తంలోనే పిరికితనం ప్రవహించే వంద: నీ రాజకీయాలలో ధర్మమేవుంటే రారా, కాల్చు.

గుడాలు : (బయట మిలటరీ మార్చ్ అయింపి తన బృందాన్నుద్దేశించి) సెబ్ బ్యాక్ (బయట మిలటరీ నుద్దేశించి) ఫైరాన్. (కేకపెట్టి తన బృందంతో పారిపోనుంకిందాడు. బయట "రణ గొణ" ధ్వనులు సీతారామరాజు పట్టిలన సంకెళ్ళు తెంచుకొని మహో గ్రుడై విజృంభించాడు)

రాజు : పారిపోతావేమిరా గుడాల్ ఏదీ కాల్చమను నీ సైన్యాన్ని ఇది ప్రళయకాలద్రక్షిల భద్రకాళి, అగ్నిగోళనేత్రం. ఈ నేత్రం తెరవబడిందా చిన్నేకాదు. సముద్రాంతరాల కావల దాగియున్న నీ కుక్కగొడుగు సింహాసనాన్ని సైతం అగ్ని పిత్తం చేసి

భగ్గున మండిస్తుంది. భీరుడా రమ్మను శక్తుంచే కాల్యమను [మహోగ్ర
 రూపం చూపిస్తూ] తమ కళ్లెదుట పగిలే మహోష్ఠ భీకర జ్వాలాజ్వాలిత
 మహాగ్ని స్వతాన్నే గాని తట్టుకోగల శక్తుంచే కాల్యమను. అడుగడుక్కి-
 రుద్దిర తర్బణచేసి శతపోరు సాగించిన మా కట్టబొమ్మ నాయకుని కత్తి
 వ్రేటులు అప్పుడే పాతబడిపోయాయా? మొక్కవోని జ్వలతేజంతో రణంచేసి
 కనబడిన మీ పీఠ దొరనల్లా తెగనరికిన మా కోయరాముని మరచి
 పోయారా? మీ ముప్పేట దాడులనుండి మూడురోజుల హోరాహోరీ పోరు
 నల్పి. మీ చివరి నెత్తుటి చుక్కని కూడా చవిచూచిన మా ద్వారబంధాల
 చంద్రయ్య మీ సృష్టిపథంలో మెలగడం లేదా? మీ శిరస్సులను త్రుంచి
 విజాం నవాబుకు కానుకగా పెట్టి పంపిన మా తెలంగాణా వెంకటయ్యను
 మీ కళ్ళముందు నుండి అప్పుడే తుడిచేసుకున్నారా? [విజృంభించడానికి
 కుప్పించాడు. “ధన్, ధన్, ధన్” మంటూ గుండ్లోచ్చి కడుపులో చూసుకు
 పోయాడు. రక్తధారలొలుకుతున్న కడుపును అలాగే పట్టుకొని తూలుతూ]
 ఎంతకు తెగించారురా. తెల్లకిరాకకుల్లారా నర్వదేశాలను కబళించి రత్న
 రాసులతో తులతూగుతున్నామని విర్రవీగు ఓ మానవరూప ముష్కరులారా
 మర తుపాకులతో, మందుగుండు సామాగ్రితో మీ సైనిక పశుబలంతో
 నా భారతజాతిని బానిసత్వంలో వుంచగలమని వూహించకండి. మీ రెన్నట
 మన్ననూ నరే, నముద్రాలకు నముద్రాలు దాటి మీ లండన్ నగర వీధు
 లలో తలదాచుకున్నారే, నముద్ర గర్భాంతరాలలో సేద దీర్చుకున్ననూ
 నరే, దుర్గమకొండల దాటి కారడవుల పుట్టల్లో నక్కినా. నరే మీరు బ్రత
 గ్గలమని భావించకండి. [ఒక మరఫిరంగి పెను గర్జన! సీతారామరాజు భువి
 నొరిగిపోయాడు] వందే మాతరం.... వందే మాతరం..... [ద్రుష్టచకు
 స్వయం “అహ్లాహ్లాహ్లా” అంటూ ఒక్కుమ్మడిగావచ్చి “చచ్చినాడు” అంటూ
 ఒక్కుమ్మడిగా వెనక్కి పెళ్ళిపోయి లోనల మార్చి బ్యాక్” అని అరిచారు.

లోపల మిలటరీ వెనక్కి సాగుతున్న అలజడి వినబడుతోంది. వెదుతున్న దుప్పల్ని చూపి) నేను చావలేదు, నా అంతరాత్మ విరాకారమై మీ అంతాన్ని ప్రబోధిస్తూనే తిరుగుతుంది. రేపు ముక్కోటి సీతారామరాజులు తమ నలభైకోట్ల తమ్ములతో మీపై పగ సాధిస్తారు. భారత గడ్డనుండి సమూలంగా మిమ్ము తుడిచేస్తారు....అప్పుడు....నా దేశం స్వతంత్ర మవుతుంది.... వందేమాతరం .... (ప్రాజాలు విడిచాడు, పెళపెళార్పాటాలతో భువి దద్దరిల్లింది. మేఘాలు వురిమాయ్)

రత్తి : సోమీ....సోమీ.....[రోదిస్తూ రివ్వన వచ్చి మృతదేహంపై పడింది]

(నే ప థ్యం లో)

రాలిపోయెనుగదా సీతారామరాజు

తళతళ మెరసి రాలిన తారకను టోలి

మ్రుంగివేసెనుగదా వెలుగు వెదజల్లిన

పున్నమి చంద్రునో గరళ వణింద్ర మొకటి

మువిగిపోయెనుగదా నీ పతనమున కతన

దేశమే ఒక దుఃఖార్థవమున.

అల్లూరి సీతారామరాజు

ఏకసాత్రాధిపత్యం

(విల్ల మ్ములతో సీతారామరాజు)

ఎంతదారుడం : ఎంత క్రౌర్యం : తరతరాలుగా హాయిగా మన్యం-
వాసులు అనుభవించే ఆదవులను సర్వే చేయించి అందులో అడుగుపెట్టిన
అమాయక మానవులను కృరమృగాలకుమల్ల వేటాడుతారా : ఈ వికృష్ట
బ్రటిషు కిరాతకులు! స్వేచ్ఛగా పశువులుమేసే బీళ్ళకు కంచె వేయించి. అటు
పశువులు ప్రవేశిస్తే బందెల దొడ్డిలో బందిస్తారా కర్కశులు! తమ కండ
బలంతో బండలను పైతం బద్దలుకొట్టి ఎండకు నడినెత్తి కరుగుతున్నా.
ములుకుల్లాంటి రాళ్ళకు పాదాలు పగులుతున్నా. కొండలపై రోడ్డువేసే అమా-
యకులపై అత్యాచారమా! బట్వాడా అడిగితే చెల్లకు మానవులను కట్టి
చర్మాల తీస్తారా : మర్కటానాల్లో కారాలు కొట్టి హింపిస్తారా : ఎంత
పైశాచిక కృత్యం :

ఒకనాడు పచ్చగావున్న మన్యమంతా ఈ సీమదొరలు పెట్టిన ముఠా
ధారీ విధానానికి మాడిపోయి చింతంబలి త్రాగి పాద పారాణి కూడా అరవి
పసికాంతలే వల్లకాటికి చేరిపోతున్నారే :

ఎంతకాలం సాగాలీ అగడాలు! వీడను దేవతగా పూజించే అరమరిక
లేని జాతిపై ఇంతటి రాక్షస హత్యాకాండ :

ఎవడిచ్చాడు దొరలకి హక్కు : తన గడ్డకావి గడ్డపై అడుగుపెట్టి
కఠిన దౌర్జన్యానికి దిగిన ఈ దొరతనాన్నిక దగ్ధంచేసి తీరకపోతే మన్యానికి
బతుకేలేదు.

అదే బావిన విముక్తి! స్వాతంత్ర్య స్వకర్తి! బావిషగా నిత్యం చచ్చే
కన్నా పీరువిగా పోరాడి చావడం ముక్తి :

బ్రటిషు ఏరంకుకులపై తిరుగుబాటు, పరపీడన ప్రభుత్వంపై
విప్లవం ప్రతి మానవుడి జన్మహక్కు :

ఈ సీతారామరాజు ఒక్కడేకాదు. మన్యం వీరుల కంత కొనపూపిరు
న్నంతవరకూ. సీమదొరలశబ్దం భరతఖండంలోనే వినిపించ వీలులేదు.
సింహాలు విహరించే మన్యసీమలో నక్కలకు స్థానముండరాదు.

పులినై నా పిలిచి చంపగల మన్యంజాతే తలచుకుంటే, ఈ దొరలకు
తృటిలో మతులూ గతులూ లేకుండా చేయగలదు.

మల్లా, గంటం, పడాలూ : అశేషమన్యం అనహాయ కూచులారా :
కరిపైకి లంఘించే కొదమపింగములారా : కదలండి : కదనానికి :

మూపున మూడునెలల విడను కట్టుకొని స్వతంత్ర పోరాటం
సల్పిన యూన్నీ లక్ష్మియే మనకు విప్లవజ్యోతి : ప్రేగులు ప్రోగులైనా
వెన్నిచ్చి ఎరుగని తెలుగుబాబులు మనకు వెలుగుబాట, ఆ జ్యోతి కాంతిలో
ఆ వెలుగు బాటలో సాగినవానికి సాధ్యం కావిదిలేదు. అతడసాధ్యుడు; అజే
యుడు....నరుడు తలచుకుంటే నల్లరాళ్ళేకాదు. ఉక్కు పర్వతాలైనా
చెక్కముక్కలై తీరుతాయి. పదండి వీరులారా : విజయం మనదే....
(వెళ్ళబోతూ అటు చూపి)

అరుగో : కింగన్న చెప్పిన కవర్డు హైలర్లు వాళ్లే ఐవుంటారు.
మన్యం సంపదను తెగమెక్కి తె పెక్కి ఎలావడుస్తూ వస్తున్నారో చూడండి
వాళ్ళనూ వాళ్ళ సైన్యాన్నీ నేనీ ప్రక్కవాగులోకి మళ్ళిస్తా. మల్లా : సీపూ
గంటం ఆ తెల్ల ముష్కరుల్ని చంపండి. వాళ్ళెప్పుడైతే చస్తారో అప్పుడు
వాళ్ళ సైన్యంలో ముసలం పుడుతుంది, బెదిరి చెదిరిపోతారు. పడాలూ,
సీపు, వీరయ్యదొరా అదిగో : ఆ కొండప్రక్క పొదలో మాచేపి కాల్చండి
సమపని శౌర్యంతో సమరోత్సాహంలో చిందులు త్రొక్కే మనకోయ.
చెంచు, రేచులు మీకు అండదండగా వుండాయి. వాళ్ళు తిరుగుముఖం పట్టే
త్రోవలో నేను కాపి అమ్ముల వర్షంతో కూల్చివేస్తా. ఆ చివర కొండకావాలి
మన్ను గోవిందు దళం ఆ కొండల్పై మండి పెద్దపెద్ద బండలను దొర్లించి
వాళ్ళ పుర్రెలు పుచ్చకాయల్లా పగిలేలా చేస్తుంది; అంతే జాగర్ర :

ఈరోజు ఆంధ్రజాతి చరిత్రలో భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో సువర్ణ ఘట్టం కావాలి, మాతృగడ్డకోసం ఆత్మ బలిదానమిచ్చిన బెంగల్ టెబ్బులులు మహారాష్ట్ర మత్తేభాలు, పంజాబ్ పింహాలు తెలుగువీర తురంగాలు తలపుకు రావాలి. (ముందుకువచ్చి) వెళ్ళండి! వృధాగా ఒక్క తూటా కూడా కాల్చవద్దు. ఒక్కొక్క తూటా మన కొక్కక్క వీరుడు సుమా. అటూ ఇటూ ఎటుచూసినా మనవాళ్ళే కనబడాలి. తెల్లవాళ్ళ కళ్ళుచెదిరిపోవాలి. సాధ్యం కాలిది సాధ్యం చేయగలిగితేనే మానవుడపాద్యుడౌతాడూ సరే : మీరిక ఎవరి స్థానాల్లో వారు సర్దుకోండి! నే వెళ్ళి ఆ మృగాలనా వాగులోకి రప్పిస్తా జాగ్రత్త, ఒకటికి పదిమందిని పరిహారం తీసుకోవాలి. శత్రువును గ్రుక్క తిరక్కుండా కొట్టాలి.

(దొరల నుద్దేశించి) ఓ తెల్ల కిరాతుకులారా, మానవరూప మేచ్చు ల్లారా, నర్వదేశాలను కబళించి రత్నరాకులతో తులతూగుతున్నామని విగ్రహీగు ఓ నరభక్షకులారా. మర తుపాకులతో మందుగుండు సామాగ్రితో మీ పైనిక పశుబలం పిద్దంగా వుందని గర్వపడకండి. మీ చెప్పుటమన్నమా సరే సముద్రాలకు సముద్రాలు దాటి మీ లండన్ నగర వీధుల్లో తలదాచు కున్నమా సరే సముద్ర గర్భాంతరాళాల్లో నేదదీర్చుకున్నా సరే దురమ కొండలు దాటి కారడవుల పుట్టిలో నక్కినా సరే, మీరు బ్రితగలరని అనుకోకండి. ఈ సీతారామరాజు మిమ్ములను తమించడు, సహించడు.

[నే ప ధ్యం లో]

“ప్రపంచ నమరం సాగింది. నరభక్షకులని పేర్పొందిన కవర్డు మైటలు హతమయ్యారు. మన్యం అగ్నికొండలలో బిటిషు పైన్యం దగ్ధపటల మైంది, సీమలోమన్న దొరతనం కొత్తపన్నాగాలు పూనుకొంది. రూధర్ ఫర్దదొరను మన్యానికి పంింది, సీతారామరాజు ఏ ప్రజల స్వేచ్ఛా సుఖాల కోసం పోరు సాగించాడో అవి నెరవేరుస్తామని సంప్రదించుల కోసం రమ్మని రూధర్ మన సీతారామరాజును తన వద్దకు రప్పించాడు. ఇక చూడండి - ఆ అంతిమ ఘట్టం”

(సీతారామరాజు వేటుతిన్న బెబ్బులిలా వచ్చారు)

ఏమిది? రూఢర్ ఇంత రాక్షసమా? రాజీకవి రప్పించి మరఫరంగులతో మారణాయుధాలతో స్వాగతమిస్తావా :

అ, ఏమన్నావ్ : నేను చింధిపోతున్నా దేశంకాని దేశంలో పుట్టి. దేశంకాని దేశం పెట్టి దేశదేశాల్ని కొల్లగొట్టె ఆ గజ బంధిపోట్లు మీరే. ధర్మవన్నాలు చెప్పి నిలుపు దోపిడీలుచేసే పయోముఖ విషకుంభాలు మీరే. నేనంటావా, కొడితే ఏనుగు కుంశస్థలాన్నే కొట్టాలన్న తెలుగుజాతి బిడ్డదీ. గగనాన్ని తాకిన వగం ధీకొన్నా మరఫరంగై ప్రేలగల జాతి నాది. కద నంలో వెత్తుచేరులు పారినా మృగేంద్రంగా పోరగలదు. భీకర తుఫానును నైతం దూసుకుపోగల మొరపు కత్తిది - పోతెత్తు పెన్నుదులే. నాజాతి బడబాగ్ని ముందు మండిపోతాయ్ జాగర్ర.

ఏమి కూసావ్ రూఢర్? మేమా పిరికివాళ్ళం? రాజీకవి రప్పించి కొల్లుదానికి వయారపుతున్నావే అది పిరికితనం కాదా : రా, ధైర్యముంచే కొల్లు. కొల్పరా నీచుడా. పల్నాటి వీరహనుమంతును రాజీకవి పిలిచి చంపిన ఓ నరరూప రాక్షసుడా, కొల్లు. నీవు కొల్పిన కొల్లులకు నాగుండెల్లోంచి చిందే ప్రతి రక్తబిందువూ మీ మృత్యునును కోరే కొటానుకోట్ల అల్లారి సీతారామరాజులై వెలుస్తాయి. ఆ వెలిపిన వీరుల కత్తెదెబ్బలను కొంచుకో? కొల్పరా జుబుడా. ఇదేరా తెలుగు బిడ్డ గుండె. ఇదేరా సీతారామ రాజు గుండె.

రక్తంలోనే పిరికితనం ప్రవహించే ఎలుగా. జాతిలోనే నీవత్వం కరుదు కట్టిన లుట్టా. నీ రాజకీయాల్లో ధర్మమే వుంటే. నీ గుండెల్లో వేడి నెత్తురేవుంటే రారా యుద్ధానికి రా.....రారా రూఢర్. ఇది ప్రళయ కాల రుద్రకీల, భద్రకాళి, అగ్నిగోళ నేత్రం. ఈ నేత్రం తెరవబడిందా, విన్నోకాదు. సముద్రాంతరాల కావలయున్న నీ కుక్క గొడుగు సింహాస

నాన్ని నైతం అగ్నిపి క్తంచేసి భగ్గున మండిస్తుంది. భీరుడా శక్తుంచె కాల్చు (కోపంతో) నీ కళ్ళెదుట పగిలే మహోష్ణభీకర జ్వాలాజలిత మహాగ్నిపర్వతాన్ని తట్టకోగల శక్తుంచె కాల్చు!

అడుగడుక్కి రుధిరతర్పణచేసి శతపోరు సాగించిన మాకట్టబొమ్మ నాయకుని కత్తిదేటులు అప్పుడే పాతబడిపోయాయా? మొక్కవోని జ్వలతేజంతో రణంచేసికనబడిన మీ సీమ దొరనల్లా తెగనరికిన మా కోయ రాముని, మీ ముప్పేట దాడులనుండి మూడురోజులు హోరాహోరీ పోరు నల్పి, మీ చివరి నెత్తుటి చుక్కని కూడా చవిచూచిన మా ద్వారబంధాల చంద్రయ్య, మీ శిరస్సులను త్రుంచినిజాం నవాబుకు కానుకగా పళ్ళెరములో పెట్టి పంపిన మా తెలంగాణా వెంకటయ్యను అప్పుడే మరచిపోయారా? రూథర్, ఎవరు విరికివాళ్ళు?

(రూథర్ కాల్చాడు రాజుకు గాయమైంది)

అ.... ఓరి వీరుడా, ఎంతకు తెగించావురా? నేను చవిపోయినా, నా అంతరాత్మ చవిపోదు. అది నిత్యమై విరాకారమై మీ అంతాన్ని ప్రబోధిస్తూనే తిరుగుతుంది. రేపు ముక్కోటి సీతారామరాజులు తన నలుబదికోట్ల తమ్ములతో మీపై పగసాధిస్తారు; భరతగర్భనుండి సమూలంగా మిమ్ము తుడిచివేస్తారు. అప్పుడు నాదేశం స్వాతంత్ర్యం అవుతుంది, '(బాధతో) అమ్మా భారతీదేవి, నేను విడిచిన కార్యాన్ని నా అనుంగు తమ్ములు నెరవేరుస్తారు. నీకు దాన్య విముక్తి చేస్తారు. కర్పూర వీరాజనాలతో నీకు హారతుస్తారు. తల్లీ.....నన్ను నీ ఒడిలోకి చేర్చుకో.....జననీ.... పందేమాతరం.....పందేమాతరం.

(రాజు వారిగిపేయాడు)

శ్రీ పడాల ముద్రిత రచనలు

1. విప్లవ మహాయుగం
2. శివకన్య 4 భాగాలు
3. ఆంధ్రశ్రీ
4. సీతారామరాజు
5. సామ్రాట్ అశోక్
6. పింహగిరి
7. కట్టబొమ్మ నాయకుడు
8. పలనాటి యుద్ధం
9. వీరబొబ్బిలి
10. శివయోగి
11. వనంతసేన
12. కాక్యముని
13. టిప్పు సుల్తాన్
14. ఖడ్గ తిక్కన
15. వీరహనుమంతు
16. చంద్రకాంతమణి
17. రాణా రాజపింహ
18. అభిషిక్తుడు
19. రామాయణం
20. మహాభారతం
21. భాగవతం
22. ఉత్తర రామాయణం
23. శృంగారనైషధం
24. కావంబరి
25. శకుంతల
26. మనుచరిత్ర
27. పారిజాతాపహరణం
28. కళాపూర్వోదయం
29. గంగా - గౌరి
30. నా ప్రితుడు
31. శ్రీముఖం
32. తిరుపతి
33. చరిత్రహీన
34. సంఘం
35. గ్రామదేవత
36. ఖైదీ
37. విజయా, నాటికయా :
38. కాంతా కాంచనాలు
39. జైజవాన్
40. గోర్ఖీ - నా ప్రవచనం
41. " ఆమ్మ
42. " దాలరు పికాచం
43. మహాకవి గోర్ఖీ
44. భయం
45. ఘోరం
46. ప్రదోహం
47. నైషధం
48. ద్వేషం

౧౧ నారం దాగదు

51 శిల్పకన్య

52 పీఠపింహ

53 సువర్ణసుందరి

54 1001 రాత్రులు

55 అగ్నితోరణం

56 చిలుకచెప్పిన రహస్యం

57 యీ కన్య అమ్మబడును

58 రంభను కూడిన కూలీ

59 అపూర్వ సౌందరాలు

నాటకాలు

60 సీతారామరాజు (21 ముద్రణ)

61 నేతబిడ్డ

62 భూదేవి

63 సందేశం :

64 ఇదా స్వతంత్ర్యం :

65 సంతెక్కు

66 పీ. ఓ. రెవరికి

67 నా ప్రియ

నాటికలు

68 అరదండాలు

69 ప్రి

70 దురాళ దుఃఖానికే

71 మృణాళిని

73 సంక్రాంతి కానుక

74 అభాగిని

75 సీతారామరాజు (బుర్రకథ)

76 స్థాలిన్

77 మరో ప్రపంచం

78 మార్క్స్-త్రేడు యూనియన్స్

79 లెనిన్-త్రేడు యూనియన్స్

80 విమల

81 అంబ

82 రాణి

83 వత్సల

84 దుర్గ

85 బ్యాంకింగ్ పరిశ్రమ

లోపాలోపాలు-నివారణోపాయాలు

86 AIBEA చరిత్ర

87 మనచరిత్ర

88 చెరగని జ్ఞాపకాలు

89 బాలలబోమ్మల పందతంత్రం

90" రామాయణం

91 " మహాభారతం

92 " మహాభాగవతం

త్వరలో

93 నీటికాకులు

94 అమ్మ (నాటకం)

95 ఎందుకమ్మా ఏడుస్తావ్? (కావ్యం)

